

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

"ศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงต่ำบลบ้านสิงห์
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี"

โดย

นายชูชีพ เกสร และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
และศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บอกเล่าที่ความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วจะทำใหม่ได้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยัง มุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกที่สำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอ

กระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เรื่อง : โครงการวิจัย "ศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงคำบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี"

ผู้วิจัย : นายชูชีพ เกสร และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย "ศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงคำบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" มีวัตถุประสงค์เชิงวิจัย 3 ข้อได้แก่ 1) เพื่อศึกษาภาษาขอมลาว 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาภาษาขอมลาว นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงค์เชิงพัฒนา อีก 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพื่อสร้างความตระหนักให้ชาวเวียงเกิดจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาภาษาขอมลาว 3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

หลังจากที่โครงการวิจัยได้รับการอนุมัติแล้ว กิจกรรมแรกของโครงการคือเวทีชี้แจงโครงการวิจัยให้ชุมชนได้รับรู้ ต่อจากนั้นจึงเป็นการสำรวจรวบรวมเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่วัดบ้านสิงห์ วัดกำแพงเหนือ และในชุมชน อันนำไปสู่กิจกรรมการเติมความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ทีมวิจัยเรื่อง ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ เอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การอ่าน การจัดการ, การอนุรักษ์เอกสารโบราณ เมื่อทีมวิจัยได้รับความรู้แล้ว กระบวนการทำงานต่อไปของทีมวิจัยคือการฝึกอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในคัมภีร์ใบลานไปพร้อม ๆ กับการสอนอ่านให้กับทีมวิจัยและผู้สนใจอื่น ๆ และฝึกทักษะการอ่านใบลานให้มีความชำนาญมากขึ้น พร้อมกันนี้ ทีมวิจัยที่สามารถอ่านเอกสารโบราณได้ในระดับดี ต่อจากนั้นทีมวิจัยได้ไปศึกษาดูงานที่โครงการอนุรักษ์ใบลานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และกลับมาถ่ายทอดเอกสารโบราณในชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งเมื่อคณะนักวิจัยได้ทำการถ่ายทอดเอกสารโบราณ ตลอดจนรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวโบราณจนครบถ้วนแล้ว คณะนักวิจัยจึงพิมพ์องค์ความรู้ที่ได้จากการถ่ายทอดเอกสารโบราณเพื่อเผยแพร่ และจัดกิจกรรมสุดท้ายของโครงการคือ กิจกรรมการคืนความรู้สู่ชุมชน

ผลการทำงานวิจัยสามารถทำให้เกิดผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณได้โดยแบ่งเป็นระดับความสามารถในการอ่าน ดังนี้ อ่านได้ระดับดีเยี่ยม 1 คน ระดับดี 2 คน ระดับพอใช้ 5 รูป 4 คน ระดับ อ่านได้ 13 คน รวมทุกระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕ รูป กับ ๒๐ คน ในส่วนของงานถ่ายทอดเอกสารโบราณและการเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณได้จำนวน 25 เรื่อง และรวบรวมคำศัพท์ลาวเวียงโบราณ ได้จำนวน ๒๐๐ คำ

บทสรุปโครงการ

บทนำ

ลาวเวียงเป็นกลุ่มคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาจากนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบันตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ชาวลาวเวียงส่วนใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี บริเวณวัดพญาไม้ ฝั่งตะวันออกแม่น้ำแม่กลอง จนกระทั่งมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวลาวเหล่านี้ได้แยกย้ายกันไปหาแหล่งทำมาหากินที่สะดวกสบายกว่าอุดมสมบูรณ์กว่า โดยปัจจุบันในตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวเวียงตั้งถิ่นฐานอยู่ทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวเวียงตั้งถิ่นฐานมากพื้นที่หนึ่งในจังหวัดราชบุรี โดยจุดเด่นที่สำคัญของชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์อยู่ที่ศักยภาพของชุมชนในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ดั้งเดิมของลาวเวียงไว้ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

สำหรับสถานการณ์การใช้ภาษาของชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์นั้นยังมีการใช้ภาษาลาวเวียงอยู่อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใหญ่และผู้อาวุโสที่มักจะติดต่อสื่อสารด้วยภาษาลาวเวียงกันในชีวิตประจำวัน แต่ชาวลาวเวียงรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจในภาษาลาวเวียงมากนัก ทำให้ลูกหลานชาวลาวเวียงบางครอบครัวไม่สามารถพูดภาษาลาวเวียงได้

นอกจากนี้แล้ว ทางด้านระบบตัวเขียนในภาษาลาวเวียง ชาวลาวเวียงมีความภาคภูมิใจกับการมีระบบตัวเขียนดั้งเดิมเป็นของตนเองในการบันทึกภาษา ซึ่งชาวลาวเวียงเรียกตัวเขียนดั้งเดิมว่า “อักษรขอมลาว” แต่ทางวิชาการเรียกอักษรชนิดนี้ว่า “อักษรธรรมอีสาน” ชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์เชื่อว่าอักษรขอมลาวเป็นขุมทรัพย์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าของชาวลาวเวียงอย่างยิ่ง แต่ในปัจจุบันมีผู้เขียนและอ่านตัวอักษรขอมลาวได้น้อยมาก จึงจำเป็นต้องหาวิธีการศึกษาการใช้ตัวอักษรขอมลาวขึ้น เพื่อที่จะได้ให้ตัวอักษรขอมลาวเป็นสื่อกลางในการศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์ของชาวลาวเวียงให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้งหนึ่ง ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ชาวลาวเวียงในตำบลบ้านสิงห์ได้มีความพยายามในการศึกษาภาษาขอมลาวเพื่ออ่านเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชนมาบ้าง แต่เนื่องจากการศึกษาภาษาขอมลาวนั้นเป็นสิ่งใหม่และมีความยากอยู่ในตัวเอง ด้วยเหตุนี้เองทางชุมชนลาวเวียงจึงมีความคิดเห็นว่า ควรจะหาแนวทางที่เหมาะสมในการศึกษาอักษรขอมลาวสำหรับการอ่านเอกสารโบราณ เพื่อที่จะได้เพิ่มจำนวนผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการอ่านตัวอักษรขอมลาวได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นองค์ความรู้ของชาวลาวเวียงที่ถูกบันทึกด้วยตัวอักษรขอมลาวต่อไปได้ในอนาคต

โจทย์วิจัย

แนวทางการศึกษาอักษรขอมลาวเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลาวเวียงที่เหมาะสมเป็นอย่างไร ?

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์เชิงวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาษาขอมลาว
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาภาษาขอมลาว

วัตถุประสงค์เชิงพัฒนา

1. เพื่อสร้างความตระหนักให้ชาวเวียงเกิดจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์
2. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาภาษาขอมลาว
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาเฉพาะเอกสารโบราณในชุมชน โดยเน้นเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และอักษรโบราณอื่น ๆ ที่มีในชุมชน

ขอบเขตพื้นที่

ศึกษาเฉพาะเอกสารโบราณที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 1 ปี

วิธีการดำเนินงาน

หลังจากที่โครงการวิจัยได้รับการอนุมัติแล้ว กิจกรรมแรกของโครงการคือการเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยให้ชุมชนได้รับรู้ ต่อจากนั้นก็จะเป็นการสำรวจ รวบรวมเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งได้รวบรวมเอกสารโบราณจากวัดบ้านสิงห์ วัดกำแพงเหนือ และในชุมชนเพื่อหาว่าในชุมชนมีเอกสารโบราณจำนวนเท่าไรและมีประเภทใดบ้าง นำไปสู่กิจกรรมการเติมความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ทีมวิจัยเรื่อง ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย , ลาวในประเทศไทย - เอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ , การอ่าน การจัดการ และการอนุรักษ์เอกสารโบราณประเภทสมุดไทยและประเภทคัมภีร์ใบลาน

เมื่อทีมวิจัยได้รับความรู้เรื่องการจัดการเอกสารโบราณจากวิทยากรแล้ว กระบวนการทำงานต่อไปของทีมวิจัยคือการฝึกอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในคัมภีร์ใบลานไปพร้อม ๆ กับการสอนอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ให้กับทีมวิจัยและผู้สนใจอื่น ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้อ่านและฝึกทักษะการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในใบลานให้มีความชำนาญมากขึ้น

เมื่อทำงานได้ไประยะหนึ่งแล้ว ทีมวิจัยก็ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่โครงการอนุรักษ์โบราณวัตถุและวัฒนธรรมเมืองมอญโบราณ เพื่อดูการทำงานเกี่ยวกับการรวบรวม การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณที่และให้ทีมวิจัยได้พูดคุยซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

หลังจากกลับจากการศึกษาดูงานแล้ว คณะนักวิจัยได้เริ่มต้นการถ่ายทอดเอกสารโบราณในชุมชนอย่างจริงจัง ไปพร้อม ๆ กับ การสอนการอ่านอักษรขอมลาวให้แก่ผู้สนใจในชุมชนเพื่อเพิ่มจำนวนผู้อ่าน ซึ่งเมื่อคณะนักวิจัยได้ทำการถ่ายทอดเอกสารโบราณ ตลอดจนรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวโบราณจนครบถ้วนแล้ว ในระยะแรก คณะนักวิจัยตั้งใจจะพิมพ์องค์ความรู้ที่ได้จากการถ่ายทอดเอกสารโบราณเพื่อเผยแพร่ แต่ติดขัดในเรื่องการพิมพ์ตัวอักษรขอมลาว(อักษรธรรมอีสาน) ในคอมพิวเตอร์ ซึ่งยังไม่มี Font ทีมวิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการ Scan ทั้งเอกสารและพิมพ์ภาษาไทยกำกับ จากนั้นจึงผลิตเป็นสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

กิจกรรมสุดท้ายของโครงการคือ กิจกรรมการคืนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งทีมวิจัยได้เชิญชาวลาวเวียงในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สนใจ และเน้นการคืนความรู้ในกลุ่มของนักเรียนเชื้อสายลาวเวียงในพื้นที่

ผลการดำเนินงาน

จากการทำงานวิจัยมีผลการวิจัยดังนี้

1. เกิดผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณ แบ่งเป็นระดับความสามารถในการอ่านได้ดังนี้

ผู้อ่านได้อย่างดีเยี่ยม	มีจำนวน	1 คน
ผู้อ่านได้อย่างดี	มีจำนวน	2 คน
ผู้อ่านระดับพอใช้	มีจำนวน	5 รูป และ 4 คน
ผู้อ่านในระดับอ่านได้	มีจำนวน	13 คน

สรุปจำนวนของผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) จากเอกสารโบราณในชุมชนได้รวมทุกระดับมีจำนวนทั้งสิ้น ๕ รูป กับ ๒๐ คน

2.เกิดการถ่ายทอดเอกสารโบราณและการเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณจำนวน 25 เรื่อง ดังนี้

1. อานิสงค์ ข้าวพันก้อน
2. อานิสงค์ ธงสไบ
3. อานิสงค์ ผาสาทเผิง
4. สัมมาทาน
5. วินัยสิกขา
6. สังฆอมชาตุ
7. พระธาตุกถา

8. อนาคตวงศ์
9. ลำพระระสังขยา
10. พระยาสุนทรราช
11. พระยามีสินทปัญหา
12. คัมภีร์สุพรรณนาคโพธิสัตว์
13. พระนิพนธ์ สุตระ 1
14. พระนิพนธ์ สุตระ 2
15. ไวยากรณ์โดย สุตระ 1
16. พระปัญญาบารมี
17. วิธีแต่งแก้โบราณ
18. ทานกัณฑ์
19. หิมพานต์กัณฑ์
20. พระธรรม 7 คัมภีร์
21. ตะกรุดเมตตามหานิยม
22. ผ้ายันต์ 1 ชุด
23. พิธีบวงสรวง (ภาษาไทยน้อย)
24. ตำรายาแผนโบราณ (ภาษาไทยโบราณ)
25. ตำราโหราศาสตร์

3. เกิดการรวบรวมคำศัพท์ลาวเวียงโบราณ

คณะนักวิจัยได้รวบรวมคำศัพท์จากเอกสารโบราณที่ทำการศึกษา จนได้คำศัพท์ภาษาลาวโบราณจำนวน ๒๐๐ คำ

4. ได้แนวทางการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพื่อการอ่านเอกสารโบราณและการสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลาวเวียง มี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยโดยพยายามเชื่อมโยงตัวอักษรขอมลาวที่เหมือนภาษาไทย
2. เรียนรู้อักขระวิธี รู้ จำ ตัวอักษรและตัวเพ็อง
3. ศึกษาเปรียบเทียบอักษรธรรมอีสานจากตำราเรียนกับเอกสารโบราณบ้านสิงห์
4. เพิ่มความชำนาญโดยการอ่านเอกสารโบราณจนเกิดทักษะ
5. ถ่ายทอดวิธีการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) สู่ผู้สนใจอื่น ๆ

บทเรียนที่ได้จากการทำงาน

บทเรียนหลักที่ได้รับคือการให้ชุมชนมีส่วนร่วม เนื่องจากในกระบวนการทำงานโครงการวิจัยโครงการนี้จำเป็นต้องใช้ทั้งทักษะและความรู้ในการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณ ซึ่งต้องผ่านการทุ่มเท ผักผ่อนมาในระดับหนึ่ง ทำให้การที่นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจะต้องมาเรียนอ่านเขียนตัวอักษรใหม่ที่ไม่ได้มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในระยะแรกของ

การทำโครงการนั้น มีเฉพาะแต่นักวิจัยในโครงการที่ทำการรวบรวมเอกสารโบราณ ทำให้พบปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจจากชุมชนทั้งในเรื่องของการให้ความร่วมมือ การนำเอาตัวอักษรขอมลาวมาใช้เขียนในชุมชน และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างทีมวิจัยกับชุมชน ด้วยบทเรียนนี้เอง ทำให้คณะนักวิจัยเกิดความตระหนักในเรื่องของการสร้างความเข้าใจกับชุมชนอย่างแท้จริง จึงได้เริ่มหาทางสร้างความเข้าใจกับ เช่น การประชุมเรื่องราวของโครงการผ่านงานเทศกาล หรือ วันสำคัญต่าง ๆ , การชักชวนลูกหลานและคนในชุมชนเข้ามาร่วมเรียนอ่าน – เขียนกับคณะนักวิจัย ซึ่งผลที่ได้รับคือ ชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญของเอกสารและตัวอักษรโบราณ หลายครอบครัวที่มีเอกสารโบราณในครอบครองได้นำเอาเอกสารโบราณที่มามีอยู่มาให้แก่นักวิจัยเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมหลังจบโครงการเป็นจำนวนมาก

แผนการทำงานระยะต่อไป

1. จัดทำแบบเรียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์สำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในกิจกรรมชุมชนของโรงเรียนอนุบาลโพธารามให้มีความสมบูรณ์
2. รวบรวมเอกสารโบราณประเภทใบลานที่จารด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ที่เหลือในชุมชน ทั้งที่มีอยู่ในแต่ละครัวเรือน และที่เป็นสมบัติของวัดในชุมชนเพื่อนำมาศึกษาเพิ่มเติม
3. ศึกษาเอกสารโบราณประเภทอื่นในชุมชน ทั้งที่เขียนด้วยตัวอักษรไทยน้อย อักษรไทยโบราณ แล้วรวบรวมไว้ให้เป็นองค์ความรู้ของชุมชน

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	
บทคัดย่อ	ก
บทสรุปโครงการ	ข
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วิทยุวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์	2
1.4 ประเด็นในการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์	3
1.6 แนวทางการทำงาน	3
1.7 พื้นที่วิจัย	4
1.8 ระยะเวลา	4
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.10 ตัวชี้วัด	5
1.11 แผนการทำงาน	5
บทที่ 2 บริบทชุมชนทั่วไปของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์	
2.1 ความเป็นมาในอดีต	6
2.2 วิถีชีวิตและประเพณีที่สำคัญ	6
2.3 ยึดสืบสองคองสืบสี่ของชาวลาวเวียง	7
2.4 สภาพปัจจุบันของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์	8
บทที่ 3 กระบวนการวิจัย	
3.1 ขอบเขตเนื้อหา	10
3.2 กระบวนการทำงานวิจัย	
3.2.1 การประชุมเตรียมแผนงานเปิดเวทีชี้แจงโครงการ	10
3.2.2 เวทีชี้แจงโครงการ	13
3.2.3 การวางแผนการทำงานและการบันทึกข้อมูล	18
3.2.4 สัมภาษณ์เอกสารโบราณวัดคำแพงเหนือ	20
3.2.5 คั่นคว่า รวบรวมเอกสารโบราณวัดบ้านสิงห์	20
3.2.6 กิจกรรมเติมความรู้เรื่องภาษาและเอกสารโบราณ	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.7 จัดหมวดหมู่เอกสาร	30
3.2.8 การอ่านสมุดไทย	33
3.2.9 การอ่านอักษรธรรม (เฉพาะผู้ที่อ่านได้)	35
3.2.10 การสอนอ่านตัวอักษรธรรมแก่นักวิจัย	36
3.2.11 การสอนอ่านตัวอักษรธรรมแก่พระ สามเณร และ เด็ก	37
3.2.12 การศึกษาดูงานศูนย์อนุรักษ์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	38
3.2.13 ระดมความเห็นเรื่องไปศึกษาดูงาน	41
3.2.14 การจดข้อความจากขอมลาวเป็นอักษรไทย	44
3.2.15 การประชุมประจำเดือนกรกฎาคม	45
3.2.16 การแปลอักษรไทยโบราณเป็นอักษรไทย	46
3.2.17 การสอนอ่านอักษรขอมลาวแก่เยาวชนผู้สนใจ	48
3.2.18 การประชุมประจำเดือนสิงหาคม	49
3.2.19 การนำโบราณวัตถุผู้มาร่วมกันแล้วศึกษา	51
3.2.20 การนำอักษรขอมลาวเข้าสู่โรงเรียน	52
3.2.21 กิจกรรมติดตามผลงานการศึกษาอักษรขอมลาว	55
3.2.22 การประชุมปิดโครงการ	56
3.2.23 นำเสนองานวันภาษาแม่สากล	58
3.2.24 การประชุมประจำเดือน	59
3.2.25 เวทีคืนความรู้สู่ชุมชน	61
 บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 การศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)และเอกสารโบราณในชุมชน	
4.1.1 การศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)	63
4.1.2 ลักษณะเด่นของการเขียนอักษรขอมลาว บ้านสิงห์	65
4.1.3 เอกสารโบราณในชุมชน	67
4.2 ศึกษาองค์ความรู้ของชาวลาวเวียงที่บันทึกในเอกสารโบราณ	67
4.2.1 การรวบรวมและถ่ายทอดเอกสารโบราณในชุมชน	67
4.2.2 การรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวเวียงโบราณจากเอกสารโบราณ	70
4.2.3 การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเอกสารโบราณชุมชน	70
4.3 แนวทางการจัดการ เก็บรักษา และอนุรักษ์เอกสารโบราณในชุมชน	70
4.4 แนวทางการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากเอกสารโบราณ	
4.4.1 การเพิ่มจำนวนผู้อ่านเอกสารโบราณ	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4.2 การเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณ	72
4.5 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาอักษรขอมลาวและการเผยแพร่องค์ความรู้จาก การศึกษาเอกสารโบราณ	
4.5.1 จำนวนเอกสารโบราณในชุมชน	72
4.5.2 ความสมบูรณ์ของเอกสารโบราณ	73
4.5.3 ผู้อ่านเอกสารโบราณ	73
4.5.4 การเผยแพร่เอกสารโบราณ	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	
5.1 สรุปกระบวนการวิจัย	75
5.2 สรุปผลการวิจัย	77
5.3 สรุปแนวทางการศึกษาอักษรขอมลาว	79
5.4 บทเรียนที่ได้จากการทำงาน	79
5.5 แผนการทำงานระยะต่อไป	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก ก. คำศัพท์ภาษาลาวเวียงจากคัมภีร์ใบลานบ้านสิงห์	82
ภาคผนวก ข. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทานกัณฑ์เอกสารโบราณบ้านสิงห์	108
ภาคผนวก ค. เอกสารโบราณที่ชุมชนทำการถ่ายทอด	116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ลาวเวียงเป็นกลุ่มคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาจากนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบันตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีในขณะนั้นเป็นผู้กวาดต้อนมา ชาวลาวเวียงส่วนใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี บริเวณวัดพญาไม้ ฝั่งตะวันออกแม่น้ำแม่กลอง จนกระทั่งมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศเลิกทาส ชาวลาวเหล่านี้ได้แยกย้ายกันไปหาแหล่งทำมาหากิน ที่สะดวกสบายกว่าอุดมสมบูรณ์กว่าเช่นในเขต อ.โพธาราม ใน ต.บ้านฆ้อง ต.บ้านสิงห์ ต.ดอนหวาย ต.บ้านเลื่อม เป็นต้น ในอำเภออื่นๆก็มีอยู่เช่น อ.เมือง ที่ ต.เขาแร้ง อ.จอมบึง ที่ ต.ท่าเนียบ อ.บ้านโป่ง ที่ ต.ท่าผา ต.กรับใหญ่ ต.ปากแรต เป็นต้น

ในตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวเวียงตั้งถิ่นฐานอยู่ทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน (จากจำนวน 12 หมู่บ้าน) ได้แก่ บ้านสิงห์หมู่ 4, บ้านสิงห์หมู่ 5, บ้านด่าน, บ้านกำแพงเหนือ, บ้านกำแพงใต้, บ้านโรงหีบ, บ้านน้ำหัก และ บ้านทุก จากสถิติข้างต้นอาจถือได้ว่าพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์เป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวเวียงตั้งถิ่นฐานมากพื้นที่หนึ่งในจังหวัดราชบุรี โดยจุดเด่นที่สำคัญของชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์อยู่ที่ศักยภาพของชุมชนในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ดั้งเดิมของลาวเวียงไว้ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากข้อมูลของโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพื้นที่ภาคกลางเรื่อง “การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียง” ทำให้ทราบว่าชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธารามนั้นยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองเอาไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์ได้มีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สำคัญของชาวลาวเวียงเอาไว้และยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีบุญข้าวจีในเดือนสาม ประเพณีแห่ดอกไม้หลังวันสงกรานต์ ประเพณีสารทลาวในเดือนสิบ ประเพณีเทศน์มหาชาติ รวมทั้งยังมีการแต่งกายตามแบบประเพณีนิยมของชาวลาวเวียงในประเพณีสำคัญต่าง ๆ กล่าวคือหญิงลาวเวียงจะนุ่งผ้าซิ่นที่มีลักษณะเฉพาะ สวมผ้าสไบทับเสื้อ และประดับดอกไม้ที่ผม

สำหรับสถานการณ์การใช้ภาษาของชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์นั้นยังมีการใช้ภาษาลาวเวียงอยู่อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใหญ่และผู้อาวุโสที่มักจะติดต่อสื่อสารด้วยภาษาลาวเวียงกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งอัตลักษณ์อันโดดเด่นของภาษาลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์อยู่ที่การมีหางเสียงคำว่า “ติ” หรือ “ตี้” อยู่ด้วยเสมอ จนบางครั้งคนภายนอกก็ยังเรียกชาวลาวเวียงว่า “ลาวติ” หรือ “ลาวตี้” อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเยาวชนลาวเวียงรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจในภาษาลาวเวียงมากนัก ทำให้ลูกหลานชาวลาวเวียงบางครอบครัวไม่สามารถพูดภาษาลาวเวียงได้ ส่วนบางครอบครัวถึงแม้ว่าจะพูดภาษาลาวเวียงได้แต่ก็ไม่ได้พูดมากนัก อันเนื่องมาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมอยู่ภายนอก

นอกจากนี้แล้ว ทางด้านระบบตัวเขียนในภาษาลาวเวียง ชาวลาวเวียงมีความภาคภูมิใจกับการมีระบบตัวเขียนดั้งเดิมเป็นของตนเองในการบันทึกภาษา ซึ่งชาวลาวเวียงเรียกตัวเขียนดั้งเดิมว่า "อักษรขอมลาว" แต่ทางวิชาการเรียกอักษรชนิดนี้ว่า "อักษรธรรมอีสาน" ชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์เชื่อกันว่าอักษรขอมลาวเป็นขุมทรัพย์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าของชาวลาวเวียงอย่างยิ่ง เนื่องมาจากเป็นตัวอักษรที่ใช้บันทึกวรรณกรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์ของชนลาวเวียง แต่ในปัจจุบันมีผู้เขียนและอ่านตัวอักษรขอมลาวได้น้อยมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาการใช้ตัวอักษรขอมลาวขึ้น เพื่อที่จะได้ให้ตัวอักษรขอมลาวเป็นสื่อกลางในการศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์ของชาวลาวเวียงให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ชาวลาวเวียงในตำบลบ้านสิงห์ได้มีความพยายามในการศึกษาภาษาขอมลาวเพื่ออ่านเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชนมาบ้างในลักษณะของการค้นคว้าศึกษาจากตำราอักษรโบราณที่มีการเผยแพร่อยู่ก่อนหน้านี้ แต่เนื่องจากการศึกษาภาษาขอมลาวนั้นเป็นสิ่งใหม่และมีความยากอยู่ในตัวเอง การศึกษาค้นคว้าจึงจำกัดอยู่แค่ในกลุ่มของผู้ที่สนใจเพียงไม่กี่คน ด้วยเหตุนี้เองทางชุมชนลาวเวียงจึงมีความคิดเห็นว่า ควรจะหาแนวทางที่เหมาะสมในการศึกษาอักษรขอมลาวสำหรับการอ่านเอกสารโบราณ เพื่อที่จะได้เพิ่มจำนวนผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการอ่านตัวอักษรขอมลาวได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นองค์ความรู้ของชาวลาวเวียงที่ถูกบันทึกด้วยตัวอักษรขอมลาวต่อไปได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ทางชุมชนลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์มีความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่จะได้รับจากการอ่านเอกสารโบราณอักษรขอมลาว จะเป็นประโยชน์ต่อการฟื้นฟูองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และเรื่องราวของชาวลาวเวียงที่ถูกบันทึกอยู่ในเอกสารโบราณด้วยอักษรขอมลาว อันจะส่งผลให้ลูกหลานชาวลาวเวียงรุ่นหลังมีความภาคภูมิใจในความเป็น "ชาติพันธุ์ลาวเวียง" ผ่านตัวอักษรโบราณที่บันทึกอารยธรรมอันทรงคุณค่าของชาวลาวเวียงเอาไว้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

1.2 โจทย์วิจัย

แนวทางการศึกษาอักษรขอมลาวเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลาวเวียงที่เหมาะสมเป็นอย่างไร ?

1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย

วัตถุประสงค์เชิงวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาษาขอมลาว
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาภาษาขอมลาว

วัตถุประสงค์เชิงพัฒนา

1. เพื่อสร้างความตระหนักให้ชาวเวียงเกิดจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์
2. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาภาษาขอมลาว

3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

1.4 ประเด็นการศึกษา

1. กระบวนการศึกษาตัวอักษรโบราณ (อักษรขอมลาว) และเอกสารโบราณระหว่างชาวลาวเวียงในชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรและเอกสารโบราณ
2. ศึกษาองค์ความรู้ของชาวลาวเวียงที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ
3. แนวทางการจัดการ เก็บรักษา และอนุรักษ์เอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
4. แนวทางการเผยแพร่องค์ความรู้และเรื่องราวที่ได้จากเอกสารโบราณให้ชาวลาวเวียงได้มีส่วนร่วมรับรู้ร่วมกัน
5. ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาความภาษาขอมลาวและเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารโบราณ

1.5 นิยามศัพท์

อักษรขอมลาว คือ ตัวอักษรที่ใช้บันทึกภาษาลาวเวียงในเอกสารโบราณของตำบลบ้านสิงห์ โดยทางวิชาการเรียนอักษรชนิดนี้ว่า “อักษรธรรมอีสาน”

เอกสารโบราณ คือ คัมภีร์ใบลานหรือหนังสือใบลานที่จารด้วยอักษรโบราณที่นำมาจากท้องถิ่นตำบลบ้านสิงห์

1.6 แนวทางการทำงาน

1. จัดเวทีชี้แจงการทำงานในชุมชน
2. ศึกษาดูงานด้านเอกสารโบราณที่ ม.ขอนแก่น
3. ค้นคว้ารวบรวมเอกสารโบราณ
4. จัดหมวดหมู่เอกสารโบราณ
5. คัดเลือกประเด็นที่จะศึกษา
6. ถอดระบบตัวเขียนอักษรขอมลาว
7. ศึกษาความรู้ที่ได้จากเอกสารโบราณตามประเด็นที่เลือก
8. จัดพิมพ์ข้อมูล
9. เตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบโรงเรียน (เลือกเนื้อหา)
10. สรุปผลการดำเนินงาน บทเรียนและประสบการณ์นำเสนอสู่ชุมชน
11. ประชุมทบทวนวิจัยประจำเดือน
12. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

1.7 พื้นที่ดำเนินการวิจัย

ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

1.8 ระยะเวลาการทำงาน

12 เดือน

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

1. ได้องค์ความรู้และความเข้าใจเรื่องอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียง
2. ได้องค์ความรู้และเรื่องราวที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ได้องค์ความรู้เรื่องปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษอักษรขอมลาว
4. ได้องค์ความรู้เรื่องการจัดการเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน

ผลเชิงพัฒนา

1. ชาวลาวเวียงเกิดความตระหนัก มีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์
2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาภาษาขอมลาว
3. เกิดระบบความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม
4. เกิดการอนุรักษ์และสืบสานอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์

1.10 ตัวชี้วัด

1. ชาวลาวเวียงสามารถอ่านเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยอักษรขอมลาวได้อย่างน้อย 10 คน
2. ได้เรื่องราวของชาวลาวเวียงจากการสืบค้นเอกสารโบราณ อย่างน้อย 10 เรื่อง
3. ได้คำศัพท์โบราณจากการศึกษาเอกสารโบราณอย่างน้อย 200 คำ

1.12 แผนการทำงาน

แผนการทำงานกิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. จัดเวทีชี้แจงการทำงานในชุมชน	*											
2. ศึกษาดูงานด้านเอกสารโบราณที่ ม.ขอนแก่น		*										
3. ค้นคว้ารวบรวมเอกสารโบราณ			*	*								
4. จัดหมวดหมู่เอกสารโบราณ					*							
5. คัดเลือกประเด็นที่จะศึกษา					*							
6. ถอดระบบตัวเขียนอักษรขอมลาว						*						
7. ศึกษาความรู้ที่ได้จากเอกสาร							*	*	*	*		
8. จัดพิมพ์ข้อมูล											*	
9. เตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบโรงเรียน											*	
10. นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน												*
11. จัดประชุมประจำเดือน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
12. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์						*						*

บทที่ 2

บริบทชุมชนทั่วไปของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์

2.1 ความเป็นมาในอดีต

ชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ ได้ถูกกวาดต้อนและอพยพมาจากดินแดนลาวในอดีต เมื่อครั้งสมัยกรุงธนบุรีช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2321-2322 และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2369-2371 โดยมีการกวาดต้อนชาวลาวเวียงแล้วให้มาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะในเขตอำเภอโพธาราม ตั้งแต่บ้านเลือก บ้านฆ้อง ปอมะกรูด บ้านสิงห์ บ้านกำแพง บ้านบางลาน และบ้านดอนทราย สืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของบ้านสิงห์แต่เดิมเป็นทุ่งป่าโปร่ง มีป่าโปร่งเลียบคลองเดิม มีทุ่งนาล้อมรอบหมู่บ้าน 3 ใน 4 ส่วน เจ้าของที่นาทั้งหมดจับจองมาตั้งแต่บรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศลาว แต่ละครอบครัวมีที่ดินมากกว่า 30 ไร่ บางครอบครัวมีถึง 70 - 80 ไร่ ทุกครอบครัวล้วนแล้วแต่มีอาชีพทำนาตามแบบวิถีการสมัยโบราณ มีการลงแขกสำหรับคนธรรมดาทั่วไป ผลที่เกิดขึ้นคือ ทุกครอบครัวมีข้าวเหลือบริโภคจำนวนมาก สังเกตได้จากทุกครัวเรือนมียุ้งข้าวทุกบ้าน ทุกครัวเรือนมีข้าวกินไม่อดอยากยากจน ประชาชนอยู่อย่างสงบสุข

ด้านสภาพสังคมและศาสนา ประชากรมีความอุดมสมบูรณ์มีความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ต้องดิ้นรนมากเหมือนทุกวันนี้ จิตใจก็สงบเยือกเย็น ประกอบกับวัดมีบทบาทมากที่สุด เพราะสมัยนั้นไม่มีโรงเรียน ไม่มีสถานเริงรมย์ ไม่มีวิทยุ โทรทัศน์ ทุกอย่างทำที่วัด วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทุกกิจกรรมทำที่วัด พระมีความรู้และเคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีความสามารถในการถ่ายทอดและรู้ซึ่งถึงธรรมะ เมื่อคนพร้อม พระพร้อม บวกกับศรัทธาจึงเกิดผลดีในการพระศาสนา เกิดการกล่อมเกลาจิตใจมนุษย์ทุกคนในสังคมบ้านสิงห์

2.2 วิถีชีวิตและประเพณีที่สำคัญ

เมื่อแรกอพยพมาตั้งถิ่นฐาน ก็ได้นำเอาวิถีชีวิตตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ดังเดิมที่ติดตัวมาใช้ในประเทศไทยดินแดนใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา วัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และที่สำคัญคือ หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่แสดงออกมาโดยตรงในลักษณะของประเพณีและวัฒนธรรม ดังเช่น ฮีตสิบสองและคองสิบสี่ เป็นต้น

ในด้านภาษา เมื่อแรกอพยพมาลาวเวียงบ้านสิงห์ ได้มาตั้งรกรากแถบบริเวณคลองเดิมตั้งแต่วัด คงคา สร้อยฟ้า บ้านไร่ บ้านเลือก บ้านฆ้อง บ้านสิงห์ ในสมัยนั้นเป็นบ้านเมืองร้าง ไม่มีผู้คนอาศัยเพราะหนีพม่าเข้าศึกเข้าป่าไปหมด พวกชาวลาวเวียงจึงมาแทนที่คนชาวเมืองเดิมและบางแห่งก็หลงเหลือบ้างเล็กน้อยเท่านั้นที่เป็นคนไทย

ชาวบ้านสิงห์ มีตัวอักษรโบราณสำคัญ 2 รูปแบบที่น่าติดตัวมา คือ (1) อักษรขอมลาว (ตัวธรรมอีสาน) (2) อักษรไทยน้อย (อักษรลาวที่ใช้ในประเทศลาวปัจจุบัน) อักษรขอมลาวใช้เขียนหนังสือคำสอนศาสนาของพระพุทธเจ้า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ค้นพบคือ ขอมลาว ได้ใช้เขียนพระวินัยพระสูตรและพระอภิธรรม และรวมทั้งอรรถกถาต่าง ๆ อีกมากมาย หลักฐานอยู่ที่วัดบ้านสิงห์ ส่วนภาษาไทยน้อย ตาม

หลักฐานที่หลงเหลืออยู่คือเรื่อง "สุริยวงศ์" ภาษาไทยน้อย จะใช้เขียนวรรณคดีและเรื่องราวทางโลก ส่วนภาษาขอมลาว เป็นภาษาธรรม จึงเรียกว่า "ตัวธรรม" ในปัจจุบัน แต่ชาวบ้านสิงห์เรียกว่า "ขอมลาว" โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่อ้างอิงทางวิชาการได้

ภาษาขอมลาวที่วัดบ้านสิงห์ ใช้สอนพระเป็นหลัก พระวัดบ้านสิงห์ จะเทศน์มหาชาติ หรือ สวดพระอภิธรรมได้ก็โดยใช้ภาษาขอมลาว คำอธิบายต่าง ๆ ใช้ภาษาขอมลาวทั้งสิ้น ภาษาขอมลาวจึงเป็นภาษาของ ลุง, ป้า, น้า, อา, ปู่, ทวด ของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์

กล่าวโดยสรุป อักษรขอมลาวเป็นอักษรของบรรพบุรุษชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ในขณะที่ยังไม่มีโรงเรียนสอนภาษาไทย โดยเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวลาวอพยพ ชาวลาวมีภาษาและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอยู่แล้วที่นำติดตัวมาพร้อมกับการอพยพและสืบมาจนถึงปัจจุบัน ยังหลงเหลือไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเล่าเรียนกันต่อไปและสมควรอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

2.3 ฮีตสิบสองคองสิบสี่ของชาวลาวเวียง

ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมประจำทั้ง 12 เดือน ที่นำติดตัวมาที่สำคัญที่สุด คือ ฮีตสิบสอง อันได้แก่

- เดือนที่ 1 เดือนเจียง บุญเข้ากรรม
- เดือนที่ 2 บุญคูณลาน
- เดือนที่ 3 บุญข้าวจี
- เดือนที่ 4 บุญพระเวส (พระเวท)
- เดือนที่ 5 บุญสากส้านต์
- เดือนที่ 6 บุญบังไฟ บุญวิสาขบูชา
- เดือนที่ 7 บุญข้าสະ (ทำบุญกลางบ้าน)
- เดือนที่ 8 บุญเข้าพรรษา
- เดือนที่ 9 บุญข้าวประดับดิน
- เดือนที่ 10 บุญข้าสาก (สารทลาว)
- เดือนที่ 11 บุญออกพรรษา
- เดือนที่ 12 บุญบูชาไฟ ลอยกระทงทุกปี บุญกฐิน

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบ้างตามลำดับ กาลเวลา โดยฮีตสิบสองที่ยังหลงเหลือการปฏิบัติอยู่ในชุมชนลาวเวียงบ้านสิงห์ ได้แก่ บุญข้าวจี บุญพระเวท บุญเดือนสิบ (สารทลาว) บุญข้าสະ (ทำบุญกลางบ้าน) บุญเข้าพรรษา-ออกพรรษา บุญกฐิน เป็นต้น

คองสิบสี่ที่ยังหลงเหลืออยู่ในสมัยเมื่อ 40 ปีที่แล้วและบางอย่างก็มีมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เดือนหก ให้ชนทรายเข้าวัดก่อพระทราย, ถึงวันพระให้เมียเอาดอกไม้ธูปเทียนคารวะผัวตน, พระเณรมาบิณฑบาตอย่าให้ท่านคอย, เวลาใส่บาตรไม่ถูกตัวพระ, ไม่สวมรองเท้าเวลาใส่บาตรพระ, ไม่กางร่ม, ไม่โพกหัว, หรือถืออาวุธ, ไม่เหยียบเงาพระภิกษุสามเณรผู้ทรงศีล, ไม่เสพกามคุณในวันพระ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา มหาสงกรานต์ พระภิกษุเดินผ่านมาให้นั่งลง ยกมือไหว้แล้วค่อยเจรจา เป็นต้น

2.4 สภาพปัจจุบันของชุมชนชาวลาวเวียงบ้านสิงห์

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทั่วไปของตำบลบ้านสิงห์ มีลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม เป็นแอ่งกระทะซึ่งเกิดจากอิทธิพลของแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำนครชัยศรี พื้นที่มีลักษณะลาดเทเล็กน้อย ดินส่วนใหญ่จะเป็นดินเหนียวเหมาะสำหรับการทำนา ทำไร่ไม่ผล ไม้ยืนต้น ตำบลบ้านสิงห์อยู่ในเขตชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาราชบุรีฝั่งซ้าย มีคลองส่งน้ำและบำรุงรักษาราชบุรีฝั่งซ้าย มีคลองส่งน้ำจำนวน 4 เส้น มีคลองธรรมชาติ และคลองเล็กๆจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรมีน้ำใช้ตลอดปี

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านฆ้อง และอำเภอบัวโพธาราม

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก ตำบลสามเรือน อำเภอเมืองราชบุรี และตำบลดอนทราย อำเภอบัวโพธาราม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลวัดแก้ว อำเภอบางแพ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลคลองข่อย ตำบลคลองตากุดและตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอบัวโพธาราม

จำนวนประชากรทั้งหมด

ประชากรทั้งหมด 11762 คน

เป็นชาย 5627 คน

เป็นหญิง 6135 คน

มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3672 ครัวเรือน

ตำบลบ้านสิงห์					
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวมประชากร
1	บ้านบางกะเฒ	193	332	351	683
2	บ้านบางกะเฒ	352	603	591	1194
3	บ้านหนองอ้อ	348	644	666	1310
4	บ้านสิงห์	551	570	689	1259
5	บ้านสิงห์	310	423	456	879
6	บ้านดำน	599	688	751	1439
7	บ้านกำแพงเหนือ	187	389	451	840
8	บ้านกำแพงใต้	271	502	536	1038
9	บ้านโรงหีบ	246	466	507	973
10	บ้านน้ำหัก	404	659	758	1417
11	บ้านดอนโพ	93	135	103	238
12	บ้านทุ่ง	118	216	276	492

ตารางแสดงจำนวนประชากรตำบลบ้านสิงห์

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ในปัจจุบัน พุทธศักราช 2555 สังคมได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา สังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก แต่ก็ยังทิ้งร่องรอยเอาไว้ไม่เสื่อมคลายสูญหายไปเสียสิ้นเสียทีเดียว แต่ผู้ที่ผ่านมาพบเห็นอาจมองว่า ไม่มีร่องรอยของอารยธรรมขนบธรรมเนียมดั้งเดิมเลย จนมีผู้ตั้งคำถามว่า “อะไรคือตัวแสดงว่าชาวบ้านสิงห์เป็นลาวเวียง” ที่มองกันแบบคนภายนอกที่เข้ามาสัมผัสแล้วตั้งคำถาม ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวแสดงชัดชัดให้เห็นแก่หน้าแท่นร้างแห่งที่แท้จริงของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ คือ อักษรขอมลาว ที่จารไว้ในโบราณ ทั้งวิสัย พระสูตรและพระอภิธรรม รวมทั้งกรรมต่าง ๆ ที่มีมากมายที่วัดบ้านสิงห์ ดังที่คณะผู้วิจัยได้ทำการแปลไว้บางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

อัตลักษณ์อันโดดเด่นอีกสิ่งหนึ่ง ของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ คือ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ประเพณีบุญข้าวจี ประเพณีแก้ม่อข้าว (สารทลาวบุญเดือน 10) ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีแห่ดอกไม้ท้ายสงกรานต์ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมานับพัน ๆ ปี จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2555 นี้ เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง จนกล่าวได้ว่าสิ่งเหล่านี้คือ “เกียรติประวัติของชาติพันธุ์ วัดจากวัฒนธรรม”

ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมทุกด้านของชาวลาวเวียงในอดีตใช้เป็นเครื่องมือหล่อหลอมบุคคลในสังคม ให้เป็นบุคคลที่ดีมีคุณภาพเป็นบุคคลอันพึงปรารถนาของสังคมมายาวนานนับพันปี สังคมจึงได้อยู่กันอย่างสงบสุข เช่น พวกพ้องของฮีดสิบสองคองสิบสี่ก็พอจะตอบคำถามนี้ได้ และในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมที่พัฒนาแบบก้าวกระโดด และเป็นสังคมที่หลวม ๆ รับเอาอารยธรรมตะวันตกเข้ามาโดยไม่ศึกษาให้ถ่องแท้แม้รากเหง้าของตัวเอง จึงเป็นสังคมไม่มีหลักยึดเหนี่ยว ไม่เป็นตัวของตัวเอง และเป็นสังคมที่มีปัญหามากมาย เจกเช่นปัจจุบันนี้

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเฉพาะเอกสารโบราณในชุมชน โดยเน้นเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และอักษรโบราณอื่น ๆ ที่มีในชุมชน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะเอกสารโบราณที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

3.2 กระบวนการวิจัย

3.2.1 การประชุมเตรียมงานเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับกิจกรรมเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัย
2. เพื่อให้ทีมวิจัยได้เข้าใจกระบวนการทำงานในโครงการวิจัยมากขึ้น
3. เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัยให้ตรงกันในกลุ่มทีมวิจัย

วัน เวลา สถานที่

วันศุกร์ที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง โรงเรียนอนุบาลโพธาราม

กลุ่มเป้าหมาย

ฝ่ายทีมวิจัยประกอบด้วย

นาย ชูชีพ	เกสร
นาย อภินิษฐ์	โพธิ์ทอง
นาย วิรัตน์	รัตนพิทักษ์
นาง ถวิล	นครพันธ์
นาง ยุพิน	รุ่งโรจน์ทวีรัตน์
นางสาว ยุพา	รัตนมุง
จ.ส.อ. สุเชษฐ์	เชิงทวี
นาย ศักดิ์ชัย	จตุรพรเพิ่ม
นาย เฉลิม	สิงห์พิทักษ์
นาย เจียร	จันทร์เพ็ญ
นาย ธงชัย	เชิงทวี
พ.ต. อาจหาญ	ศรีผิว
นาย สังเวียน	รอตนา

ฝ่ายหน่วยงานในพื้นที่

นางสาว อารีย์ สุพาสี แทน นายเกรียงศักดิ์ นุตตะโร (เทศบาลตำบลบ้านสิงห์)

ฝ่ายสงฆ์

พระสุเทพ สุจินโณ แทน พระครูสุภัทรกิจโสภณ

พระศิวานนท์ ธมมานนุโท แทน พระครูสุภัทรกิจโสภณ

พระธนาวุฒิ อัดนวงศ์ แทน พระครูสุภัทรกิจโสภณ

ฝ่ายผู้ประสานงานโครงการวิจัย

นางสาว กุมารี ลาภอาภรณ์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล

นาย รัตนกร รักษ์วงศ์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมเวลา 10.10 น.

นายชูชีพ เกสร หัวหน้าคณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ ประธานในที่ประชุมได้กล่าวต้อนรับคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มาร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกับคณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ในครั้งนี้ และกล่าวเปิดประชุมโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตามที่ คณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามโครงการศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นเงิน 165,000 บาท เพื่อดำเนินการตามแผนของโครงการวิจัยดังกล่าว จึงขอเชิญคณะวิจัยและผู้เกี่ยวข้องประชุมวางแผนการทำงานในขั้นตอนที่ 1 คือจัดเวทีชี้แจงการทำงานในชุมชน โดยคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นผู้ดำเนินรายการในการประชุม

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในการชี้แจงโครงการ

1. อยากรู้ให้ผู้เข้าร่วม รู้/เข้าใจ การทำโครงการ
2. อยากรู้ให้ผู้เข้าร่วมรู้เรื่องลาวเวียง (ประวัติศาสตร์ ความเป็นลาวเวียง ภาษาลาวเวียง คนรุ่นใหม่กับลาวเวียง วัฒนธรรมลาวเวียงเข้าสู่วัยศึกษา ฯลฯ)

3. แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน – หน่วยงาน

จากนั้นจึงเป็นการวางแผนกิจกรรมชี้แจงโครงการศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์กำหนดจัดรูปแบบกิจกรรม

1. วงสนทนา – ในรูปแบบเสวนา (การบรรยายให้ความรู้)
2. การจัดนิทรรศการ
3. การนำเสนอรายละเอียดโครงการวิจัย / แนะนำทีมวิจัย
4. การเชิญชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม
5. การแสดง (การอ่านอักษรขอมลาว การแสดงวัฒนธรรม)

ในส่วนของกลุ่มเป้าหมาย มีกลุ่มเป้าหมาย 12 กลุ่ม จำนวน 100 คน ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, ทีมวิจัย, ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน, เยาวชน/นักเรียน, เทศบาล, เจ้าหน้าที่เทศบาล, คณะกรรมการสภา

วัฒนธรรมตำบล, มหาวิทยาลัยมหิดล, ชมรมผู้สูงอายุ, นักกิจกรรมในชุมชน, ครู อาจารย์ในโรงเรียน, นักเอกสารโบราณ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ประเด็นการเสวนาในเวทีชี้แจงโครงการ (ใช้เวลาประมาณท่านละ 10 นาที) มี 7 หัวข้อประกอบไปด้วย

1. ลาวเวียงบ้านสิงห์
2. การอพยพ
3. ความภาคภูมิใจในความเป็นลาวเวียง
4. คนลาวเวียงรุ่นใหม่
5. วัฒนธรรมลาวเวียงในสถานศึกษา
6. วัดกับการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม
7. การสนับสนุน / นโยบายของเทศบาลต่อวัฒนธรรมลาวเวียง

คณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ ขอเรียนเชิญท่านนายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์ เป็นประธานในพิธีเปิด และร่วมเสวนาในหัวข้อ “การสนับสนุน / นโยบายของเทศบาลต่อวัฒนธรรมลาวเวียง”

มติที่ประชุม รับทราบ / เห็นชอบ

ส่วนประกอบการจัดเวทีเสวนา

1. โต๊ะรับลงทะเบียน / โต๊ะรับบริจาค
2. ชุดนิทรรศการ
3. เอกสารเผยแพร่

พร้อมกันนี้ก็ได้มีการกำหนดวันประชุมเสวนาชี้แจงโครงการศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์ในวันศุกร์ที่ 16 ธันวาคม 2555 เวลา 16.30 – 19.00 น. ณ หอประชุมสุภัทรวិเศษภักดีประชาสรรค์ (หอประชุมวัดบ้านสิงห์) และการวางหน้าที่ผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วน

นายชูชีพ เกสร หัวหน้าคณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ ประธานในที่ประชุมได้กล่าวขอบคุณและที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล และผู้เข้าร่วมประชุม ที่มาร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกล่าวปิดประชุม เลิกประชุมเวลา 11.40 น.

ผลการทำงาน

1. กำหนดการการเสวนาโครงการศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์

วัน เวลา สถานที่ วันศุกร์ที่ 16 ธันวาคม 2555

ณ หอประชุมสุภัทรวิเศษภักดีประชาสรรค์ (หอประชุมวัดบ้านสิงห์)

เวลา 16.30 ลงทะเบียน

เวลา 17.00 น. พิธีเปิด

- กล่าวรายงาน โดย หัวหน้าโครงการวิจัย

- กล่าวเปิดงาน โดย นายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์

เวลา 17.30 น. วงเสวนา (ประเด็นละประมาณ 10 นาที)

	- ลาวเวียงบ้านสิงห์
	- การอพยพ
	- ความภาคภูมิใจในความเป็นลาวเวียง
	- คนลาวเวียงรุ่นใหม่
	- วัฒนธรรมลาวเวียงในสถานศึกษา
	- วัดกับการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม
	- การสนับสนุน / นโยบายของเทศบาลต่อวัฒนธรรมลาวเวียง
เวลา 18.30 น.	การอ่านอักษรโบราณ โดย เด็กนักเรียน
เวลา 18.35 น.	เวทีแลกเปลี่ยน / แสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
เวลา 19.00 น.	การแสดงทางวัฒนธรรม และร่วมรับประทานอาหาร
เวลา 20.00 น.	เลิกงานเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

2. ใ้รายชื่อ ผู้รับผิดชอบหลักในการจัดงาน

1. สถานที่ / การจัดตกแต่ง	มอบ ผอ.เกรียงศักดิ์
2. ประสานงานเอกสาร	มอบ อ.ชูชีพ
3. ประสานงานการแสดง	มอบ จำเชษฐ์
4. ชุดนิทรรศการ	มอบ คณะครูโรงเรียนอนุบาลโพธาราม
5. ลงทะเบียน	มอบ คณะครูโรงเรียนอนุบาลโพธาราม
6. เอกสารเผยแพร่	มอบ อ.ชูชีพ + จำเชษฐ์
7. ผู้ดำเนินรายการ	มอบ จำเชษฐ์
8. พิธีกร	มอบ ครูยุพิน + ครูวิรัตน์
9. ประสานงาน	มอบ (พันตรีอาจหาญ คุณเฉลิม คุณศักดิ์ชัย คุณโสภา ร้อยตรีนำชัย จำสืบเอกเมธี ผอ.เกรียงศักดิ์ คุณสังเวียน)

3.2.2 กิจกรรม จัดเวทีชี้แจงโครงการ ของคณะวิจัยศึกษาอักษรขอม-ลาวของชาวลาวเวียงบ้าน

สิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประชาสัมพันธ์การทำโครงการให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ
2. เพื่อแสวงหาแนวร่วมและผู้สนใจที่จะร่วมกิจกรรมรวมทั้งการสนับสนุนการทำกิจกรรมนอก

สถานที่

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ณ หอประชุมสุภัทรวโรหิตพิเศษภัคดีประชาสรรค์

กระบวนการทำงาน

ก่อนที่จะทำกิจกรรมนี้ คณะที่มีวิจัยได้ประชุมหารือก่อนแล้ว 1 ครั้ง โดยให้ประธานและเลขานุการดำเนินการ สถานที่พิธีการต่าง ๆ ให้เลขาจัดการการติดต่อบุคคล ออกหนังสือเชิญ หมอลำการรำฟาง คณะของประธานเป็นผู้จัดการทั้งหมด มีปัญหาใด ๆ ก็มาปรึกษาประธานและคณะร่วมกัน
งานเริ่ม เวลา 17.30 น. วันที่ 16 ธันวาคม 2554

ผู้ร่วมงาน ท่านัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรท่านัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยากร ผู้ประสานงานของ สกว. มาพร้อมกัน ทุกคนเข้านั่งประจำที่ แล้วเปิดงานประชุมชี้แจงโครงการ

ร้อยโทประสงค์ เพ็ญประภากร นายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์ ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย นายชูชีพ เกสร หัวหน้าคณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ กล่าวรายงาน และกล่าวเปิดงาน โดยร้อยโท ประสงค์ เพ็ญประภากร นายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์

เริ่มประชุมเสวนาเวลา 17.30 น.

ดำเนินรายการเสวนา โดย จ.ส.อ.สุเชษฐ์ เชิงทวี โดยมีประเด็นการเสวนา ดังนี้

ประเด็นเสวนาที่ 1. การอพยพ โดย นายเอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง

เริ่มจากปี พ.ศ. 2544 กระผมได้เขียนตำรามา 1 เล่ม อ้างอิงจากพงศาวดาร ช่วงรัชกาล ลาวเวียงบ้านสิงห์อพยพมาจากเวียงจันทน์ อ้างอิงได้จากตัวอักษรที่ท่านเห็นในนิทรรศการ ลาวมี 5 ชนิด ตำราที่เขียนเผยแพร่ที่ห้องสมุดโรงเรียนอนุบาลโพธาราม ผู้สนใจสามารถขอศึกษาข้อมูลได้ที่ห้องสมุดโรงเรียนเราต้องรู้จักกำพืดของเรา คนรุ่นใหม่ไม่รู้ภูมิหลังของตัวเอง ก็จะไม่รู้จักภูมิใจในกำพืดของตัวเอง "ถ้าไม่รู้เบื้องหลัง-ก็จะไม่รู้จักอนาคต" กระผมให้ข้อคิดไว้ หลักฐานควรเป็นหลักฐานขั้นต้น คือผู้อยู่ในเหตุการณ์ส่วนชั้นรอง คือ ฟังมา ได้ยินมา

สรุปประเด็นเสวนา : อพยพมาจากลาวเวียงจันทน์ ถูกกวาดต้อนมา มีที่มา มีหลักฐานการอ้างอิง

ประเด็นเสวนาที่ 2 ลาวเวียงบ้านสิงห์ โดย นายชูชีพ เกสร

ชาวลาวเวียงวัฒนธรรมในตำบลบ้านสิงห์ ประเด็นคืออยากรู้ว่าเรามาจากไหน? เริ่มจากประเทศเวียดนาม ขุนบรม บอกว่าเดินทางมาจากทางเหนือ มาสร้างเมืองแถน มีลูกชาย 7 คน เป็นท่านขุนทุกคนลูกก๊กคือ ขุนลอมาครองเมืองหลวงพระบาง แต่ก่อนชื่อเมืองดงเชียงทอง แล้วย้ายเมืองมาจากขุนลอมีกษัตริย์ครองมาอีก 22 องค์ ที่ 23 คือพญาลงทิลาด ในสมัยกรุงสุโขทัย ช่วงปี พ.ศ. 1813 ข้อมูลเพิ่มเติมจากพระยาโพธิสธารราชตัวขอมลาว ว่าตามหนังสือขอมลาวได้มาจากมอญจังหวัดลำพูน 80 เปอร์เซนต์เป็นคนไทยอง ดูได้จากเสื้อม่อฮ่อมเม็ดกระดุมเป็นของไทยอง หลวงพระบาง-จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศไม่ไกลกัน เกี่ยวพันกันเป็นพี่น้องกัน ภาษาไปถึงกัน ครอบคลุมทางภาคเหนือล้านช้าง และจากการถูกกวาดต้อนมาได้นำภาษาขอมลาวมาด้วย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น ตั้งแต่บัดนั้นจนมาบัดนี้

ข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าเมืองสิงห์ ได้ยืนยันเป็นหนังสือแสดงที่พิพิธภัณฑ "ขอยืนยันว่าพวกเรา
มาจากเมืองสิงห์ ประเทศลาว 80 เปอร์เซนต์"

สรุปประเด็นเสวนา : ลาวเวียงบ้านสิงห์ มีเชื้อสายมาจากขุนบรม ถูกกวาดต้อนมาจากเมือง
สิงห์ ประเทศลาวเวียงจันทร์ และได้นำอักษรขอมลาวมาด้วย

ประเด็นเสวนาที่ 3 วัดกับการส่งเสริมวัฒนธรรม โดย พระครูสุภัทรกิจโสภณ

วัฒนธรรม เป็นคำสมาส ได้แก่ "วัฒนธรรม" หมายถึง ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง "ธรรม"
หมายถึง กฎ ระเบียบหรือข้อปฏิบัติ เพราะฉะนั้น "วัฒนธรรม" หมายถึง แสดงออกซึ่งความเจริญ
แสดงออกถึงความ เป็นระเบียบเรียบร้อย กลมเกลียวกันจะเจริญก้าวหน้าเป็นผู้มีวัฒนธรรม

วัฒนธรรมลาวเวียง เราค้นหาความเป็นลาวเวียงและนำมาพัฒนา ต้องอาศัยธรรมะในทาง
พระพุทธศาสนา ชาวบ้านสิงห์นับถือพระพุทธศาสนา ทำความดี นำหลักธรรมคำสอนมาดำเนินการให้
เจริญก้าวหน้างอกงาม ตำบลบ้านสิงห์รักษาประเพณีแห่ดอกไม้ ทำบุญข้าวจี ต้องอาศัยวัดเพื่อเป็นที่
ยึดเหนี่ยวตั้งเดิมต้องศึกษาเล่าเรียนจากวัด จากภาษาที่พูด วัฒนธรรมด้านภาษา เริ่มต้นมาจากวัด
พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญ ปู่ ยา ตา ยาย ของเรา บรรพบุรุษของเราเป็นลาวต้องระลึก
รักษาไว้ บ้านสิงห์เป็นลาวตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ถึงแม้ว่าไม่ได้พูดภาษาลาว

จะเดินทางต่อไปได้ต้องอาศัยความร่วมมือกัน เริ่มจากเทศบาลตำบลบ้านสิงห์ กำหนด
ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในตำบล รักษาไว้ด้วยการแต่งกาย การพูด รักษาประเพณีอันดีงามนี้ไว้
ขอบคุณคณะทำงานและคณะที่ปรึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมต่อไปในภายภาค
หน้า เจริญพร

สรุปประเด็นเสวนา : วัดเป็นจุดศูนย์กลางในด้านวัฒนธรรม นำหลักธรรมคำสอนมา
ดำเนินการให้ก้าวหน้าเจริญงอกงาม รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย การพูด
ประเพณีบุญข้าวจี ประเพณีแห่ดอกไม้ทุกฝ่ายต้องร่วมมือและช่วยกันรักษาเพื่อให้คนรุ่นหลังต่อไป

ประเด็นเสวนาที่ 4 ความภาคภูมิใจในความเป็นลาวเวียง โดย นายชยาทิต ทองสี

ผมพูดลาวมาตั้งแต่เด็ก มีเพื่อนนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองให้ผมสอนพูดภาษาลาวผมภูมิใจ
แต่เพื่อนส่วนใหญ่ผมจะพูดเหนือ และอายในคำพูดตัวเอง การเรียกชื่อของใช้ต่าง ๆ ผมจะพูดด้วย
ภาษาลาว รู้สึกภูมิใจ เวลาเดินทางไปไหนมีพี่น้องลาวทุกพื้นที่ จังหวัดอื่น ๆ ลาวอีสานมาทักทายเป็น
พี่น้อง อาหารการกิน การติดต่อ การซื้อขาย ได้รับมิตรน้ำใจไมตรี

ภาษาขอม เป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ ภาษาลาวเวียงมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัว เชื่อผมเถอะครับ คน
ลาวมากกว่าคนไทย ไม่ว่าจะลาวใดเป็นพี่น้องกัน อยากให้คนลาวต่อไป ผมพูดกับทุกคนได้เลยว่า
"ผมเป็นลาวเวียง ลาวเวียงบ้านสิงห์"

สรุปประเด็นเสวนา : ภาษาลาวมีเอกลักษณ์ ภูมิใจในความเป็นลาว

ประเด็นเสวนาที่ 5 วัฒนธรรมลาวเวียงในสถานศึกษา โดย นางสาวยุพา รัตนมุง

การนำวัฒนธรรมลาวเวียงสู่สถานศึกษา เริ่มต้นโดยการเข้าร่วมกิจกรรมงานลาวเวียง ตั้งชมรม
นาฏศิลป์ แขนงนาโดย นางพนิดา ดันติธีระศักดิ์ ผีนักนักเรียนเรารำลาวเวียง และการแสดงวัฒนธรรม
ต่าง ๆ สร้างชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักของจังหวัดราชบุรี และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาคนไทยเชื้อสายลาว

เวียงกำหนดการสอนระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น สอนในเดือนสิงหาคม ประเพณีสารทลาว พิธีแก้ห่อข้าว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหลักสูตรเพิ่มเติมท้องถิ่นประเพณี และวัฒนธรรมลาวเวียงกำหนดให้ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ท้องถิ่นตำบลบ้านสิงห์ ชั้นปีที่ 2 ท้องถิ่น อำเภอ โพธาราม และชั้นปีที่ 3 ท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี และหลักสูตร 2551 แยกประวัติศาสตร์ ออกจากสังคมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สอนวิชาลาวเวียง

โรงเรียนอนุบาลโพธาราม (ชุมชนวัดบ้านสิงห์) ได้สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมลาวเวียงดั่งที่ กล่าวมาข้างต้น และมีแหล่งเรียนรู้ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียงในสถานศึกษา ลาวเวียงเป็นเอกลักษณ์ของ โรงเรียนทุกวันศุกร์นักเรียนและครูใส่เสื้อม่อฮ่อม นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะวิชาการ การรำลาว เวียงชนะเลิศระดับจังหวัดราชบุรี และแข่งขันระดับภาค ในวันที่ 12 มกราคม 2555

นายชูชีพ เกสร หัวหน้าคณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์ มาเสนอการเขียน การพูด ภาษาลาวเวียง โรงเรียนสนับสนุนเปิดเป็นชมรม สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

สรุปประเด็นเสวนา : ลาวเวียงเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน มีหลักสูตรการสอนลาวเวียงใน สถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลโพธาราม (ชุมชนบ้านสิงห์) สร้างชื่อเสียงวัฒนธรรมลาวเวียงระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ประเด็นเสวนาที่ 6 คนรุ่นใหม่กับความเป็นลาวเวียง โดย นางสาวปัญญาลักษณ์ (โสภา) เริงทวี

ดูจากหน้าไม่ลาว แต่แม่เป็นลาว เป็นลูกลาว ตัวเราได้มาสัมผัสกับความเป็นลาว ได้รู้และ ภาควุมใจ บ้านสิงห์แดนดินถิ่นลาวเวียง เราสามารถรับรู้ รับฟัง จากผู้แก่ ผู้เฒ่า มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ลาวเวียงมากมาย ตลาดคลองหมาเฒ่าเป็นเอกลักษณ์ตลาดของชาวลาวเวียง

สรุปประเด็นเสวนา : เด็กรุ่นใหม่กับลาวเวียง ภูมิใจในความเป็นลาว แม้จะเป็นลูกผสม

เวลา 18.50 น. การอ่านอักษรโบราณ โดย นักเรียนชมรมเขียนพูดลาวเวียง

เวลา 19.00 น. คณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมเสวนา มีใจความ ดังนี้

ขอชื่นชมการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมลาวเวียงในท้องถิ่น เนื่องจากมีความหลากหลายของ ภาษาและวัฒนธรรมในปัจจุบันมีการถดถอยไปมาก มหาวิทยาลัยมหิดลเชิญชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้ฟื้นฟูและเห็นว่าคณะวิจัยของตำบลบ้านสิงห์ร่วมกันฟื้นฟูทั้งผู้ใหญ่ เด็ก และหน่วยงานต่าง ๆ ภาษา และวัฒนธรรมสำคัญมาก

ภาษามีทั้งพูดและเขียน ภาษาที่พูดเพราะมาก สามารถสืบสาวได้ หาได้ว่ามาจากไหน ภาษา พูดมาก่อน ภาษาเขียนจะมาถึงหลัง ของบ้านสิงห์มุ่งไปทางตัวอักษรซึ่งค่อนข้างยาก ความหลากหลาย ความแตกต่าง มีความสำคัญในโลกที่เปลี่ยนแปลง เราต้องรู้ว่าตัวเราเองเป็นใคร? ลาวเวียงมีภาษา และวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดี ขอขอบคุณ และอวยพรให้ประสบความสำเร็จ สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นพี่เลี้ยง เชี่ยวชาญภาษาท้องถิ่น เน้นเรื่องพูด อักษรก็สำคัญ ได้ อาจารย์เอมอร มีความรู้ด้านภาษาขอมต่าง ๆ ดูแลทีมต่อไป

อาจารย์เอมอร ชาวสวน ทำงานหอสมุดแห่งชาติ กล่าวว่า ในนิทรรศการที่คณะวิจัยจัดขึ้นมีตัวหนังสือหลายอย่าง ดูนิทรรศการแล้วได้เห็นตัวอักษรจากคัมภีร์ไบเบิล สมุดข่อย บ้านสิงห์แก่งที่เรียนรู้ตัวอักษร หมู่บ้านเราสู้ไม่ได้ ถือว่าเข้มแข็ง

บรรยากาศการเสวนาในเวทีชี้แจงโครงการ

เวลา 19.15 น. การแสดงวัฒนธรรม การรำผาง โดย นางสาวอุษา เชิงทวี

เวลา 19.25 น. การแสดงวัฒนธรรม การแสดงหมอลำ และร่วมรับประทานอาหาร

ปิดงานประชุมเสวนาเวลา 20.00 น.

ผลการดำเนินการ

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก 114 คน และพระภิกษุวัดบ้านสิงห์ ทั้งหมด ครู และนักเรียนอนุบาลโพธาราม อีกจำนวนหนึ่ง

การชี้แจงโครงการ บางท่านอาจเข้าใจ บางท่านอาจจะไม่ค่อยทราบ บางท่านอาจเห็นด้วยหรือบางท่านอาจไม่เห็นด้วย ซึ่งให้ครั้งคราวต่อไป ที่มีการเสนองานสู่ชุมชนคิดว่าทุกคนจะเข้าใจ ถึงหลักการ และเหตุผล ของการศึกษาวิจัยอักษรขอมลาว

หมอลำ และการรำผาง อาหาร ก็คงทำให้ทุก ๆ คนพอใจระดับหนึ่ง

กิจกรรมนิทรรศการ มีผู้สนใจพอควร

ปัญหาและอุปสรรค

1. ทีมวิจัยได้รับทราบมาว่าบางท่านพูดว่า ทำไปทำไม มีประโยชน์อะไร แต่ทีมวิจัยก็ได้มีการชี้แจงว่าหลังจากนี้ไม่นาน ท่านคงจะทราบว่า นี่คือมรดกทางวัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษของเราทิ้งไว้ให้ลูกหลาน ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของเผ่าพันธุ์ในอดีต เพราะนี่คือสมบัติอันวิเศษ หนังสือศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่หนังสือธรรมดา ใช้จารึกลงในเครื่องรางของขลัง วัตถุมงคล เวทมนต์คาถาอาคม

2. ทีมวิจัยยังมีความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสนับสนุนของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นการฟื้นฟูภาษา ตลอดจนเรื่องของแหล่งทุนที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยซึ่งก็คือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

3.2.3 กิจกรรมวางแผนการทำงานและการบันทึกข้อมูลโครงการวิจัยศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียง ตำบลบ้านสิงห์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการทำงานโครงการวิจัยร่วมกัน
2. เพื่อเสนอแนะวิธีการบันทึกข้อมูลกิจกรรม
3. เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานโครงการวิจัย

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 25 เดือน มกราคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง โรงเรียนอนุบาลโพธาราม

กลุ่มเป้าหมาย

ทีมวิจัย

1. พ.ต.อาจหาญ	สีผิว
2. นาย ชูชีพ	เกสร
3. นาย อกนิษฐ์	โพธิ์ทอง
4. นาย วิรัตน์	รัตนพิทักษ์
5. นาง ถวิล	นครพันธ์
6. นาง ยุพิน	รุ่งโรจน์ทวีรัตน์
7. น.ส. ยุพา	รัตนมุง
8. นาย ศักดิ์ชัย	จตุรพรเพิ่ม
9. นาย นำชัย	จันทร์เพ็ญ
10. นาย เฉลิม	สิงห์พิทักษ์
11. นาย เมธี	จรรยา

ฝ่ายสงฆ์

1. พระสุธา	
2. พระสุเทพ	สุจินโณ
3. พระศรานนท์	ธมฺมาหนฺโท

ผู้ประสานงานโครงการวิจัย

1. นาย รัตนกร	รักษ์วงศ์	ที่ปรึกษาโครงการวิจัยของ ม.มหิดล
2. น.ส. อัจฉราภรณ์	ถาวรพัฒน์	ที่ปรึกษาโครงการวิจัยของ ม.มหิดล

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมเวลา 09.15 น. โดยทางผู้ประสานงานได้ชี้แจงเรื่องของผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยดังนี้

โครงการวิจัยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีศูนย์ประสานงานภาษาในภาวะวิกฤต (ม.มหิดล) เป็นผู้สนับสนุนด้านกระบวนการ

ทำงาน โดยมีผู้ประสานงานหลักคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และมีนักวิชาการ ที่ดูแลทีมวิจัยลาวเวียงประกอบด้วย 1. ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์ และ 2. อ.เอมอร เชาว์สวน

ส่วนในการทำงานนั้นมีทีมพี่เลี้ยงเป็นฝ่ายประสานงานระหว่างทีมวิจัย ทีมวิชาการ และ สกว. ประกอบไปด้วย นาย รณกร รักษ์วงศ์, น.ส. อัจฉราภรณ์ ถาวรพัฒน์ และ นางสาวกুমารี ลาภอาภรณ์

ต่อจากนั้นก็ได้ร่วมกันสรุปงานที่ต้องทำใน 6 เดือนแรก (ก.ย.54 - ก.พ.55) ได้แก่

2.1 เปิดเวทีชี้แจงโครงการ

2.2 รวบรวมเอกสาร (แหล่งจากวัด บ้าน โรงเรียน)

2.3 แปลเอกสาร

2.4 อบรม

2.5 ครบ 6 เดือน รายงานความก้าวหน้าของโครงการ

2.5.1 รายงานผลการดำเนินการ

2.5.2 รายงานการเงิน

เมื่อสรุปงานที่จะต้องทำใน 6 เดือนแล้ว ทางทีมประสานงานได้แนะนำวิธีการบันทึกกิจกรรมที่ถูกต้องไว้ดังนี้

3.1 ชื่อกิจกรรม

3.2 วันเวลา สถานที่

3.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.4 วัตถุประสงค์

3.5 วิธีดำเนินการ

3.6 ผลที่ได้จากการดำเนินการ

3.7 ปัญหา-อุปสรรค

3.8 กิจกรรมที่ต้องทำต่อไป

เนื่องจากทางคณะวิจัย ยังไม่พร้อมที่จะไปทำกิจกรรมที่ 2 ศึกษาดูงานอนุรักษ์เอกสารที่ ม.มหาสารคามได้ จึงขอทำกิจกรรมที่ 6 คือ ถอดระบบตัวอักษรขอมลาวก่อน ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ โดยกำหนดว่า ในวันที่ 12 ก.พ.55 คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปศึกษาจากวิทยากร ที่ ม.มหิดลศาลายา และในวันที่ 13 ก.พ. 55 คณะวิทยากร จะมาให้ความรู้ และลงสนามสำรวจ ที่บ้านสิงห์ ร่วมกับทีมวิจัย

ปิดประชุมเวลา 12.50 น. ร่วมรับประทานอาหารที่ร้านผู้พั้น แล้วทุกคนเดินทางกลับ

ผลที่ได้จากการทำงาน

1. ได้รู้ถึงกิจกรรมในรอบ 6 เดือน พร้อมกับแผนการทำงานล่วงหน้า

2. ได้เข้าใจโครงสร้างการทำงานและผู้เกี่ยวข้องกับทีมวิจัยมากขึ้น

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ไม่มี

3.2.4 กิจกรรม การสำรวจเอกสารโบราณ วัดกำแพงเหนือ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ จำนวน แหล่งที่อยู่ของเอกสารโบราณ
2. เพื่อให้รู้และมั่นใจว่าเอกสารมีอยู่จริง และปริมาณเท่าใด
3. เพื่อสำรวจหาแนวร่วมในการทำงาน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 27 มกราคม 2555 ณ วัดกำแพงเหนือ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลา 08.50 น. -10.50 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายชูชีพ เกสร
นายอภินิษฐ โพธิ์ทอง
นายเมธี จรรยา
นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์

กระบวนการทำงาน

ประชุมนัดหมายผู้ร่วมดำเนินการ แจ้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ขอความเห็นของผู้ร่วมกิจกรรมทั้งหมดเวลา

ต่อจากนั้นเวลาประมาณ 09.30 น. รวมพลที่บ้าน นายอภินิษฐ โพธิ์ทอง แล้วเดินทางไปวัดกำแพงเหนือ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้าน นายอภินิษฐ โพธิ์ทอง ประมาณ 2 กิโลเมตร เข้าพบเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ พระอาจารย์อ้อด กราบนมัสการแล้ว นายอภินิษฐ โพธิ์ทอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ท่านทราบอีกครั้ง (เคยบอกเล่าท่านก่อนแล้ว และเคยขอยืมเอกสารโบราณของวัดกำแพงเหนือ ไปแสดงในงานเวทีชี้แจงโครงการ)

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

ท่านเจ้าอาวาสปฏิเสธไม่ยอมให้กระทำการสำรวจ หนังสือคัมภีร์โบราณ โดยอ้างว่า คณะกรรมการวัดกำแพงเหนือ 70 คน ไม่ยอมให้กระทำ ทั้ง ๆ ที่คณะวิจัยได้เคยบอกกล่าว เชิญชวนท่านเข้าร่วมทำงาน แต่ท่านมีภารกิจมาก ท่านกล่าวว่า จะรวมเอกสารโบราณไว้ คณะวิจัยจึงต้องเดินทางกลับ รู้สึกผิดหวัง และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ปัญหาและอุปสรรค

1. ความไม่เข้าใจกันระหว่างวัดต่อวัดในตำบล
2. ทางวัดไม่เข้าใจว่า คณะวิจัยทำเพื่อส่วนรวม คนลาวเวียงในประเทศไทย เพื่อการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของคนลาวจากล้านช้าง ไม่ใช่ทำเพื่อคนบ้านสิงห์เท่านั้น

3.2.5 กิจกรรม ค้นคว้ารวบรวมเอกสารโบราณ ณ วัดบ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ จำนวน แหล่งที่อยู่ของเอกสารโบราณ

2. เพื่อให้รู้และมั่นใจว่าเอกสารโบราณมีอยู่จริงในชุมชน

3. เพื่อสำรวจ และหาแนวร่วมในการทำงาน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2555 ณ วัดบ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายชูชีพ	เกสร
นายเอกนิษฐ	โพธิ์ทอง
นายวิเชียร	ขุนณรงค์
นายเมธี	จรรยา
นายบุญเชิด	หัตถกิจ
พ.ต.กล้าหาญ	ศรีผิว
พระภิกษุสุธา	
สามเณรสายธาร	เต็มเปี่ยม

กระบวนการทำงาน

หลังจากที่ไม่สามารถรวบรวม สำรวจเอกสารโบราณที่วัดกำแพงเหนือแล้ว ทางคณะผู้วิจัยทุกท่านมีความเดือดร้อนใจมาก ระหว่างเดินทางกลับมา จึงตกลงกันว่าต้องสืบค้น สำรวจเอกสาร ที่วัดบ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี โดยเร็วเนื่องจากปริมาณเอกสารคงน้อยลงมากเกรงว่าจะไม่พอ ตามเกณฑ์ คือเรื่องต่าง ๆ จากเอกสารโบราณ 10 เรื่อง คำศัพท์โบราณ 200 คำ จึงมอบหมายให้นาย ชูชีพ เกสร ขอความร่วมมือจาก กรรมการคณะวิจัย สำรวจเอกสารโบราณที่วัดบ้านสิงห์ ในวันที่ 29 ธันวาคม 2554 เวลา 09.00 น. ทันที

นายชูชีพ เกสร ได้แจ้งให้คณะกรรมการวิจัยและผู้สนใจทราบ ตามข้อตกลงดังกล่าว และในวันเวลาดังกล่าวคณะผู้วิจัย ได้ร่วมกันค้นหาเอกสารในห้องเก็บเอกสารและภายในตู้พระธรรมในอุโบสถวัดบ้านสิงห์ ตั้งแต่เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

ได้เอกสารโบราณ ทั้งที่เป็นภาษาขอมลาวไทยน้อยและอักษรไทยโบราณ เป็นเอกสารใบลานสมุดข่อย สำหรับเอกสารที่เป็นสมุดข่อยสมบูรณ์ดี แต่อักษรขอมลาว และไทน้อย ไม่ค่อยสมบูรณ์มากนัก บางส่วนกระจัดกระจาย คณะผู้วิจัยได้รวบรวมแยกประเภท และใช้ผ้าห่อและมัดไว้ ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็หวังว่าคงมีประโยชน์มากทีเดียว

ปัญหาและอุปสรรค

1. ได้เอกสารไม่มาก และยังไม่สามารถแยกประเภท เรื่องได้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่สามารถอ่านเอกสารโบราณขอมลาวและไทน้อยได้

3.2.6 กิจกรรมเติมความรู้เกี่ยวกับภาษากลุ่มชาติพันธุ์และเอกสารโบราณในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบตัวเขียนอักษรขอมลาว
2. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการศึกษาอักษรขอมลาว
3. เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ที่ต้องการหาจากเอกสารโบราณ
4. เพื่อเติมความรู้เรื่องภาษาต่าง ๆ ในประเทศไทยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.

ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

พ.ด.อาจหาญ	สีผิว
นาย ชูชีพ	เกสร
นาย วิเชียร	ขุนณรงค์
จ.ส.อ. เมธี	จรรยา
พระจักรพันธ์	อมโร
นาย ธนาวุฒิ	อดิโนโต
สามเณร สายธาร	เต็มเปี่ยม
จ.ส.อ. สุขเชษ	เชิงทวี
นาย อภินิษฐ์	โพธิ์ทอง
อ. ถวิล	นครพันธ์
นาย เฉลิม	สิงห์พิทักษ์
อ. วิรัตน์	รัตนพิทักษ์
อ. ยุพา	รัตนมุง
อ. ธงชัย	เชิงทวี
น.ส. ปญารัตน์	เชิงทวี
อ. ยุพิน	รุ่งโรจน์ทวีรัตน์
น.ส. อัจฉราภรณ์	ถาวรพัฒน์
นาย รณกร	รักษ์วงษ์

กระบวนการทำงาน

จากผลการประชุมเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2555 ที่ประชุมตกลงว่า จะทำกิจกรรมที่ 6 (การถอดระบบตัวเขียนอักษรขอมลาว) โดยในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 คณะวิจัยจะเดินทางไป ม.มหิดล ศาลายา เพื่อศึกษาค้นคว้าขอมลาวจากวิทยากร ศึกษาตระกูลภาษาต่าง ๆ จำนวนภาษาในประเทศไทย การดูแล เก็บรักษา การจัดหมวดหมู่ประเภทอักษรขอมลาว ประวัติของลาวในประเทศไทย แต่เนื่องจาก ผู้ประสานงานและวิทยากรบางท่านติดราชการสำคัญกระทันหัน จึงตกลง

กันว่า คณะวิทยากรจะมาพบคณะวิจัยที่ ต.บ้านสิงห์ ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2555 เลย โดยคณะวิจัยไม่ต้องไปที่ ม.มหิดล ศาลายา

ดังนั้นในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 09.00 น. จึงกระทำการกิจกรรมที่ 6 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เริ่มจากประธานคณะวิจัย กล่าวต้อนรับคณะวิทยากรจาก ม.มหิดล ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์
2. ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์
3. อ.เอมอร เชาวส์วน
4. นายรณกร รักษาวงศ์
5. น.ส.อัษฎราภรณ์ ถาวรพัฒน์

เมื่อกล่าวต้อนรับจบ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ บรรยายเรื่อง ตระกูลภาษาในประเทศไทย มี 5 ตระกูล ประมาณ 70 ภาษา

1. ตระกูลภาษาไทย (ไท-กระได) ประมาณ 24 ภาษา
2. ออสโตรเนเซียน – โมลไฮโนลีนเซียน) ประมาณ 23 ภาษา
3. ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (มอญ-เขมร) 22 ภาษา เป็นตระกูลภาษาที่เก่าแก่มาก
4. ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ประมาณ 20 ภาษา รวมกลุ่มชาวเขาด้วย
5. ตระกูลภาษา ม้ง-เมี่ยน (แม้ว-เย้า) 2 ภาษา

แต่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเป็นร้อย ๆ ภาษา

การตายของภาษา (สาบสูญไป) สาเหตุสำคัญคือไม่ใช้ในภาษาราชการ เลยไม่มีผู้สนใจหรือจำเป็นต้องรู้

การเติมความรู้เรื่องภาษาในประเทศไทย

ต่อจากนั้นผู้บรรยายต่อไปคือ อ.เอมอร เชาวส์วน บรรยายเรื่อง ลาวในประเทศไทย เนื้อหาโดยสรุปมีดังนี้

ยุคสมัยที่มีการอพยพของลาวเข้ามาในประเทศไทย

1. สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2324)

ตรงกับสมัยพระเจ้าศิริบุญสาร (มหาบุญเชษฐาธิราช) พ.ศ. 2303-2325 ของลาว

- เสนาบดีผู้ใหญ่ชื่อ พระวรบิดาหรือพระตา ขัดแย้งกับพระเจ้าศิริบุญสาร พาผู้คนจำนวนหนึ่งเข้ามาอยู่ในดินแดนอีสานของประเทศไทย เช่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น แต่ถูกทหารของพระเจ้าศิริบุญสาร ไล่ล่าจึงอพยพมาทางใต้เรื่อย ๆ จนถึงร้อยเอ็ด และไปพึ่งจำปาศักดิ์ ต่อมาพระวรบิดาผิดใจกับเจ้าเมืองจำปาศักดิ์จึงย้ายมาอยู่ที่อุบลราชธานี และเข้ามาจงรักภักดีกับพระเจ้าตากสิน

- พระเจ้าตากสินโปรดให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) พร้อมพระอนุชาคือ พระยาสุรสีห์ไปตีเมืองจำปาศักดิ์และเวียงจันทน์ เนื่องจากเกิดความไม่สงบในลาว และได้กวาดต้อนครอบครัวชาวเวียงจันทน์ ชนชั้นสูง พร้อมพระพุทธรูป (พระแก้วมรกตและพระบาง) มาไว้กรุงเทพฯ ส่วนหนึ่งไว้ที่สระบุรี พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ไว้ที่กรุงเทพฯ ไทยได้ดินแดนลาวทั้งหมดรวมทั้งตั้งเกีย (ญวน)

2. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ครองราชย์ พ.ศ. 2325-2352)

- มีศึกสงครามหลายครั้งเนื่องจากลาวไปฝักใฝ่พม่า ญวน

- พ.ศ. 2338 เจ้าอินทวงศ์ ขึ้นครองเวียงจันทน์ เจ้าอนุวงศ์เป็นอุปราชได้ร่วมกับไทยไปตีพม่าที่เชียงแสน และเมืองแกน (เดียบบิยนฟู)

- พ.ศ. 2342-2344 พระราชธิดาของเจ้าอินทวงศ์ได้เป็นเจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ 1 และมีธิดาคือเจ้าฟ้าหญิงกุนทลทิพยวดี

- พ.ศ. 2346 เจ้าอนุวงศ์หรือพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 3 หรือพระสืหะตะนุ หรือเจ้าอนุขึ้นครองราชย์

- พ.ศ. 2348 เจ้าอนุวงศ์ ช่วยกองทัพไทยตีเชียงตุงและเชียงรุ่ง

3. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ครองราชย์ พ.ศ. 2352-2367)

- รับสั่งให้เจ้าอนุวงศ์ ไปจับกบฏภิกษุสาที่จำปาศักดิ์ แต่เจ้าอนุวงศ์ให้พระราชบุตรโย้ไปจับภิกษุสาส่งกรุงเทพฯ และต่อมาพระราชบุตรโย้ได้ครองจำปาศักดิ์

4. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ครองราชย์ พ.ศ. 2367-2394)

- พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์พยายามเข้ามากวาดต้อนครัวคนลาวที่สระบุรี เกิดความขัดแย้งไทยส่งกองทัพประกอบด้วย

1. กรมพระราชวังบวรมหาดัศกิดิพลเสพ ไปตีเวียงจันทน์

2. พระยาราชสุภาวดี (สิงห์) ต่อมาเป็นเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ไปตีจำปาศักดิ์

3. เจ้าพระยาอภัยภูธร ตีเมืองเวียงจันทน์และไล่เคียดโดยไปทางเพชรบูรณ์ เวียงจันทน์ ถูกทำลายหมดกลายเป็นเมืองร้าง กวาดต้อนคนลาวเข้ามาตามเมืองต่าง ๆ เช่น นครพนม

ลพบุรี สระบุรี นครชัยศรี พนัสนิคม (ชลบุรี) สุพรรณบุรี แต่ที่หลวงพระบางและจำปาศักดิ์ยังมีเจ้าเมืองครองอยู่

- พ.ศ. 2371 ไทยตั้งกองข้าหลวงปกครองอาณาจักรเวียงจันทน์ที่หนองคาย
- พ.ศ. 2436 ล้านช้าง (ลาว) ของไทยตกเป็นของฝรั่งเศส

หลักฐานลาวในเมืองไทยที่บันทึกไว้จดหมายเหตุไทย

กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2

- พ.ศ. 2360 มีร่างศุภอักษรถึงเจ้าเวียงจันทน์ให้แต่งท้าวเพี้ยคุมคนและช้างไปรับครัวลาวภูคั้งที่หลบหนีจากแขวงเมืองพิษณุโลกไปอยู่เวียงจันทน์กลับกรุงเทพฯ

- พ.ศ. 2363 มีกองลาวอยู่ที่กาญจนบุรี

กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3

- พ.ศ. 2388 มีหลักฐานการทำบัญชีจ่ายเบี้ยหวัดลาวและเขมรในหัวเมืองต่าง ๆ มีทั้งลาวพุงดำ (ลาวล้านนา) ลาวพุงขาว (ลาวล้านช้าง) จ่ายเบี้ยหวัดแก่เจ้าสารเมืองเชียงขวางและบุตรหลาน 15 คนที่เข้ามาอยู่เขตไทย จ่ายเบี้ยหวัดแก่ลาวที่อยู่ปะปนกับเขมร จังหวัดที่กล่าวถึงคือ ลพบุรี สระบุรี วัฒนานคร นครนายก สุพรรณบุรี นครชัยศรี พนัสนิคม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา

- พ.ศ. 2388 มีสารตราจากกรุงเทพฯ ส่งถึงเจ้าเมืองนครชัยศรีเรื่องนายหมวดนายกองที่เป็นผู้ควบคุมคนลาวตัดฟันในแถบสุพรรณบุรี ราชบุรีเพื่อส่งโรงหีบหลวง (หีบอ้อย) สั่งให้เจ้าเมืองนครชัยศรีให้ชุดคลองบางปลาซึ่งเป็นคลองเก่าและให้กลุ่มลาว เรียกว่า ลาวกองขุนณรงค์พิทักษ์จากสุพรรณบุรีให้กลับมาอยู่ที่คลองบางปลาพร้อมกับลาวกองขุนพิฤกษาเดชขุนวิเสดสังหารซึ่งเป็นพวกพ้องกันให้มาอยู่แขวงเมืองนครชัยศรี อยากดขี่ให้ลาวสะดุ้งสะเทือนแตกตื่นและแยกย้ายกันไปตั้งบ้านเมืองที่ใดเป็นอันขาด เมื่อมาตั้งบ้านเรือนแล้วให้ทำการชุดคลองบางปลา

ถิ่นฐานลาวในประเทศไทยยุคปัจจุบัน

1. **ลาวครั่ง** กลุ่มลาวพูดเสียงเหมือนลาวที่อยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยลาว เช่น แขวงหลวงพระบาง ป่อแก้ว หลวงน้ำทา ไชยะบุรี ปัจจุบันกลุ่มลาวครั่งที่อาศัยในประเทศไทยได้แก่

- บ้านโคก ต.อุทุมพร อ.อุทุมพร จ.สุพรรณบุรี
- ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
- ต.ลำเหย อ.ดอนตูม จ.นครปฐม
- ต.โพรงมะเดื่อ อ.เมือง จ.นครปฐม
- ต.กุตจอก อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท
- ต.เสือโฮก อ.เมือง จ.ชัยนาท

2. **ลาวพวน** กลุ่มลาวพูดเสียงเหมือนลาวที่อยู่ในแขวงเชียงขวาง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปัจจุบันกลุ่มลาวพวนที่อาศัยในประเทศไทย ได้แก่

- ต.บ้านทราย อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี
- ต.บ้านกล้วย อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี
- ต.วัดโบสถ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

- ต.มะขามล้ม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
- ต.บางปลาม้า อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
- ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย

3. ลาวเวียง กลุ่มลาวพูดเสียงเหมือนลาวที่อยู่ในเวียงจันทน์ ที่อาศัยในประเทศไทย ได้แก่

- ต.สัมปทวน อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม

4. ลาวใต้ กลุ่มลาวพูดเสียงเหมือนลาวที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่น แขวงจำปาสัก ที่อาศัยในประเทศไทย ได้แก่

- บ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
- ต.บ้านฆ้อง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
- ต.หนองกบ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
- บ้านหนองขาม ต.ทุ่งขวาง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
- ต.เนินขาม อ.เนินขาม จ.ชัยนาท

5. ลาวโซ่ง กลุ่มที่เรียกว่า ไทดำ พูดเสียงเหมือนลาวที่อยู่ทางเหนือของประเทศไทย ในประวัติศาสตร์เรียกว่าแคว้นสิบสองจุไทยหรือในแถบเมืองแก่ง ปัจจุบันที่อาศัยในประเทศไทย ได้แก่

- ต.บางปลา อ.บางเลน จ.นครปฐม
- ต.หนองปร่ง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี

6. ลาวเงี้ยว กลุ่มลาวพูดเสียงเหมือนลาวครั้ง ในปัจจุบันที่อาศัยในประเทศไทย ได้แก่

- ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี

7. ลาวยวน กลุ่มที่เคยมีถิ่นฐานทางภาคเหนือของประเทศไทย (ล้านนา) พูดเสียงเหมือนคนเหนือหรือคนล้านนา ที่อาศัยในภาคกลางของประเทศไทย ได้แก่

- ต.พระยาทอ อ.เสนาห์ จ.สระบุรี
- ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี

มีผู้ถามว่า ลาวเวียงเข้าสู่ประเทศไทย สมัยใดระหว่างรัชกาลที่ 1 และที่ 3 มีหลักฐานว่า มาในรัชกาลที่ 1 พร้อมไทยทรงดำ จากเมืองแก่ง (เตียนเบียนฟู) ส่วนหนึ่งอยู่สระบุรี อีกส่วนมาราชบุรี ส่วนไททรงดำไปอยู่เพชรบุรี

จากนั้น อ.เอมอร บรรยายเรื่อง *ประเภทเอกสารโบราณต่อ*

เอกสารโบราณ หมายถึง หลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือแต่เก่าก่อน บันทึกด้วยการจารึก การเขียน การขุด และการจาร มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะปรากฏหลักฐานทางด้านอักษร ภาษา และมีเนื้อหาที่บันทึกเรื่องราวของบรรพชนในด้านต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ความเชื่อ ตำรายา กฎหมาย พงศาวดาร ดำเนิน เป็นต้น

เอกสารโบราณที่อยู่ในการดูแลของกลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร มีเอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. จารึก หมายถึง ร่องรอยตัวอักษรโบราณที่ปรากฏบนเนื้อวัตถุต่าง ๆ ที่มีความแข็งแรง และค่อนข้างคงทน ได้แก่

1.1 หินหรือศิลา เรียกว่า ศิลาจารึก มีรูปทรงต่าง ๆ เช่น ทรงกระโจมใบเสมา เสาแปดเหลี่ยม เป็นต้น

1.2 โลหะ ได้แก่ ทองคำ เงิน สำริด ดีบุก นิยมทำเป็นแผ่นบาง ถ้ามีลักษณะเหมือนใบลาน ทำด้วยทองแดง หรือทอง เรียกว่า ลานทองแดง ลานทอง ถ้าเป็นแผ่นทำด้วยดีบุก เรียกว่า จารึก แผ่นดีบุก หรือพระพุทธรูปที่ทำจากโลหะ เช่น สำริด ทองคำ เงิน นิยมจารึกตัวอักษรตรงบริเวณฐานพระพุทธรูป หรือจารึกบนโบราณวัตถุอื่น ๆ เช่น ขันสำริด เชิงเทียนสำริด คันฉ่องสำริด เป็นต้น

1.3 ดินเผา คือจารึกที่ปรากฏบนดินเผา หรือเป็นดินที่ผสมกับวัสดุอื่น ๆ เช่น แกลบ นำมาเผาจนสุก เช่น จารึกบนแผ่นอิฐ จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผา จารึกสฤปดินเผา เป็นต้น

1.4 ไม้ เป็นจารึกที่ปรากฏบนไม้มักเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก ทำเป็นรูปใบเสมา หลักเขตฐานพระพุทธรูปไม้ แผ่นไม้ เป็นต้น

1.5 วัตถุอื่น เช่น ดินดิบที่ไม่ผ่านการเผา กระดุกสัตว์

2. หนังสือสมุดไทย หมายถึง เอกสารโบราณที่เป็นกระดาษแข็งทำจากเปลือกของต้นข่อย กระดาษแข็งนี้พับกลับไปกลับมาเป็นเล่มสมุด ใช้รองรับการเขียน การชุบตัวอักษร การเขียนภาพ และการเขียนลายเส้นต่าง ๆ เขียนข้อความได้ 2 ด้าน ด้านแรกคือหน้าต้น ด้านหลังคือหน้าปลาย โดยทั่วไปหนังสือสมุดไทยมี 2 สี คือสีขาว เป็นสีธรรมชาติของกระดาษ เรียกว่า หนังสือสมุดไทยขาว และสีดำ เรียกว่า หนังสือสมุดไทยดำ เกิดจากกระดาษนั้นย้อมด้วยเขม่ากับแบ่งเปียกให้พื้นเป็นสีดำ มีความหนาบางน้อยไม่เท่ากันในแต่ละเล่ม คนทั่วไปมักเรียกว่าสมุดข่อย

เอกสารโบราณประเภทหนังสือสมุดไทยขาวมักเขียนด้วยเส้นหมึก หรือเส้นดินสอดำส่วนหนังสือสมุดไทยดำมักเขียนด้วยเส้นดินสอ (เป็นหินสีขาว) หรือชุบด้วยเส้นหรดาล รง หรือเป็นเส้นทอง บางเล่มอาจมีหลายสี เช่น เส้นหรดาล เส้นดินสอ เรียกว่า เส้นรงค์

โดยทั่วไปเอกสารโบราณประเภทหนังสือสมุดไทยดังที่กล่าว มีลักษณะเป็นกระดาษแข็งพับกลับไปกลับมาเป็นเล่มสมุด แต่มีหนังสือสมุดไทยแบบพิเศษ เรียกว่า สมุดรองทรง กับสมุดถือเฝ้าอธิบายได้ว่า

2.1 สมุดรองทรง หมายถึง หนังสือสมุดไทยที่พระเจ้าแผ่นดินทรงใช้บันทึก มีพระราชหัตถเลขาหรือลายพระหัตถเลขาของพระองค์ที่ทรงบันทึกไว้

2.2 สมุดถือเฝ้า หมายถึง หนังสือสมุดไทยที่อาลักษณ์ใช้จดข้อความเพื่อนำขึ้นถวายพระเจ้าแผ่นดินในที่เฝ้า ซึ่งถ้าเป็นหนังสือสมุดไทยที่พระเจ้าแผ่นดินทรงใช้จะเรียกว่า สมุดรองทรง

3. กระดาษเพล่า เป็นเอกสารโบราณประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นบางที่ทำจากเปลือกของพืช เช่น เปลือกของต้นข่อย ต้นสา เป็นต้น เป็นกระดาษที่คนไทยเป็นผู้ผลิตก่อนที่จะมีกระดาษที่ใช้ผลิตแบบต่างประเทศเข้ามา บางครั้งเรียกว่า กระดาษสา เอกสารโบราณประเภทกระดาษเพล่าพบว่า ใช้บันทึกเนื้อความที่เป็นจดหมายเหตุอยู่จำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะจดหมายเหตุในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่บันทึกในกระดาษเพล่า มักเป็นจดหมายเหตุที่เป็นใบบอกส่งมาจากหัวเมืองต่าง ๆ เช่น ใบบอกเมืองพิชัยเรื่องถวายพระราชกุศลในการทอดกฐินหลวง (จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1202 เลขที่ 5) ส่วนในจดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 ก็ปรากฏเอกสารโบราณประเภทกระดาษเพล่าที่ใช้บันทึกอยู่

จำนวนหนึ่งด้วย เช่น ใบบอกเมืองนครสวรรค์ เรื่องส่งเงินค่านา (จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ.1224 เลขที่ 27)

4. **สมุดฝรั่ง** สมุดฝรั่งเป็นเอกสารโบราณประเภทหนึ่ง หมายถึง การนำกระดาษฝรั่ง ที่เป็นต้นฉบับลายมือหรือพิมพ์ดีด นำมาเย็บเป็นเล่มสมุด มีปกอ่อนหรือปกแข็ง

5. **กระดาษฝรั่ง** กระดาษฝรั่ง เป็นเอกสารโบราณประเภทหนึ่ง หมายถึง กระดาษที่ผลิตด้วยกรรมวิธีจากต่างประเทศ คือกระดาษที่เราใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน เป็นเอกสารที่มีอายุไม่มากนัก มักเป็นคำคัดหรือคำคัดที่คัดจากหนังสือสมุดไทยอีกทีหนึ่ง มีอายุไม่เกิน 100 ปี เป็นต้นฉบับลายมือหรือเป็นพิมพ์ดีดก็มี

6. **ใบจุ่ม** เป็นเอกสารที่ส่วนใหญ่ทำจากผ้าฝ้าย หรือกระดาษที่มีลักษณะคล้ายกระดาษเพลามีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า บันทึกด้วยอักษรไทยน้อย ส่วนใหญ่ประทับตราประจำพระองค์ หรือตราประจำตำแหน่งของผู้ออกหนังสือไว้ตอนท้าย มีเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองในอาณาจักรล้านช้าง

7. **สมุดโผ** เป็นเอกสารที่ทำจากกระดาษแผ่นบาง เป็นกระดาษที่คนจีนผลิต นำมาเย็บเข้าเล่มด้วยเส้นด้าย ทำเป็นเล่มสมุด บางครั้งเรียกว่า สมุดโผจีน มักเขียนด้วยเส้นดินสอดำ เป็นกระดาษที่ชำรุดง่ายเนื่องจากเป็นกระดาษแผ่นบาง เรื่องที่บันทึก เช่น ตำรายา กัลปนาวัดเมืองพัทลุง เป็นต้น

8. **หนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน** เป็นเอกสารโบราณที่จารลายลักษณ์อักษรไว้บนใบลาน ซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติได้มาจากใบของต้นลาน จึงเรียกโดยทั่วไปว่า หนังสือใบลาน แต่เนื่องจากคนไทยโบราณนิยมจารเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาลงในใบลาน จึงนิยมเรียกหนังสือใบลานว่า คัมภีร์ใบลาน ใบลานใช้จารตัวอักษรได้ 2 ด้าน จารด้วยเหล็กแหลมเรียกว่า เหล็กจาร ขีดหรือจารให้เป็นร่องรูปอักษรบนใบลาน แล้วใช้เขม่าผสมน้ำมันยางลบให้เห็นตัวอักษรเด่นชัด

เมื่อจะทำใบลานให้เป็นเล่มหนังสือ ต้องร้อยเชือก เรียกว่า สายสนอง เข้าไปในรูปที่เจาะไว้ทางด้านซ้าย เรียกว่า ร้อยหู เพื่อรวมเป็นผูก หลาย ๆ ผูก รวมเป็นคัมภีร์หนึ่ง แต่ละคัมภีร์มีไม้ประกบหัวท้ายกำกับไว้แล้วมัดรวมกัน โดยมีผ้าห่อรอบนอกอีกชั้นหนึ่งนอกผ้าห่อคัมภีร์จะเสียบฉลากหรือป้ายบอกชื่อคัมภีร์ไว้ด้วย และยังมีมดกแต่งของคัมภีร์ ใบปกหน้า ใบปกหลัง และไม่ประกบด้วยสีและลวดลายต่าง ๆ เช่น ปิดทองทึบ ปิดทอง ล่องชาด และลายรดน้ำ โดยเฉพาะไม้ประกบบางครั้งมีการตกแต่งเป็นพิเศษ เช่น ประดับมุก ผ้าห่อคัมภีร์ก็นิยมใช้ผ้าชั้นดี เช่น ผ้าไหมหรือถ้าเป็นคัมภีร์ใบลานในท้องถิ่น อาจไม่มีลวดลายใด ๆ ตกแต่ง เรียกว่า ฉบับลานดิบ ไม่ประกบเป็นไม้ประกบธรรมดาที่มีขนาดเท่ากับคัมภีร์ใบลานไม่ได้ตกแต่งเรียกว่า ไม่ประกบธรรมดา ห่อด้วยผ้าพื้นเมืองในท้องถิ่น เช่น คัมภีร์ในภาคอีสานแถบจังหวัดนครพนมห่อด้วยผ้าลายขีด เป็นต้น

แสดงเหล็กจารและใบลานให้ชม เมื่อจารแล้ว ใช้เขม่า+น้ำมันยางผสมทา หากดำมากใช้ทรายคว่ำละเอียด ลบออก

- เชือกฮ้อย คือ สายสนอง (ร้อยคัมภีร์ใบลาน)

ก้อย = สั้น, น้อย

การทำความสะอาดโบลานเก่าโดย เอทริลแอลกอฮอล์ผสมน้ำ 50 : 50 หรือ 25 : 75 สำลีชุบ
พอหมาดเช็ดให้สะอาด เช็ดไปทางเดียว
เลิกบรรยาย เวลา 12.10 น. ไปรับประทานอาหารร้านผู้พัน

การบรรยายเรื่องลาวในประเทศไทยและเรื่องเอกสารโบราณ

เวลา 13.20 น. ลงพื้นที่ อุโบสถวัดบ้านสิงห์ พร้อมเอกสารโบราณที่ห่อไว้เมื่อวันที่ 29
มกราคม 2555 แยกเอกสารออกเป็นหมวดหมู่ แบ่งเป็น โบลาน → สมุดข่อย แยกออกต่อตามสภาพ
ของเอกสาร คือ เอกสารที่สมบูรณ์, ไม่สมบูรณ์ จากนั้นจึงแยกออกเป็นภาษา ได้แก่ ภาษาไทน้อย,
ขอมลาว

โบลานส่วนสมบูรณ์มีน้อย เป็นภาษาขอมลาวทั้งสิ้น ส่วนที่สมบูรณ์ใช้ผ้าอาบพระห่อ เอาเชือก
มัด เขียนหนังสือแสดงชนิดปะไว้

มีเอกสารโบลานส่วนหนึ่งที่ไม่สมบูรณ์ หลุดออกมาจากเชือก บ้างหัก ไม่สามารถเข้าพวกเข้า
เล่มได้ ห่อไว้ต่างหาก ใช้เวลาประมาณ 2 ½ ชม. จึงนำไปเก็บไว้รอการศึกษาต่อไป บณกุฏิวัด
ประมาณเวลาประมาณ 16.00 น. ไปรับประทานอาหารที่บ้าน นายชูชีพ เสร็จแล้ว คณะวิทยากร ขอตัว
เดินทางกลับ โดยสวัสดิภาพ

การสำรวจเอกสารโบราณในวัดบ้านสิงห์

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้ทราบว่า มีเอกสารโบราณที่เป็นใบลาน และสมุดไทย (ข่อย) ทั้งสมุดไทยาว สมุดไทยดำ ที่เขียนโดยอักษรขอมลาว และอักษรไทยโบราณ จำนวนหลายชุด ได้แยกออกเป็นหมวดหมู่และใช้ผ้าเหลืองห่อ มัดด้วยเชือกฝ้าย ทำสัญลักษณ์ไว้ครบถ้วน พร้อมทั้งจะทำการศึกษาต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

เอกสารมีสีค่อนข้างน้อย และบางส่วนแยกออกจากกัน สายสนองขาด ทำให้ไม่รู้ว่าเป็นใบลานใบใดอยู่เล่ม หรือผูกใด แต่ก็ห่อรวมกันไว้ ใช้ผ้าเหลืองห่อผูกมัดด้วย เชือกฝ้าย เช่นกัน กิจกรรมที่ต้องทำต่อไป

3.2.7 กิจกรรมจัดหมวดหมู่เอกสาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดระเบียบเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน
2. เพื่อให้สะดวกต่อการค้นคว้า
3. เพื่อให้สามารถอ่าน-เข้าใจ ความหมายของเอกสารได้

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นาย ชูชีพ	เกสร
นาย อภินิษฐ์	โพธิ์ทอง
นาย วิเชียร	ขุนณรงค์
นาย สมบูรณ์	พฤทธิโชติ
จ.ส.อ.เมธี	จรรยา
จ.ส.อ.ชาญชัย	ปีสิงห์
นาย เจียร	จันทร์เพ็ญ
นาย สวัน	ขุนณรงค์
นาย เฉลิม	สิงห์พิทักษ์
ด.ช.กฤษฎา	ชาญประไพ
ด.ญ.หทัยรัตน์	รอดอ้ว
ด.ช.นพวรรณ	อ่อนละมัย
ด.ช.ณัฐวิทย์	ชันประเสริฐ
ด.ช.พันธะพันธ์	บุญทา
พ.ต.อาจหาญ	ศรีผิว

กระบวนการทำงาน

ทีมวิจัยได้ปรึกษาหารือกัน หลังจากการทำกิจกรรมครั้งที่แล้วว่า พวกเราคณะวิจัยอยากจะมาอ่าน ขอมลาวให้ได้คล่อง ๆ และอยากจะพบกับผู้เชี่ยวชาญทางภาษา เพื่อขอคำปรึกษา และคำแนะนำบ้าง เพื่อจะได้ง่ายต่อการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป จึงตกลงกันว่าจะทำเรื่องเหล่านี้ในอันดับต่อไป

ทางคณะผู้ประสานงาน นายรณกร รักษ์วงศ์ ก็เห็นชอบ จะกำหนด วัน เวลา ที่หลังซึ่งในที่สุดก็ตกลงเอาวันนี้ 9 มีนาคม 2555 เริ่มเวลา 09.20 น. เมื่อผู้ประชุมพร้อมกันแล้ว จึงเริ่มกิจกรรมโดย อ.เกษียร มะปะโม (ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณเป็นผู้เริ่มบรรยาย เรื่องเอกสารโบราณว่า เอกสารโบราณที่เก่าแก่ไม่ขีด ให้ใช้แอลกอฮอล์ ผสมน้ำ 50 = 50 ใช้สำลีชุบ บีบพอหมาด ๆ เช็ดไปทางเดียวเสมอ โบราณจะสะอาดและตัวอักษรจะชัดขึ้นมาก

กิจกรรมการทำความสะอาดโบราณ

การบอกหน้าของเอกสารโบราณ โบราณ จะบอกหน้าในหน้าที่ 2 หากใช้อักษรใดในโบราณ ก็ต้องเป็นอักษรนั้นบอกหน้า การบอกหน้า ส่วนใหญ่จะเขียนในหน้าที่ 2 ผูกละ 24 ใบมาตรฐาน หน้าละ 4 บรรทัด ตัวเดียวคุม 2 หน้า ผูกหนึ่งมี อักษร 12 ตัว เท่าสระ ได้แก่

อ. อา อี อี อุ อุ เอ โอ โอ เอา อ๋ อะ

กข	คม
งจ	นช
ทญ	

ใบลานเจาะ 2 รู แต่จะร้อยแค่รูเดียว 2 รูเปิดยาก แต่บางทีก็ใช้เหมือนกัน

ใบลานที่ใช้ไม่อ่อนแ่เกินไป เวลาตัดตัดมาทั้งใบ เจียนโคนใบออก รวบมัด โดยไม่ต้องเอาใบแตกออก มัดหัวท้าย นำไปแช่น้ำ (จาระ : ทำให้เป็นรอยไม่ให้ขาด) เหล็กจารมีเหล็กเหล็ยม 7-8 เหล็ยม เวลาจามมนให้เส้นใบลานขาด

เส้นบรรทัด ใช้เขม่า+น้ำมันยาง (แบบตีเส้นไม้ก่อนเลื่อย) (ใบที่ละ = ใบลาน) (ดินลัก = น้ำเกี้ยง) เจาะรู 2 รู เพื่อให้แขวนได้

กากะเยีย คือ แท่นวางใบลานเวลาอ่าน ไม่ประกับอาจทำด้วย ทอง, งา หรือไม้สลัก ปิดทองก็ได้ แล้วแต่กำลังศรัทธา

การทำทะเบียนเอกสารใบลาน ให้กรอกตามแบบฟอร์ม ที่แนบมา

ทะเบียนคัมภีร์ใบลาน			
เลขที่.....			
มัตที่.....	หมวด.....	ชื่อคัมภีร์.....	
ชื่อเรื่องหน้าปก.....	ผู้แต่ง.....		
ผู้สร้าง.....	ปีที่สร้าง.....	จำนวน.....	ผูก.....
อักษร.....	ภาษา.....		เส้น.....
ฉบับ.....	ขนาด กว้าง.....	ยาว.....	หนา.....
ไม้ประกับ.....	ขนาด กว้าง.....	ยาว.....	หนา.....
ประวัติ.....			

เวลา 12.25 น. หยุดพักรับประทานอาหาร เวลา 13.50 น. เริ่มอ่านอักษรโบราณจากใบลาน (ตัวขอมลาวธรรม) โดยแต่ละคนจะได้ใบลานกัณฑ์มหาพน คนละแผ่นไปอ่าน โดยเขียนคำอ่านเป็นภาษาไทย แต่เขียนตามลักษณะของอักษรตัวธรรม อ.เกษียร ได้ดูแลทุกคน ให้เขียนคำอ่าน ทุกคนจนหมดเวลา 15.40 น. โดยท่านบอกว่าให้ไปเป็นการบ้าน จะมาตรวจความถูกต้องภายหลังคณะวิทยากร และคณะของวิจัย เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

กิจกรรมการอบรมการอ่านเอกสารโบราณ

ผลที่ได้จากการดำเนินการ

หลังที่ได้จากการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้รับรู้คำอ่านอักษรขอมลาวแต่หลายคนก็ยังอ่านไม่ได้ คงต้องใช้เวลา สำหรับบางท่านที่พอจะอ่านได้บ้างอยู่แล้ว ก็สามารถรู้และอ่านสำหรับคำที่อ่านไม่ได้ ทางคณะวิจัยคงต้องใช้ความพยายามต่อไป

หนังสือขอมลาวจากโบราณ หรือสมุดข่อย (สมุดไทย) ไม่ใช่ตัวพิมพ์ แต่เป็นลายมือผู้จาร ซึ่งแต่ละคนลายมือไม่เหมือนกัน ทำให้อ่านลำบาก แต่คณะวิจัยหลายคนก็พอจะอ่านได้บ้างแล้ว นับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่ง

นอกจากนี้ยังได้รับความรู้ จากวิทยากร หลายอย่างตามที่ได้จัดบันทึกไว้

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่มีอุปสรรคใด ๆ นอกจากอักษรขอมลาว ที่จารไว้ในโบราณ ก่อนข้างอ่านยากกว่า ที่เขียนไว้ในตำราเรียน ที่คณะวิจัยมีอยู่เนื่องจาก ผู้จารแต่ละคน ลายมือไม่เหมือนกัน

3.2.8 กิจกรรม การอ่านอักษรไทยโบราณจากสมุดไทย (สมุดข่อย)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดระเบียบเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน
2. เพื่อให้สะดวกต่อการค้นคว้า
3. เพื่อให้สามารถอ่าน-เข้าใจ ความหมายของเอกสารได้

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

นาย ชูชีพ	เกสร
นาย ออกนิษฐ	โพธิ์ทอง
จ.ส.อ. เมธี	จรรยา

นาย วิเชียร	ขุนณรงค์
นาย เจียน	จันทร์เพ็ญ
นาย สมบูรณ์	พฤษาธิโชติ
ด.ช. นพวรรณ	อ่อนละมัย
ด.ช. ธีรยุทธ	ชาญประไพ
ด.ญ. หทัยรัตน์	รอตอ้ว
พระจักรพันธ์	อมโร
สามเณรสายธาร	เต็มเปี่ยม
พระราชด	ติสโร

กระบวนการทำงาน

เริ่มดำเนินการเวลา ประมาณ 09.20 น. อาจารย์เอมอร เชาว์สวน วิทยากร เริ่มบรรยายว่า หนังสืออักษรตัวธรรม และหนังสือไทยน้อยอ่านยาก บางทีเขียนหวัด อ่านไม่ออก

สมุดไทยหรือสมุดข่อย จะใช้แอลกอฮอล์เช็ดไม่ได้และพบมากในภาคกลาง ทำจากเปลือกข่อย ทুমและหมัก

ขนาดสมุดไทย มาตรฐาน $(34.5 \times 11 \times 2 = \text{ย} \times \text{ก} \times \text{น})$ สมุดไทยมี 2 อย่าง คือ สมุดไทยสีขาว คือธรรมดา กับสมุดไทยสีดำ (อาจใช้สีทอง มีสีขาวเขียนจากหาดาน)

การจัดประเภทหมวดหมู่ของเอกสารโบราณประเภทสมุดไทย สามารถเรื่องราวแบ่งเป็น

- จดหมายเหตุ หอสมุดแห่งชาติมีมากนับพัน ๆ เล่ม
- หมายรับสั่ง บันทึกในสมุดไทยเช่นกัน (บ้านเราไม่ค่อยมีเพราะเป็นของพวกเจ้านาย)
- วรรณคดี เรื่องต่าง ๆ พระอภัย สัมผัส สุนทรีย
- โหราศาสตร์ (มีผู้มาขอที่หอสมุดแห่งชาติ เช่น พระ, นักศึกษา, โหร เป็นต้น)

เวชศาสตร์ ตำรายา มีมาก ที่บ้านสิงห์เราก็มีเยอะ

- ยุทธศาสตร์ ที่หอสมุดแห่งชาติมีน้อย เรื่องเกี่ยวกับวัดแผนการรบ, การดูดวงดาว
- อักษรศาสตร์
- ธรรมคดี
- ตำนาน

- พงศาวดาร (พง = เหล่ากอ, อวดาร = การมาเกิด) สมุดไทยเริ่มหายไป เมื่อเริ่มมีกระดาษ ราวสมัย ร.4 – ร.5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

- ประวัติบุคคล
- ตำราเบ็ดเตล็ด เล่นแร่แปรธาตุ
- ตำราภาพ
- ตำราดูสัตว์ ช้าง ม้า วัว แมว

เมื่อแยกประเภท ตามหมวด แล้วทำความสะอาดด้วยแปรงอ่อน ๆ เวลาล้างอย่าให้มีมือถูกตัวหนังสือ และถ้าจำเป็นต้องการใช้กากับสมุดไทย กาวต้องไม่มีส่วนผสมของกรด

ต่อจากนั้น วิทยากรได้สอนให้หัดอ่าน อักษรไทยโบราณ ในสมุดข่อย โดยแยกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดให้ทุกคนจะต้องเขียนคำอ่านเป็นภาษาไทย ทุกคนในครั้งหน้าจะมาตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข หากอ่านไม่ได้ หรือไม่เข้าใจ จนเวลาประมาณ 12.50 น. จึงหยุดรับประทานอาหาร (สำหรับ พระ เณร นิมนต์ท่านไปฉันท์เพล เมื่อเวลา 11.10 น.)

ผลที่ได้จากการดำเนินการ

ได้ความรู้เรื่องสมุดไทย (ข่อย) ชนิดของสมุดไทย สามารถอ่านได้ตามสมควร เพราะคล้าย หนังสือไทย

ปัญหาอุปสรรค

คิดว่าจะสามารถอ่านได้ ในเวลาต่อไป ซึ่งทีมวิจัย จะรวมตัวกันอ่านต่อไปหากมีข้อใด คำใด อ่านไม่ได้ จะบันทึกไว้ เมื่อพบกับวิทยากรในครั้งหน้า ก็คงได้รับคำแนะนำ คิดว่าจะอ่านได้

3.2.9 กิจกรรมการอ่านอักษรตัวธรรม (เฉพาะผู้ที่สามารถอ่านได้)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มผู้วิจัยกลุ่มนี้ ได้ช่วยกันใช้ความสามารถที่มีอยู่มาช่วยกันอ่าน อักษรขอมลาว (ตัวธรรม) ในใบลานให้ได้

2. หากอักษรตัวใดอ่านไม่ได้ ก็ให้แต่ละบุคคลทำการค้นหาวิธีอ่านให้ได้

3. หากติดขัดจริง ๆ อ่านไม่ได้ จะบันทึกไว้

4. เมื่ออ่านได้แล้วเกือบหมด หรือหมดจะได้แนะนำทีมวิจัยในกลุ่มที่ยังอ่านไม่คล่องต่อไป

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ หอประชุมวัดบ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

นาย ชูชีพ	เกสร
นาย อกนิษฐ	โพธิ์ทอง
จ.ส.อ.สุเชษ	เชิงทวี
พระจักรพันธ์	อมโร
สามเณรสายธาร	เต็มเปี่ยม

กระบวนการทำงาน

เป็นวัตถุประสงค์ของทีมวิจัย เพื่อที่จะสามารถอ่านอักษรตัวธรรม และอักษรไทยโบราณให้ได้ โดยไม่มีวิทยากรก่อนที่ท่านวิทยากรจะมาทบทวนให้คำแนะนำในครั้งหน้า เริ่มเวลา 10.05 น. เพื่อทีมวิจัยมาครบก็นำใบลาน กัณฑ์มหาพน ซึ่งเป็นอักษรตัวธรรม มาช่วยกันอ่านทีละหน้า เป็นภาษาไทย (โดยบันทึกไว้ในสมุดปกน้ำเงิน) ทีละหน้า ทีละบรรทัดโดยช่วยกันอ่านมีผู้บันทึก คือ นายชูชีพ เกสร, นาย อกนิษฐ โพธิ์ทอง, จ.ส.อ.สุเชษ, เชิงทวี, พระจักรพันธ์ อมโร, และสามเณรสายธาร เต็มเปี่ยม ช่วยกันอ่าน หากติดขัดทั้ง 5 คน จะช่วยกันอ่านให้ถูกต้องและใกล้เคียงที่สุด

ประมาณ 11.10 น. นิมนต์พระและเณรไปฉันท์เพลทั้ง 3 รูป ที่เหลือทำต่อไป จนประมาณ 12.50 น. จึงหยุดรับประทานอาหารกลางวัน

คณะวิจัยทั้ง 5 ท่านตกลงว่า ให้นายชูชีพ เกสรไปอ่านและบันทึกไว้ตามแบบที่ทำมาแล้วนี้ แล้วจะมาตรวจทานกันอีกครั้ง จะได้เร็วขึ้น เลิกกิจกรรมประมาณเวลา 15.00 น.

ผลการดำเนินงาน

กลุ่มผู้วิจัยทั้ง 5 ท่าน สามารถเข้าใจและอ่านได้ดีขึ้น มีน้อยมาก ๆ ที่อ่านไม่ได้ส่วนมากจะเป็นภาษาบาลี แต่ก็สามารถค้นหาได้จากหนังสือบางเล่มที่มีอยู่ ทำให้อ่านได้

ปัญหาและอุปสรรค

คัมภีร์เทศน์ กัณฑ์มหาพน ที่อ่านไม่ได้จะบันทึกไว้ด้วยตัวเอง เพื่อถามวิทยากรต่อไป

กิจกรรมที่ต้องดำเนินต่อไป

เมื่ออ่านได้แล้วจะนัดกลุ่มผู้วิจัยที่ยังอ่านไม่ได้ มาแนะนำให้อ่านให้ได้ต่อไป

3.2.10 กิจกรรมการสอนอ่านอักษรตัวธรรม แก่คณะวิจัยตำบลบ้านสิงห์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถอ่านตัวอักษรตัวธรรมได้
2. เมื่ออ่านได้แล้วจะได้ช่วยกันอ่านอักษรตัวธรรมจากใบลานต่อไป
3. หากติดขัดอ่านไม่ได้ จะได้บันทึกไว้ถามผู้รู้ต่อไป

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

นาย วิเชียร	ขุนณรงค์
พระจักรพันธ์	อมโร
ด.ญ.หทัยรัตน์	รอดอ้าว
ด.ช. พันธะพันธ์	บุญทา
ด.ช. นพวรรณ	อ่อนละมัย
สามเณรสายธาร	เต็มเปี่ยม
พระชนาวุฒิ	อภิรักษ์โท
นาย สวัน	ขุนณรงค์
จ.ส.อ. เมธี	จรรยา
นาย ชูชีพ	เกสร

กระบวนการทำงาน

1. ให้ผู้ที่สามารถอ่านได้บ้างแล้ว สอนผู้ที่ยังอ่านไม่ได้ แบบนั่งประกบตัว 1 : 1 หรือ 1 : 2
2. โดยเริ่มจากการอ่านและจำตัวอักษรตัวธรรมก่อน

3. หัดอ่าน – หัดเขียน ไปเรื่อย ๆ จนเวลา 11.00 น. นิมนต์พระ สามเณร ไปฉันท์เพล
4. พระราชาสยงต้องทำการฝึกอ่าน เขียนต่อไป 12.00 น. จึงหยุดรับประทานอาหาร
5. 13.30 น. – 14.40 น. ทำการอ่าน – เขียน อักษรตัวธรรมต่อไป

ผลการดำเนินการ

พวกเด็ก ๆ พระ และสามเณร สามารถอ่านเขียนได้ เพราะมีพื้นฐานมาก่อน แต่สำหรับผู้ใหญ่ อ่านได้ลำบากมาก

ปัญหาและอุปสรรค

พวกผู้ใหญ่ เช่น นายวิเชียร นายสวัน จ.ส.อ.เมธี บอกว่าคงไม่สามารถอ่านได้ในเวลา สั้น ๆ ผู้เด็กและสามเณรไม่ได้ และมีภาระทางบ้านด้วย อยากให้เด็ก ๆ และพระ สามเณร รับภาระนี้ไป

3.2.11 กิจกรรม การสอนอ่านอักษรตัวธรรม ในเอกสารใบลาน แก่พระ สามเณร และเด็กนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สามารถอ่านอักษรตัวธรรมได้ตามสมควร
 2. เมื่อไปดูงานด้านอักษรตัวธรรม ที่ ม.มหาสารคาม และที่หมู่บ้าน หากจะมีใครลองให้อ่าน ก็จะสามารถอ่านได้บ้างไม่ใช่ว่า อ่านไม่ได้เลย ไม่รู้อะไรเลย คงไม่ได้
 3. บุคคลเหล่านี้คงต้องเป็นแกนนำ ในเรื่องการอ่านอักษรตัวธรรม แก่บุคคลอื่นที่สนใจ ต่อไป
- วัน เวลา สถานที่**

วันที่ 21 – 24 เมษายน พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ระหว่างเวลา 09.00 น. – 11.00 น. และ 13.30 น. – 15.00 น.

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

นาย ชูชีพ	เกสร
สามเณร บวร	ประทุมทอง
สามเณรสายธาร	เต็มเปี่ยม
สามเณร เอกชัย	ยาхла
ด.ช. ประพันธ์พันธ์	บุญทา
ด.ช. นพวรรณ	อ่อนละมัย
ด.ช. ธีรยุทธ	ชาญประไพ

กระบวนการทำงาน

1. ให้จับคู่กันอ่านอักษรตัวธรรมจากใบลาน กันดั้มหาพน หากอ่านไม่ได้ ก็ให้ถาม อ.ชูชีพ
2. หากคู่ใดอ่านไม่ค่อยได้เลย จะให้คู่มือที่อ่านเป็นภาษาไทยไว้ประกอบ
3. เมื่อคู่ใดอ่านได้แล้ว จะลองให้อ่านอักษรตัวธรรมในใบลาน ใบอื่น ๆ ที่มีลายจาร คนละลายมือ ทำอย่างนี้ทุกวันในเวลา 4 วัน หากวันใดมีผู้ขาดไม่สามารถมาเรียนได้จะมานั่งอ่านกับ อ.ชูชีพ

4. ปรากฏว่า วันที่ 22 เมษายน มีผู้ขาดเรียน คือ
 สามเณร สายธาร เต็มเปี่ยม (ป่วย)
 ด.ช. นพวรรณ อ่อนละมัย
 ด.ช. ธีรยุทธ ชาญประไพ } เข้าใจว่าวันอาทิตย์หยุด
 ส่วนวันอื่น มาเรียนครบทุกคน

ผลจากการดำเนินการ

ทุกรูป ทุกคน สามารถอ่านได้ดีขึ้น บางรูป เช่น อ่านได้มาก ด.ช. นพวรรณ อ่านได้มาก
 เช่นกัน คิดว่าหากมีเวลามากกว่านี้ ทุกคนจะสามารถอ่านได้ดีมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค มีเสียงจากภายนอกว่า เรียนทำไม สอนทำไม ทำไมไม่สอน
 ภาษาอังกฤษ จะได้นำไปใช้ได้ แต่ก็กั๊กหน้าสอน และกั๊กหน้าเรียน

3.2.12 กิจกรรม ศึกษาดูงานศูนย์อนุรักษ์เอกสารโบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทีมวิจัยได้เห็นแนวทางการทำงานอนุรักษ์อักษรโบราณ จากหน่วยงานที่มี
 ประสบการณ์ในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ

2. เพื่อให้ทีมวิจัย ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ จากการ
 อนุรักษ์อักษรโบราณจนเกิดผล

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2555 ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จ.มหาสารคาม

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

นาย ชูชีพ	เกสร
พ.ด. อาญหาญ	สีผิว
นาย วิรัตน์	รัตนพิทักษ์
จ.ส.อ. สุเชษฐ	เชิงทวี
สามเณร บวร	ประทุมทอง
สามเณร สายธาร	เต็มเปี่ยม
สามเณร เอกชัย	ยานอง
ด.ช. นพวรรณ	อ่อนละมัย
ด.ช. ธีระยุทธ	ชาญประไพ
ด.ช. พันธะพันธ์	บุญทา

กระบวนการทำงาน

ติดต่อประสานกับผู้ประสานงานโครงการ สกว. ม.มหิดล คุณรณกร รักษ์วงศ์ ทางมหิดล จะ
 ช่วยนัดหมายติดต่อทาง ม.มหาสารคาม ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าชม ศึกษาการอนุรักษ์อักษร

โบราณ รวมทั้งการเข้าชมสำนักงาน ผลงานที่ ม.มหาสารคามได้ทำไว้ การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การอนุรักษ์อักษรโบราณ ที่วัดมหาชัย จ.มหาสารคาม การจัดเตรียมอาหาร มื้อกลางวัน (26 เม.ย.) สำหรับพระและสามเณร ที่ร่วมเดินทางไปดูงานอนุรักษ์อักษรโบราณ ครั้งนี้จำนวน 4 รูป

รวมทั้งการเดินทางไปหมู่บ้าน บ้านม่วงในช่วงบ่าย (บ้านม่วง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด) ด้วย ส่วนทางคณะผู้วิจัยอักษรโบราณ (ขอมลาว-อักษรไทยโบราณ) ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี จะมีผู้ร่วมเดินทางไป 12 ท่าน พระและสามเณร 4 รูป เด็กนักเรียน 3 คน ผู้ใหญ่ 5 คน ดังรายชื่อที่ปรากฏอยู่ด้านหน้านี้ ส่วนคณะผู้ประสานงานจะเดินทางไปล่วงหน้า 1 วัน โดยนัดพบกับทีมมหาสารคามเช้าของวันที่ 26 เมษายน

โดย นาย ชูชีพ เกสร ประธานโครงการนี้ จัดเช่ารถตู้ 1 คัน ไป-กลับ ออกเดินทาง 01.00 น. ของวันที่ 26 เมษายน 2555 กลับถึงบ้านสิงห์ ประมาณ 24.00 น. ของวันที่ 26 เมษายน 2555 จากบ้านสิงห์ ในราคา 4,000 บาท โดยไม่รวมค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

เมื่อถึงเวลานัดหมาย คณะผู้วิจัย ออกเดินทางตามกำหนดการ และซื้อเครื่องต้ม แล้วเติมน้ำมันรถยนต์ แล้วเดินทางสู่มหาสารคาม รุ่งเช้าแวะทำภารกิจส่วนตัว ณ สถานีบริการน้ำมัน แวะรับประทานอาหารเช้า ที่บ้านไผ่ขอนแก่น เสร็จแล้วเดินทางสู่ม.มหาสารคาม

ถึงมหาวิทยาลัย ประมาณ 08.20 น. พบกับคณะอาจารย์ และผู้ประสานงานจาก ม.มหิดล ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์ นายรณกร รัชวงศ์ แล้วเข้าสู่ห้องบรรยาย โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา ประธาน โดยการอนุรักษ์โบราณ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ม.มหาสารคาม ดังนี้

มุ่งเน้นพันธกิจอนุรักษ์ (ภาพสไลด์ + คำบรรยาย) เริ่มประมาณ 09.00 น.

1. สำรวจอนุรักษ์ โบราณ (โบราณที่ขาด+ชำรุดจะทำอย่างไร)
2. ปรีวรรต โบราณตามหมวด ของสารวิชาการทุกหมวดแล้วเผยแพร่
3. อบรมเกี่ยวกับอักษรโบราณ (พระ, นักศึกษา, นักเรียน)
4. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเอกสารโบราณ ทั้งการวิจัยพื้นฐานและประยุกต์
5. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ในการบันทึกเอกสารโบราณจัดระบบ บริหารแก่คนทั่วไป

การแห่ การสวดขวัญ คัมภีร์โบราณ ได้มีการริเริ่มทำในภาคอีสาน (จากภาพบนจอ พร้อมคำอธิบาย) โดยมีความเชื่อว่าเป็นบุญเป็นกุศล ที่ได้จับถือ ทำความสะอาดเก็บรักษา สร้าง ได้บุญมาก เช่นกันกับสร้างพระพุทธรูป การบวชพระสงฆ์ การจารตัวอักษรบนโบราณ เป็นบุญเป็นกุศลมาก

ทางโครงการได้เริ่มทำการสำรวจ เอกสารโบราณ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด, ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยทำโครงการร่วมกันของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยมหาสารคามและมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จากการสำรวจพบว่า มีเอกสารโบราณตามวัดต่าง ๆ มาก บางวัดมีถึง 800 ผูก โดยสรุปแล้ว วัดทางภาคอีสาน ตอนกลางภาคจะมีมากที่สุด

เวลาประมาณ 11.00 น. นิมนต์พระและสามเณรฉันท์เพลส่วนคนอื่นเข้าชมการจารโบราณ และผลงานของมหาวิทยาลัย โดยมีวิทยากรบรรยายแต่ละจุด ได้รับความรู้มาก และนี่เป็นครั้งแรกของคณะผู้วิจัย ที่ได้เห็นการจารโบราณ ทางคณะผู้วิจัยได้ขอให้จารข้อความบนโบราณเป็นที่ระลึก

ประมาณ 12.00 น. คณะวิจัยไปรับรู้ เห็นการ เก็บรักษา และพิพิธภัณฑวัดมหาชัย อ.เมืองมหาสารคาม ทางวัดเก็บของเก่า ๆ ไว้มาก เอกสารใบลานห่อผ้าขาวเก็บไว้จำนวนมาก นับเป็นแบบอย่างที่ดี พระที่เป็นวิทยากรอธิบายได้ชัดเจนทุก ๆ เรื่อง ตู้ใส่พระธรรมมีมากเป็นแบบที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

คณะนักวิจัยศึกษาดูงานเรื่องคัมภีร์ใบลานที่มหาสารคาม

จากนั้นจึงไปทานอาหารกลางวัน เมื่อเสร็จแล้วทีมวิจัยได้เดินทางไป จ.ร้อยเอ็ด ที่วัดท่าม่วง อ.เสลภูมิ เพื่อดูพิพิธภัณฑที่เก็บรักษา คัมภีร์ใบลาน เมื่อไปถึงวัดมีผู้คนมารอรับพอสมควร เข้าสู่พิพิธภัณฑ ทางวัดท่าม่วงกล่าวต้อนรับ โดยนายก อบต. ต.ท่าม่วง ตร.มยุรี ถาวรพัฒน์ กล่าวตอบแล้วเชิญ อ.ชูชีพ พุดแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยความยินดี เสร็จแล้วนำเข้าชมพิพิธภัณฑ โดยมีท่านเจ้าอาวาส เป็นวิทยากร รวมทั้งผู้อาวุโสหลายท่าน นำชมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้แก่กัน

ประมาณ 15.30 น. ไปชมหมู่บ้านท่าม่วง สังเกตพบว่า ป้ายหมู่บ้าน ตรอก ซอย มีป้ายบอกเป็นอักษรตัวธรรม คู่กับภาษาไทย ทั้งหมดแม้แต่เสื้อที่เชิร์ต ด้านหลังยังเขียน (พิมพ์) เป็นอักษรตัวธรรม ที่นี้ผู้คน วัด โรงเรียน บ้าน พร้อมใจกันทำงานนี้มาก ๆ ทำด้วยใจจริง ๆ

ประมาณ 17.00 น. เดินทางกลับ โดยท่านเจ้าอาวาส ชาวบ้านมาส่งที่รถ คณะวิจัยและคณะของ สกว.ม.มหิดล กล่าวลาคณะของ ม.มหาสารคาม แล้วเดินทางกลับ ระหว่างทางแวะรับประทานอาหารเย็น แล้วคณะวิจัยจากบ้านสิงห์ และคณะของมหาวิทยาลัยมหิดล แยกกันเดินทางกลับ คณะทีมวิจัยเดินทางกลับถึงบ้านสิงห์ ประมาณ 24.00 น.

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัย ได้รู้ได้เห็นการจารใบลานเป็นครั้งแรกในชีวิตได้ทราบว่าทาง ม.มหาสารคาม ได้ดำเนินการเรื่องนี้มาแล้ว 9 ปี อย่างจริงจัง เนื่องจากเห็นความสำคัญของเอกสารใบลานที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้มากมาย

คณะทีมวิจัยบ้านสิงห์ ได้กำลังใจได้เห็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณการ เอกสาร ใบลาน ที่เรียกว่า ทำด้วยจิตใจจริง ๆ ทั้งมหาวิทยาลัย วัด และบ้าน นับเป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยม

หนังสือแบบเรียนอักษรตัวธรรมอีสานที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย เป็นแบบเรียนที่ดีเยี่ยม ซึ่งทางทีมวิจัยบ้านสิงห์ต้องการมาก ๆ เพื่อนำมาเผยแพร่ และใช้สำหรับสอนในห้องเรียนต่อไป

ได้เห็นคัมภีร์ไบเบิลฉบับร้อย ๆ ผูกถูกเก็บรักษาไว้อย่างดีเยี่ยม ยิ่งของมีค่าควรแก่การบูชากราบไหว้ เพราะนี่คือ 1 ใน 3 ของพระรัตนตรัย แก้ว 3 ประการและนี่คือ “พระธรรม”

ปัญหาและอุปสรรค

ทุกอย่างเรียบร้อยดี ได้ผลสมความตั้งใจแล้วได้เพื่อนใหม่ที่มีอุดมการณ์เหมือนกัน แม้จะเหนื่อย แม้จะง่วง ต้องเดินทางไปกลับกลางคืน แต่ขณะที่มาวิจัยบ้านสิงห์ทุกคนภูมิใจ เพราะนี่คืองานที่ทำเพื่อเผ่าพันธุ์ลาวเวียง ของพวกเราโดยแท้

3.2.13 กิจกรรม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นการไปศึกษาดูงานศูนย์อนุรักษ์เอกสารโบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ตัวแทนทุกท่านได้ร่วมกันสรุปว่าจากการศึกษาดูงาน ที่ ม.มหาสารคาม ครั้งนี้ คณะวิจัยอักษรขอมลาวบ้านสิงห์ ได้เห็น ได้รู้ อะไรมาบ้าง
2. ได้รู้ ได้เห็น แนวทางทำงาน ของมหาวิทยาลัยทำอย่างไร การทำงานของวัด ชาวบ้าน โรงเรียน ทำงานร่วมกันอย่างไร

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

พ.ต. อาจหาญ	ศรีผิว
นาย ชูชีพ	เกสร
นาย วิรัตน์	รัตนพิทักษ์
จ.ส.อ. สุเชษฐ	เชิงทวี
ด.ช. นพวรรณ	อ่อนละมัย
ด.ช. ธีรยุทธ	ชาญประไพ
ด.ช. พันธะพันธ์	บุญทา
พระธนาวุฒิ	อภินันท์โท
สามเณร บวร	ประทุมทอง
สามเณร เอกชัย	มานอง

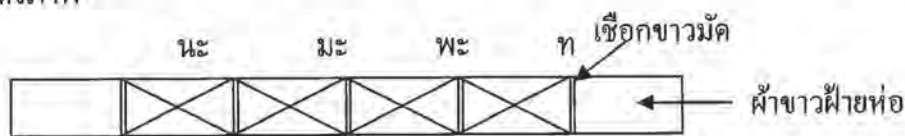
กระบวนการทำงาน

จากการเดินทางกลับ จากการดูงาน อนุรักษ์คัมภีร์ไบเบิล ม.มหาสารคาม ท่าน ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์ ได้กล่าวว่า เมื่อกลับไปบ้านแล้ว อยากให้ตัวแทนคณะผู้วิจัยได้ร่วมประชุมหารือกันว่าไปศึกษาดูงานจาก ม.มหาสารคามที่วัดมหาชัย อ.เมืองมหาสารคาม และที่วัดท่าม่วง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด แล้วได้เห็น ได้รู้ ได้แบบอย่างอะไรมาบ้าง

เมื่อแยกกันเดินทางกลับ นายชูชีพ จึงพูดกับคณะวิจัยว่า พวกเราหลายคนคงได้ยินที่ ดร.มยุรี พูดแล้ว ดังนั้นพวกเราควรจะได้มีการประชุมโดยเร็ว เพราะว่าเราต้องทำรายงานผลการดำเนินการ 6 เดือนที่ผ่านมา เสนอไปยัง สกว. ภายในเดือนพฤษภาคมนี้ และเรื่องนี่คือเรื่องหนึ่ง ที่เราจะนำเสนอให้รายงานไปด้วย จึงตกลงว่า จะประชุมแสดงความคิดเห็นในวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 ซึ่งทุกรูป ทุกท่านว่าง พอดีในเวลา 13.00 น. ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง โรงเรียนอนุบาลโพธาราม

เมื่อพร้อมกันแล้ว นายชูชีพ พูดว่า อยากจะให้แต่ละฝ่ายคือ พระ ฆราวาส และนักเรียนแต่ละฝ่าย พูดมาก่อนว่าได้อะไรกลับมาบ้าง แต่ในที่สุดที่ประชุม ขอให้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีผู้เสนอมาก่อน ผู้อื่นเห็นด้วยไหม หากเห็นด้วยก็บันทึกไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ได้เห็นการเก็บดูแลรักษาโบราณ อย่างถูกระบบ คือใช้ผ้าฝ้ายสีขาว ห่อ มัดด้วยเชือกฝ้ายสีขาว ดังภาพ

นะ มะ พะ ทะ คือ ธาตุทั้งสี่ (พระและสามเณรผู้อธิบาย)

2. ระบบการจัดการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัย วัด โรงเรียน บ้าน (อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชุมชน ชาวบ้าน) ทำงานเป็นเครือข่าย จากจังหวัดหนึ่งสู่อีกจังหวัดหนึ่ง ไปเรื่อย ๆ

3. จัดตั้งเป็นเครือข่าย โครงการอนุรักษ์ บูรณาการ จัดเก็บ ดูแลรักษาอย่างถูกต้องวิธีนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

4. มีแผนการทำงาน

4.1 สำรวจที่ละจังหวัดไปเรื่อย ๆ 20 จังหวัด

4.2 จัดหมวดหมู่ เอกสารคัมภีร์

4.3 ทำความสะอาด

4.4 เก็บรักษา

5. ได้เล็งเห็นคุณค่าของพระธรรม (คำสอนของพระพุทธเจ้า) (คนนราเวย์ ได้พระธรรมไปเล็กน้อย แต่คนแห่ไปกราบไหว้เป็นหมื่น ๆ คนของเรามีคัมภีร์อยู่มากบางวัดมี 800 ผูกแต่คนเห็นความสำคัญน้อย)

6. ทำให้ผู้คนทางภาคอีสาน จึงให้ความสำคัญกับคัมภีร์โบราณ (พระธรรม) มากกว่าลาวเวียงราชบุรี บางวัดปล่อยให้ปลวก หนู แมลงกิน บางวัดไปเผาไฟทำเครื่องราง คนอีสานกลับแบกห่อพระธรรม แห่แหกันสนุกสนาน ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา เพราะรู้ว่าได้บุญเหมือนกับการสร้างพระพุทธรูป หรือการบวชพระสงฆ์

7. ได้หนังสือแบบเรียนอักษรตัวธรรมอีสาน ที่เป็นภาษาไทย จาก ม.มหาสารคาม มาเป็นแบบเรียน ที่จะใช้กับนักเรียนและผู้ชมไว้ได้ดี (ที่มีอยู่เขียนเป็นภาษาลาว สปป.ลาว) ดร.ราชันย์

นิลวรรณภา ประธานโครงการอนุรักษ์โบราณ ภาควัฒนออกเฉียงเหนือ ม.มหาสารคาม มอบให้
ประมาณ 15 เล่ม ดีใจมาก

8. ได้แหล่งหนังสือ ได้รู้จักผู้รู้ ได้แนวความคิด ทศนคติจาก วิทยากร พระ ผู้นำชุมชน
ชาวบ้าน ม.มหาสารคาม วัดมหาชัย อ.เมืองมหาสารคาม วัดและบ้านท่าม่วง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

9. ได้เห็นแนวทางแบบอย่าง ในการฟื้นฟูประเพณีการแห่พระธรรม (นายชูชีพ ผู้บันทึก)
เคยเห็นมีเมื่อเด็ก ๆ มีผู้สร้างพระธรรม (คัมภีร์โบราณ) เพราะได้บุญเหมือน ๆ กันกับการสร้าง
พระพุทธรูป และการบวชพระภิกษุ

10. ความร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน อบต. ทำอย่างไร บ้านสิงห์หรือชุมชนลาว
เวียง ใน จ.ราชบุรี จึงจะทำได้เหมือนบ้านท่าม่วง จ.ร้อยเอ็ด

11. มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาพัฒนาอักษรขอมลาวมากขึ้น

12. ได้เห็นการจารโบราณเป็นครั้งแรกในชีวิตขอบอกว่าผู้จาร ที่ ม.มหาสารคาม เก่งจริง ๆ ไม่
ต้องตีเส้น บรรทัดตรงมาก เมื่อจารแล้วก็มองไม่เห็น ต้องใช้เขม่า + น้ำมันยาง ทาลูบไล่ จึงมองเห็น
ได้ เก่งจริง ๆ ขนาดยังหนุ่ม ๆ

13. วัดอุโบสถอื่น ๆ ตูพระธรรม (แบบนี้ไม่เคยเห็นมาก่อน เครื่องไม้ เครื่องกุฎี ศาลา ที่
ชำรุด หอพระธรรมถูกเก็บรักษาไว้ดีมาก

14. ทูการศึกษา หรือบำเหน็จทางการศึกษา เยาวชนคนใดมีความรู้ทางคัมภีร์โบราณ
อักษรตัวธรรม จารได้ ทางมหาวิทยาลัยจะรับเข้าเรียน จิตวิทยาอันทรงคุณค่ายิ่ง ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู
และบูรณาการ "คัมภีร์โบราณ")

ผลที่ได้จากการดำเนินการ

นอกเหนือจากที่กล่าวแล้ว ในการดำเนินการข้างต้น เหนืออื่นใด คือคณะทีมผู้วิจัยบางรูป
บางท่าน มีจิตใจฮึกเหิมขึ้น มองเห็นว่าสิ่งที่ทำคือการวิจัยอักษรขอมลาว นี่เป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญ
มาก นี่คือนใจ คนทำงานด้วยใจ ต้องประสบผลแน่นอน

ปัญหาและอุปสรรค

ยังมีคณะทีมผู้วิจัยหลายท่านใจสู้แต่กำลังกายไปไม่ไหว จะทำอย่างไร เพราะอายุมากแล้วใจไม่
ค่อยสู้ ชาวบ้านหรือแม้แต่ผู้นำชาวบ้านส่วนมากไม่เข้าใจว่าทำไม

แม้แต่ท่านเจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์ ทำป้ายชื่อวัดบ้านสิงห์ โดยหล่อปูนปั้นตัวหนังสือ ด้านบน
เป็นอักษรขอมลาว ข้างล่างเป็นภาษาไทย ก็พูดกันว่า เราเป็นทาสของประเทศลาวหรืออย่างไร จึง
เขียนหนังสือไทย ไว้ข้างล่าง ทำไปทำไม มีใครอ่านได้

ขณะที่อาจารย์เอกนิษฐ โพธิ์ทอง ทีมวิจัยอีกท่านหนึ่ง ถึงกับแปลอักษรขอมลาว ในยันต์
มหาละลวย แกะตะกุดมหานิยม ออกมา เห็นอักษรขอมลาวเต็มแผ่นตะกุด แล้วแปลเป็นภาษาไทย
เพื่อให้ทุกคนเห็นว่า นี่คือนักหนังสือศักดิ์สิทธิ์ อักษรชั้นสูง ที่จารึกอยู่ในพระธรรมที่พวกเรากราบไหว้
กัน

3.2.14 กิจกรรม การถอดข้อความอักษรขอมลาวมาเป็นอักษรไทย

จุดประสงค์

1. เพื่อศึกษาและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในเอกสารโบราณ อักษรขอมลาว ออกมาเป็นภาษาไทย (ลาวเวียง)

2. เพื่อนำความรู้ที่ได้สำหรับทำเอกสารเผยแพร่

3. เพื่อใช้เป็นคู่มือการอ่านสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยคล่อง

วัน เวลา สถานที่

ตลอดช่วงการดำเนินงานในโครงการ ณ บ้าน นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง หมู่ที่ 6 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

1. นายชูชีพ เกสร
2. นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง
3. จสอ.สุเชษฐา เขิงทวี
4. ผู้ที่สนใจ (ประชาชน)

กระบวนการทำงาน

หลังจากได้พบกับวิทยากร อ.เกษียร นะปะโม, อ.เอมอร เชาว์สวน ในกิจกรรม การจัดทำหมวดหมู่เอกสารคณะศึกษาวิจัยขอมลาว ส่วนหนึ่งที่พอจะอ่านภาษาขอมลาวได้บ้างจึงได้มาร่วมทำกิจกรรม การอ่านอักษรตัวธรรมหรือขอมลาวเฉพาะผู้ที่สามารถทำ-อ่านได้ดี นายชูชีพ เกสร ได้ช่วยแนะนำให้กรรมการศึกษาวิจัยขอมลาว เพื่อให้สามารถอ่านได้บ้าง สำหรับบางท่านส่วน นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง และ จสอ.สุเชษฐา เขิงทวี นายอภินิษฐ์ (ซึ่งอ่านเขียนได้ดีมาก) ไม่ค่อยมีเวลาในตอนกลางวัน เพราะขายอุปกรณ์ก่อสร้างเอง ส่วน จสอ.สุเชษฐา เขิงทวี ซึ่งอ่านได้ดีต้องไปทำงานราชการ จะว่างมาสอนหรือแนะนำได้ ในช่วงเสาร์-อาทิตย์ พวกเราจึงตกลงกันว่า ให้ นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง นำเอกสารโบราณส่วนหนึ่งไปศึกษา และถอดข้อความมาเป็นภาษาไทยลาวเวียง นายชูชีพ รับทำการถอดข้อความของ พระเวสสันดร กัณฑ์มหาพน แล้วเมื่อของผู้ใดเสร็จแล้ว นำมาที่บ้าน นายอภินิษฐ์ แล้วพวกเราทั้ง 3 คน ช่วยกันอ่านทวนอีกครั้งหนึ่ง

นายอภินิษฐ์ ซึ่งสามารถอ่านเขียนได้ดีที่สุดได้สามารถอ่านเขียนเป็นภาษาไทยลาวเวียง ได้หลายเรื่องแล้ว พร้อมทั้งจะพิมพ์เป็นเอกสาร เพื่อเผยแพร่ได้ แล้วหลายเรื่อง เช่น คำราโหราศาสตร์, เครื่องราง ของขลัง (ยันต์, ผ้าประเจียด, ตะกรุด) พระธรรมวินัย (โดยท่านหลวงปู่วัน อดีตเจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์ รูปที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 2430 หรือ จศ.1249)

ส่วน นายชูชีพ ก็สามารถอ่านอักษรขอมลาว กัณฑ์มหาพน และนำมาช่วยกัน อ่านทวนอีกครั้งหนึ่งที่บ้าน นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

สามารถถอดข้อความเอกสารโบราณภาษาขอมลาว ออกมาเป็นภาษาไทยลาวเวียง หลายเรื่อง เช่น เครื่องรางของขลัง คือ ยันต์มหาละรอย, ผ้าประเจียด, ตะกรุดโทนหลวงปู่อิน, ตำราโหราศาสตร์, พระธรรมวินัยของสงฆ์ ผู้สร้างคัมภีร์ผู้นี้ คือ หลวงปู่จัน เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์ รูปที่ 3 ประมาณ จศ. 1249 พ.ศ. 2430, พระเวสสันดร (กัณฑ์มหาพน), พญามิลินทปัญหา พระเจ้าแผ่นดินทรงถามปัญหา กับ พระนายเสน พระนาระทะ พระพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ให้พระสารีบุตรฟัง

ปัญหาและอุปสรรค

1. เอกสารที่เป็นอักษรขอมลาว และภาษาไทยโบราณ ก่อนข้างมีน้อย
2. ผู้ที่อ่านเขียนภาษาขอมลาวได้ดี ก่อนข้างมีน้อย ผู้ใหญ่ที่อ่านเขียนได้มีประมาณ 3 คน พระภิกษุและสามเณร 4 รูป และเด็กนักเรียน 4 คน (พออ่านได้) แต่เมื่อมีกิจกรรมนำเข้าสู่สถานศึกษา ได้แล้วจะมีครูและนักเรียนอ่านได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม คงดีกว่าแต่ก่อน ๆ ไม่มีคนอ่านได้เลย
3. คณะกรรมการวิจัยและศึกษาขอมลาว ที่เป็นผู้ใหญ่และอายุมาก ๆ หักกับความยากในการอ่านขอมลาว โดยขอช่วยทำสิ่งอื่น ๆ แทน

3.2.15 การประชุม ประจำเดือนกรกฎาคม 2555

วัตถุประสงค์

1. ชี้แจงเป้าหมายของโครงการ (ย้า)
2. สถานะการเงิน ปัจจุบัน อนาคต
3. สถานะของงาน ตามเป้าหมายของโครงการ
4. เรื่องที่มีผู้เสนอ

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 3 กรกฎาคม 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ร.ร.อนุบาลโพธาราม บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี เวลา 09:00-11:00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายเอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง	2. นายวิเชียร ขุนณรงค์
3. นายสงัน ขุนณรงค์	4. จสต.ชาญชัย มีสิงห์
5. นายสมมรณ พฤทธิโชติ	6. นายเจียร จันท์เพ็ญ
7. นายเฉลิมสงห์ พิทักษ์	8. นายจันท์ สายคำ
9. จ.สอ.เมธี จรรยา	10. สามเณรสายธาร เต็มเยี่ยม
11. สามเณรเอกชัย มารอน	12. พระธนาวุฒิ อภินันโท
13. สามเณรบรรพ ประทุมทอง	14. นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์
15. นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์	16. นางสาวยุพา รัตนมุง
17. นายชูชีพ เกสร	

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมเวลา 09:00 น. อ.ชูชีพประธานโครงการวิจัยภาษาอักษรขอมลาว ตำบลบ้านสิงห์ กล่าวขอบคุณคณะผู้วิจัย และผู้สนใจที่มาเข้าร่วมประชุม รวมทั้งการช่วยกันทำงานคนละไม้ละมือ จนกระทั่งงานได้ดำเนินได้มากแล้ว ซึ่งจะให้อ.อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ได้แถลงให้ผู้ประชุมทราบในหัวข้อที่ 3 อย่าลืมว่าเป้าหมายของโครงการตามสัญญาที่ทำไว้กับทีม สกว. คือ

1. ต้องแปลเรื่อง ถ่ายถอดภาษาอักษรขอมลาว + อักษรไทยโบราณ ออกมาและพิมพ์เป็นเล่ม จำนวน 10 เรื่อง เป็นอย่างน้อย

2. มีผู้อ่านอักษรขอมลาว + อักษรไทยโบราณ ได้อย่างน้อย 10 คน

3. ได้คำศัพท์โบราณจากเรื่องต่างๆที่อ่านและแปลอย่างน้อย 200 คำ

ส่วนเรื่องการอ่านขอมลาวนั้น ขณะนี้มีผู้อ่านได้พอสมควรแล้ว ประมาณ 2 ท่าน อ.อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง อ.ชูชีพ เกสร อีก 6-7 ท่านพออ่านได้ มีเณร 3 รูป นักเรียนอีก 3 คน และก็จะเปิดสอนให้กับผู้ที่สนใจเร็วๆ นี้ ทีมประชุมเห็นชอบ

สำหรับคำศัพท์ 200 คำนั้น (คำโบราณ) น่าจะไม่มีปัญหามากนัก ทั้งคำบาลี คำภาษาพื้นบ้าน อ.อกนิษฐ์ จดไว้ตามสมควร แล้ว อ.ชูชีพ ลอกศัพท์โบราณ (คำพื้นเมือง) ไว้ เกือบ 700 คำ เพื่อเป็นต้นแบบ

นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์ นางสาวยุพา รัตนมุงได้พูดถึงเรื่องการทำกิจกรรมการนำอักษรขอมลาวเข้าสู่ ร.ร. ขณะนี้ได้มีแบบเรียนอักษรธรรมอีสาน (อักษรขอมลาว) ที่จัดพิมพ์โดย ม.มหาสารคาม (ทางทีมวิจัยขอมลาวบ้านสิงห์) ได้ขออนุญาต ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา จาก ม.มหาสารคาม (ประธานโครงการอนุรักษ์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) แล้วจำนวน 100 เล่ม (4,000 บาท) โดยใช้เงินของทีมวิจัย และจะจัดงานนี้ขึ้นเร็ว ๆ นี้

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาเงินยังคงมีมาก มี นางยุพิน อ.อกนิษฐ์ เสนอให้วัดการเรียน-การสอน ที่ศาลาวัดบ้านสิงห์ได้แก่ ผู้สนใจทั่วไปที่ประชุมเห็นด้วย อ.ชูชีพ อ.อกนิษฐ์ รับดำเนินการ เพื่อจะได้ใช้เงินออกไป

3.2.16 กิจกรรมการอ่านแปลอักษรไทยโบราณแปลเป็นภาษาไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดข้อความภาษาไทยโบราณจากสมุดไทย (สมุดข่อย) ที่รวบรวมไว้ออกมาเป็นภาษาไทย เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านค้นคว้าของผู้คนทั่วไป

2. เพื่อนำข้อความที่ถอดแปลข้อความภาษาไทยแล้วเสนอต่อสาธารณชนและผู้สนใจต่อไป

3. อนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพชน ของชาวลาวเวียง ต.บ้านสิงห์ เอาไว้ และเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป

วัน เวลา สถานที่

ตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2555 เป็นต้นไป สถานที่ บ้านนายสวัน ชุณณรงค์ 314 หมู่ 4 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

1. นายชูชีพ เกสร
2. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์
3. นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์
4. นายเจียร จันทรเพ็ญ
5. จ.สอ.เมธี จรรยา
6. นายวิเชียร ขุนณรงค์
7. จสอ.สุเชษฐ์ เขิงทวี
8. นายสว่น ขุนณรงค์
9. นายสังเวียน รอดนา (และผู้สนใจอื่นๆ)

กระบวนการทำงาน

หลังจากการประชุมประจำเดือนกรกฎาคม 2555 ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2555 แล้ว ที่ประชุมได้ทราบความก้าวหน้าของโครงการไปจากการแถลงของ อ.อภินิษฐ์ โพธิ์ทอง ในเรื่องการถอดข้อความจากใบลานซึ่งเป็นอักษรขอมลาวออกเป็นภาษาไทยจำนวน 6-7 เรื่องแล้ว แต่ยังไม่มีการถอดแปลอักษรไทยโบราณจากสมุดข่อยออกมาเป็นภาษาไทยบ้างเลย กลุ่มกรรมการที่ศึกษาอักษรขอมลาวข้างต้นนี้จึงตกลงกันว่าจะทำกิจกรรมนี้ตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2555 ไปเรื่อย เมื่อมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพส่วนตัว จนกว่าจะเสร็จ

เมื่อกรรมการที่วิจัยพร้อมกันแล้ว อ.ชูชีพ ได้นำสมุดข่อยที่ได้รวบรวมไว้มาแกะเชือกและผ้าห่อออก 2-3 เล่ม ช่วยกันดู อ่านด้วยกัน ส่วนมากจะอ่านได้แต่ก็มีบางท่านที่อ่านไม่ได้เพราะบางคำบางพยางค์ยังคงเขียนด้วยภาษาไทยก็จริงแต่เป็นคำโบราณ เป็นภาษาลาวเวียง (เสียงพูด) ตัวสะกดบางตัวใช้แบบอักษรของลาว เช่น ไซ้ตัว ร สะกดแทนตัว น ไม่มีไม้เอกไม้โทเช่นเดียวกับอักษรของลาว เป็นต้น ต้องช่วยกันอ่านช่วยกันพิจารณาร่วมกันเป็นเวลาเป็นวันๆ จึงพอจะมีความสามารถอ่านได้บ้าง

วันต่อมาผู้ที่สามารถอ่านได้แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 2-3 คนคนที่อ่านได้อ่านช่วยกัน 2 คน ผู้เขียนบันทึก 1 คน เป็นกลุ่มๆ หากติดขัดอย่างไรก็ปรึกษากันกลุ่มใหญ่อีกทีหรือจะลองถามกลุ่มอื่นๆว่าคำนี้อ่านว่าอย่างไร เมื่อถูกต้องแล้วจึงจะเขียนลงในสมุด คำใดที่ทั้งกลุ่มใหญ่อ่านไม่ได้จะบันทึก (เว้น) ไว้สำหรับถามผู้เชี่ยวชาญต่อไป ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ทำให้ทีมวิจัยหลายคนอ่านอักษรไทยโบราณได้เป็นส่วนใหญ่ มีบางตัวบางพยางค์อ่านไม่ได้แต่ทำเครื่องหมายไว้ถามผู้รู้ต่อไป

2. ส่วนใหญ่ที่เขียนบันทึกไว้ในสมุดข่อยจะเป็นตำรายาเป็นส่วนมาก เกือบร้อยขนาน

3. ทำให้ทราบว่ามิสมุนไพโร (ตัวยา) ในตำรายาโบราณ คนไทยส่วนใหญ่รับประทานกันอยู่แล้ว เช่น หอมแดง กระเทียม ขมิ้น เป็นต้น

4. มิสมุนไพโร (ตัวยา) มากชนิดที่ไม่รู้จัก คงต้องถามผู้รู้ต่อไป

5. เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาไทย (ตัวอักษรไทย) แล้วสิ่งเหล่านี้จะคงอยู่ต่อไปแน่นอน

6. มีบางเล่มบางตอนเป็นคำกลอนง่าย สอนการประพจน์ปฏิบัติตนของผู้หญิง ทำให้ทราบว่าผู้หญิงในสมัยโบราณต้องปฏิบัติตนอย่างไร นับว่าเป็นวิธีของคนไทยโบราณที่ลูกหลานพอมองเห็นภาพมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรค

1. บางคำบางพยางค์อ่านไม่ได้ ยังคงสะกดการันต์คล้ายอักษรขอมลาว เช่น ไข่ตัว ร สะกดแทนตัว น เป็นต้น

2. บางคำอ่านไม่ได้เลย ต้องอ่านพยางค์ข้างหน้าและข้างหลังให้เข้าใจ และจึงผสมกับคำหรือพยางค์ที่อ่านไม่ออก แล้วจำหรือบันทึกว่า คำ พยางค์ ที่เขียนอย่างนี้อ่านว่าอย่างไร

3. ไม่รู้ว่าจะไปหาสมุดไทยจากที่ไหนได้อีก เท่าที่มีอยู่มีน้อยมาก เมื่ออ่านไปแปลเป็นไทยไปจึงทราบว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์มาก และที่สำคัญแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สั่งสมมาหลายชั่วอายุคน

3.2.17 กิจกรรม การสอนอ่านเขียนอักษรขอมลาว ให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองความต้องการของผู้มีความประสงค์อยากรู้ อยากเรียน
2. เพิ่มจำนวนผู้ที่สามารถอ่าน เขียนอักษรขอมลาวได้
3. ผู้ที่รู้ อ่านได้ จะได้ค้นคว้าความรู้ที่ศึกษาข้อความตามเรื่องราวที่บันทึกไว้เป็นภาษา อักษรขอมลาวได้

วัน เวลา สถานที่

ในวันเสาร์ – อาทิตย์ ช่วงเวลา 12:00 – 15:00 น. (เริ่มตั้งแต่เสาร์ที่ 21 อาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2555 เป็นต้นไป) ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

1. ด.ช.พันธะพันธ์ บุญทา
2. ด.ช.นพวรรณ อ่อนละมัย
3. ด.ช.ธีระยุทธ ชาญประไพ
4. ด.ญ.สุพร ภูเต่า
5. ด.ญ.รัชชยากร กระบิลสิงห์
6. ด.ญ.นนทิพร สังเย็น
7. ด.ญ.พัชราภรณ์ ชูเลิศ
8. ด.ญ.ปณิชา บุญณรงค์
9. ด.ญ.อริสา สามเกลียว
10. ด.ญ.สิริยากร กระบิลสิงห์
11. ด.ญ.ภริตา สว่างศิลป์

12. ด.ญ.อารยา กงจ้อย

13. ด.ญ.ภิญญาพัชญ์ บุญกลิ่น

กระบวนการทำงาน

ทีมวิจัยประกาศผ่านเครื่องขยายเสียง รับสมัครผู้ที่สนใจเข้าเรียนโดยเปิดรับสมัคร ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ได้นักเรียนที่สนใจ 13 คน ได้เริ่มสอนอ่าน-เขียน ตั้งแต่วันเสาร์ที่ 21 และอาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2555 เป็นต้นไป ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ร.ร.อนุบาลโพธาราม ผู้สอนคือ นายชูชีพ เกสร ประธานโครงการ การเรียนการสอนเริ่มจากการเขียนพยัญชนะขอมลาว สระ การผสม สระพยัญชนะ โดยเน้นให้ผู้เรียนจำ เขียน พยัญชนะและสระพร้อมกับตัวห้อย (ตัวเชิง) ให้ได้แม่นยำก่อน แล้วจึงให้เขียนอ่านเป็นคำๆไป

ผลที่ได้จากการดำเนินการ

ผู้เรียนจะต้องเรียนเพราะอยากเรียน ตั้งใจเรียน มีนักเรียน 3 คนแรกเท่านั้นที่เคยเรียนมาก่อน และเรียนได้ดี ส่วนเด็กหญิงเมื่อพบเรื่องยากๆก็ชักท้อใจถอยใจ ทำให้การเรียนไม่ค่อยดี ผู้สอนคิดว่าไม่น่าจะประสบผลสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรค

อยู่ที่ตัวผู้เรียนมีความตั้งใจน้อยเห็นเพื่อนเรียนก็มาเรียนบ้าง เมื่อพบเรื่องยากก็ท้อไม่รู้จักจะเรียนหรือไม่

3.2.18 การประชุมประจำเดือนสิงหาคม 2555

วัตถุประสงค์

1. ประชุมเรื่องความก้าวหน้าผลจากมติที่ประชุมในเดือนกรกฎาคม 2555

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 15 สิงหาคม 2555 เวลา 13:00 - 15:00 น. ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย /ผู้ร่วมประชุม

1. นายชูชีพ เกสร	2. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์
3. นายวิเชียร ขุนณรงค์	4. นายสมบุรณ์ พฤทธิโชติ
5. นายสนั่น ขุนณรงค์	6. นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์
7. จสอ.เมธี จรรยา	8. นายบุญเชิด หัสกิจ
9. พระชนาวุฒิ อตินันโท	10. พระจักรพันธ์ อมโร
11. สามเณรสายธาร เต็มเปี่ยม	12. สามเณรเอกชัย มานอง
13. พ.ต.อาจหาญ ศรีผิว	14. นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์
15. นายธงชัย เขิงทวี	16. นายเจียร จันทรพิณ
17. นางยุพิน รุ่งโรจทวิรัตน์	18. นายอภิษฐ์ โพธิ์ทอง

กระบวนการทำงาน

นายชูชีพ เกสร ประธานโครงการทีมวิจัยขอมลาวกล่าวขอขอบคุณคณะทีมวิจัยที่ได้ช่วยกันทำงานจนงานลุล่วงไปเกินกว่า 80% สำหรับอักษรขอมลาวได้ถอดออกเป็นภาษาไทยหมดแล้ว ได้เรื่องอะไรอย่างไรจะให้ อ.เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง อธิบาย ส่วนอักษรไทยโบราณเหลือเพียงเล่มเดียว ได้ทำการแปลถอดความเป็นภาษาไทยไปแล้ว 3 เล่มใหญ่ ซึ่งส่วนมากเป็นคำรายาแผนโบราณ มีเล่มหนึ่งเป็นคำกลอนสอนหญิง กล่าวถึงเรื่องการวางตัว กิริยามารยาทของกุลสตรีลาวเวียงไว้อย่างมากมาย ทำให้คณะทีมวิจัยที่ทำการถอดข้อความออกเป็นภาษาไทยทราบถึงกุลสตรีลาวเวียงแต่โบราณควรมีภาพลักษณ์อย่างไร นับเป็นการฉายภาพจากจินตนาการตามตัวอักษรที่ได้ถ่ายทอดออกมา พวกเราภูมิใจที่เห็นที่วิถีชีวิต การดำรงชีวิตของบรรพบุรุษของเรา สมุดไทยเล่มนี้เก่ามาก ใบแรกขาดหายไป ใบหลังก็ขาดหายไป ทำให้ไม่ทราบชื่อผู้เขียน

การสอนอ่านเขียนอักษรขอมลาวให้แก่นักเรียนที่ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ได้เริ่มต้นเมื่อวันเสาร์ - อาทิตย์ 21 และ 22 กรกฎาคม 2555 มีนักเรียนสนใจเรียน 12-13 คน โดยใช้แบบเรียนจาก ม.มหาสารคาม ที่ได้ถ่ายเอกสารมาไว้ 100 เล่ม ปรากฏว่านักเรียนส่วนหนึ่งที่เคยได้เรียนมาบ้างแล้ว เรียนได้เร็ว แต่บางส่วนที่ไม่เคยเรียนมาก่อนจะไปได้ช้า สังเกตได้จากการให้งานไปทำที่บ้าน บางคนทำไปมากกว่าคำสั่ง

การอ่านอักษรไทยโบราณจากสมุดข่อยถ่ายถอดออกเป็นภาษาไทยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2555 หลังจากการประชุมประจำเดือนกรกฎาคมในวันที่ 3 ทีมวิจัยได้เริ่มลงมือทำงานเพื่อให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งบัดนี้เสร็จไปแล้ว 4 เล่มใหญ่ ส่วนมากเป็นคำรายา มีเล่มเดียวเป็นคำกลอนสอนหญิง ดังที่ได้เล่าไปแล้วในเบื้องต้น อักษรไทยโบราณของเรามีน้อยมาก ประธานได้ถามในที่ประชุมว่าท่านใดพอจะช่องทางแสวงหามาเพิ่มหรือไม่ อ.ชงชัย เชิงทวี ตอบรับว่าจะเอามาให้อ่านถอดความ เพราะเคยนำมาแสดงในนิทรรศการในวันเปิดแถลงข่าวโครงการมาแล้ว แต่สมุดข่อยไม่ค่อยสมบูรณ์

อันดับต่อไป ที่ประชุมขอชมเชย อาจารย์ เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ที่พยายามทำงานด้วยใจ ทั้งกลางวันว่างจากการจำหน่ายสินค้าและกลางคืนเมื่อแปลอักษรขอมลาวเป็นภาษาไทย โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย หากทุกคนทำเหมือน อ.เอกนิษฐ์ ไม่ว่างงานอะไรก็ทำได้ ประธานขอชมเชย และต่อไปขอเชิญ อ.เอกนิษฐ์ได้แสดงผลงาน

อ.เอกนิษฐ์ ได้นำผลงานที่ทำ 10 กว่าเล่ม แสดงให้ที่ประชุมดู อ.เอกนิษฐ์บอกว่า ขนมาให้ดู ทีมวิจัยจะได้มั่นใจว่า สิ่งนี้เสร็จแล้วรอพิมพ์เท่านั้น

นอกจากนี้ อ.เอกนิษฐ์ได้แสดงหนังสือ ศิลสิกขา หรือ วินัยสงฆ์ ซึ่งหลวงปู่จันทร์ (จันทโชติ) เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์รุ่นที่ 3 ได้เขียนไว้ นอกจากนั้นได้แสดงใบคำภีร์โบราณอีกหลายผูก ที่ได้ทำการถ่ายทอดเป็นภาษาไทยแล้วหอบใหญ่ๆ เพื่อให้ทีมวิจัยมั่นใจว่าเสร็จแล้วจริงๆ รอพิมพ์เท่านั้น

ต่อจากนั้นประธานกล่าวว่า อยากให้พวกเราทีมวิจัย ที่มีอายุมากขึ้นแหละ เรียนขอมลาวบ้าง จะได้อ่านเขียนได้ แต่หลายคนสายห้วงอกไม่ไหว สู้เด็กๆไม่ได้

ประธานขอปรึกษาเรื่องการพิมพ์คำศัพท์โบราณที่เป็นภาษาลาวโบราณอย่างน้อย 200 คำ แก่ที่ประชุมว่า ตามสัญญาที่ทำไว้กับ สกว. เมื่อสิ้นสุดโครงการ ทีมวิจัยจะต้อง

1. ถอดข้อความจากอักษรขอมลาวและอักษรไทยโบราณ รวมแล้วไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง
2. มีผู้อ่านอักษรขอมลาวและอักษรไทยโบราณได้อย่างน้อย 10 คน
3. มีคำศัพท์ภาษาลาวโบราณอย่างน้อยสองร้อยคำ

ข้อ 1 คงไม่มีปัญหา ข้อ 2 สำหรับ 10 คนมีผู้ใหญ่ 3 คน พระ 3 รูป นักเรียน 3 คน ที่พออ่านได้ และขณะนี้ ก็พยายามเพิ่มจำนวนอยู่ ข้อ 3 อ.อกนิษฐ์ ว่าเท่าที่ทำเครื่องหมายไว้ น่าจะเกิน 200 คำ ประธานขอปรึกษาที่ประชุมว่า จำนวน 200 คำที่ อ.อกนิษฐ์ว่านั้น อาจจะมีจำนวนน้อย ไม่ครอบคลุม ประธานแจ้งที่ประชุมให้ทราบ ว่า พวกเราเคยร่วมกันทำพจนานุกรมภาษาลาวบนศาลา ทุกคนจำได้ (ผู้ที่ร่วมทำ) ขณะนี้ยังไม่ได้พิมพ์ มีคำศัพท์ประมาณ 2000 คำและประธานได้รวบรวมคำศัพท์ โบราณไว้ เกิน 600 คำ หากจะเอาทั้งสามส่วนนี้มาพิมพ์ร่วมกัน ก็จะมีคำศัพท์ลาวและลาวโบราณมาก อีกทั้งยัง ครอบคลุมกว่า ในสองส่วนแรกก็ไม่ว่าจะหาเงินที่ไหนไปพิมพ์เป็นเล่ม หากเราพิมพ์รวมกันไปเลย โดยใช้บของ สกว. คงจะเป็นประโยชน์มากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ต้องถามทางผู้ประสานงานก่อนว่า จะทำได้ไหม หากทำได้ที่ประชุมจะเห็นด้วยไหม มีผู้แสดงความคิดเห็น สองถึงสามท่าน เช่น พระจักรพันธ์ อ. อกนิษฐ์ อ.ยุพิน แต่ในที่สุดที่ประชุมเห็นด้วยโดยให้ติดต่อผู้ประสานงานดู

3.2.19 กิจกรรม การนำใบลานหลุดผูกมาค้นหารวบรวมเป็นผูกเหมือนเดิมแล้วนำมาศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหาเรื่องราวที่อยากจะรู้ (ถิ่นฐาน – ชาติพันธุ์ลาวเวียง) แต่ไม่พบจากการศึกษาคัมภีร์ ใบลานที่สมบูรณ์แต่มีจำนวนผูกน้อย

2. เห็นว่าใบลานแตกผูกมีความเก่ามาก และมีจำนวนมาก น่าจะมีการคัดแยกเข้าผูกเสียใหม่ แล้วศึกษาต่อไป

3. ไม่ควรปล่อยทิ้งเสียเลย อาจมีบางแผ่น บางผูก (ใหม่) อาจได้ความที่เราต้องการได้

วัน เวลา สถานที่

ในวันที่ 17 สิงหาคม 2555 ณ บ้านเลขที่ 28/23 หมู่ที่ 6 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ผู้ร่วมกิจกรรม

1. นายชูชีพ เกสร
2. นายอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง
3. นายสุเชษฐ์ เขิงทวี

กระบวนการทำงาน

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมประจำเดือน 16 สิงหาคม 2555 แล้ว อ.อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ได้มอบหนังสือที่ แสดงต่อที่ประชุมเดินมาหา อ.ชูชีพ เกสร ประธานโครงการวิจัย และพูดว่า ผมก็อ่านแปลคัมภีร์ใบลาน

หมดทุกผูกแล้ว ไม่รู้จะทำอะไรต่อไป เอาคัมภีร์ใบลานแตกผูกที่ได้ห่อเก็บไว้มาให้ผมที ผมจะรวบรวมเข้าผูกใหม่อีกครั้ง เพื่อจะได้ชักผูกสองผูกก็ยังดี จะได้อ่านแปลศึกษาต่อไป

อ.ชูชีพ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จึงบอกว่า พรุ่งนี้ผมจะนำไปให้ที่บ้านของ อ.เอกนิษฐ์ ผู้ที่จะคัดแยกใบลานแล้วจะต้องอ่านเขียนได้ดี อ.เอกนิษฐ์ มีคุณสมบัติครบ ทั้งในเรื่องของการดูแลรักษาใบลาน สืบใบลาน ลายมือการจาร สืบทอง เงิน แดง ดำ ที่หาขอบใบลาน จะช่วยให้การแยกง่ายขึ้น

ส่วนใหญ่ อ.เอกนิษฐ์ จะทำที่บ้านคนเดียว แม้เวลากลางคืนก็ทำ หัวหน้าโครงการและจำสืบทองเชษฐ จะไปช่วยบ้างเป็นบางครั้ง แต่ก็ได้ในเวลากลางวันเท่านั้น

ผลการดำเนินการ

ได้คัมภีร์ใบลานเข้าผูกใหม่อีกครั้งหลายผูก แม้จะไม่ค่อยสมบูรณ์นักก็ยังดี ได้คัมภีร์อาณิสงค์ อาณิสงค์ถวายปราสาทผึ้ง อาณิสงค์ธงสะไบ ซึ่งมีผู้เขียนหรือจารึกไว้ในพระพุทธรูปศาสนา คือ เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์องค์ที่ 2 และ 3 คือหลวงปู่จันทสอและหลวงปู่จันท (หลวงปู่สอและหลวงปู่จันท) ความเก่าแก่ของคัมภีร์ประมาณ 170 ปี นับว่าคุ้มค่ากับการทำกิจกรรมนี้ เพราะทราบว่าหลวงปู่ทั้งสองรูปนี้มีจริง

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่มีปัญหาใด ท่าน อ.เอกนิษฐ์ ทำงานด้วยใจรัก อยากทำงานนี้ให้สำเร็จ ทุกคนร่วมมือกันแม้แต่คณะวิจัยบางท่านที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราะไม่สามารถอ่านได้ เขียนได้ ก็ร่วมแสดงความยินดี

3.2.10 กิจกรรม การนำอักษรขอมลาวเข้าสู่ระบบโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คณะครู อาจารย์ ร.ร.อนุบาลโพธาราม ได้ทราบว่าจะมีการนำภาษาลาว อักษรขอมลาวมาสอนในโรงเรียน

2. เพื่อให้คณะครู อาจารย์ ทราบว่ามีคณะครู อาจารย์ เข้าร่วมทีมวิจัยอยู่ 5 ท่าน

3. ผู้ที่จะมาทำการสอน จะสอนชั้นไหนดี อย่างไร

4. ในอนาคตหรือต่อไป จะทำอย่างไร สอนอย่างไร

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 10 ตุลาคม 2555 ณ ห้องประชุม ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสังคม รุ่งเรือง	รักษาการแทน ผอ.โรงเรียน
2. นางเทิดหญิง โกมาภักดิ์	ผช. ผอ. ร.ร.
3. นางสาววรรณธิสา นวลเอียด	คณะครู
4. นางสาวอุษณี สัจจปัญญาผล	คณะครู
5. นางสาวกาญจนา เสาร์ม่วง	คณะครู
6. นางอภิญา สมสุวรรณ	คณะครู
7. นางอารีย์ สรลัมย์	คณะครู

8. นางนิยม เทพกำเนิด
9. นางกชสรวง อมรประไพพิศ
10. นางอาภรณ์ นาคใหญ่
11. นางสุธีรา เกทวย
12. นางมยุรา นนทแก้ว
13. นางสาวอัญชัน ททรัพย์ประเสริฐ
14. นายธงชัย เชิงทวี
15. นางวรรณนา คัมเสาร
16. นางรัตนา คัมศิริ
17. นางเพียว ดันเจริญรัตน์
18. นางจริยา อยู่ไว
19. นางสาวพรทิพย์ จิตสาคร
20. นางสุชาติ จันทวงศ์
21. นางสาวรวิพร งามสม
22. นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์
23. นางสาวเยาวเรศร์ วงศ์ยะรา
24. นายนริศ พันธุ์แดง
25. นายวิรินทร์ เลหาโชติ
26. นางสาวรำพึง หนูสิงห์
27. นางสรนันทน์ เย็นสรวง
28. นายสงัด โตเต็ม
29. นางถวิล นครพันธ์
30. นางพนิดา ดันติจิระศักดิ์
31. นายมังกร ดันติจิระศักดิ์
32. นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์
33. นางเบญจมาศ สุขเจริญ
34. นางสาวยุพา รัตนมุง
35. นางสมล มณีรัตน์
36. นางสาวสินีนากู ฤทธิจรไชย
37. นายกีก้อง ไตรศิริ
38. นางปิยะ รัตนซ้อน
39. นางสาวพิมพ์พันธ์ จันทะหัง
40. นายชูชีพ เกสร
41. นายอภิษฐ์ โพธิ์ทอง

คณะครู

ประธานโครงการวิจัย
คณะผู้วิจัยรองประธาน

42. จสอ.เมธี จรรยา

คณะผู้วิจัย

43. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์

คณะผู้วิจัย

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมประมาณเวลา 16.00 น. โดนมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันและสรุปสาระสำคัญของการประชุมดังนี้

1. โครงการศึกษาวิจัยอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงต่ำบลบ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี เป็นโครงการที่คณะผู้วิจัย นำโดย อ.ชูชีพ เกสร และ อ.อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ได้ศึกษาวิธีอ่านและแปลความหมายของอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงในคัมภีร์ใบลานที่มีในท้องถิ่น ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถอ่านและอักษรขอมลาวในคัมภีร์ใบลานได้แล้วประมาณ 10 คน

2. โรงเรียนอนุบาลโพธาราม มีคณะครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมด 5 ท่าน ได้แก่ นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์, นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์, นางถวิล นครพันธ์, นางสาวยุพา รัตนมุง และนายชงชัย เชิงทวี

3. การให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับทีมโรงเรียนคือ การนำตัวอักษรขอมลาวมาเผยแพร่ในโรงเรียน ซึ่งได้มีการสำเนาทางโรงเรียน อักษรขอมลาวไว้เป็นจำนวนมากเพียงพอต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนแล้ว

4. การเผยแพร่การอ่านการแปลอักษรขอมลาว ผู้ที่จะได้รับการถ่ายทอดที่ดีที่สุดคือนักเรียนที่เป็นลูกหลานของชาวลาวเวียง และนักเรียนผู้มีความสนใจที่จะเรียนรู้การอ่านและแปลอักษรขอมลาว

5. ที่ประชุมได้มีการปรึกษาหารือได้ข้อสรุปว่า สมควรสอนการอ่านการแปลอักษรขอมลาวในกิจกรรมชุมนุม เพราะนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ จึงจัดกิจกรรมชุมนุมภาษาลาวเวียงขึ้น ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จัดกิจกรรมชุมนุมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 คณะครูที่รับผิดชอบชุมนุมนี้ได้แก่ นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์ และนางสาวยุพา รัตนมุง จะเชิญวิทยากรภายนอกมาสอนได้แก่ อ.ชูชีพ เกสร, อ.อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง, จสอ.สุเชษฐ์ เชิงทวี ในทุกวันพุธชั่วโมงที่ 6 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในกิจกรรมชุมนุมภาษาลาวเวียง ทุกวันศุกร์ที่ 1 และ 3 ของเดือน เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนในปีการศึกษา 2556

6. การจัดทำผลการเรียนรู้และเนื้อหาที่จะสอน มอบให้ทีมคณะครูที่เข้าร่วมทีมวิจัย และวิทยากรภายนอกเป็นผู้กำหนดต่อไป

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมเวลาประมาณ 17.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมรับประทานอาหารหน้าแยกหัวหินกัน

ผลที่ได้จากการดำเนินการ

ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจและเห็นความสำคัญของภาษาลาวอละอักษรขอมลาวมากขึ้น มีหลายท่านอยากอ่านได้บ้าง หลายท่านยังไม่รู้ว่าอักษรขอมลาวใช้เขียนเครื่องรางของขลังด้วย

ปัญหาอุปสรรค

ไม่น่าจะมีอุปสรรคปัญหาใดๆ ทุกคนคงอธิบายได้ว่าทำไมต้องเรียน เรียนทำไม

3.2.21 กิจกรรมการติดตามผลงานการศึกษาวิจัยอักษรขอมลาว ของคณะวิจัยอักษรขอมลาว ต.บ้านสิงห์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลงานของทีมวิจัยอักษรขอมลาว ของคณะวิจัยอักษรขอมลาว ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
2. หากมีปัญหาใดๆ กับคณะทีมวิจัยจะได้จัดการแก้ไขปัญหา เช่น การพิมพ์ผลงานวิจัย เป็นต้น
3. กำหนดการปิดโครงการวิจัย

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ. ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายชูชีพ เกสร
2. นายสังคม รุ่งเรือง
3. ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์
4. นายรณกร รักษ์วงศ์
5. นายอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง
6. นางสาวยุพา รัตนมุง
7. นายวิรัตน์ รัตนสิงห์
8. นายธงชัย เชิงทวี
9. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์
10. นายสมบูรณ์ พฤทธิโชติ
11. พต.อาจหาญ ศรีผิว
12. จสอ.เมธี จรรยา
13. นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์
14. นายเจียร จันท์เพ็ญ
15. นายสว่าง ขุนณรงค์

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมเวลา 09.40 น ประธานโครงการ อ.ชูชีพ เกสร กล่าวเปิดประชุม และกล่าวขอบพระคุณคณะวิทยากร ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์ นายรณกร รักษ์วงศ์ ที่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างตลอดมา เช่นการได้มาซึ่งโครงการนี้ การให้คำปรึกษา แนะนำการทำงานเป็นต้น จบแล้ว ดร.มยุรี กล่าวตอบเป็นความยินดีที่จะช่วยเหลือ แล้วมอบให้ นายรณกร รักษ์วงศ์ ดำเนินการต่อ

ต่อจากนั้นเป็นการหารือเรื่องปัญหาเรื่องการพิมพ์อักษรขอมลาว มีดังนี้

1. ไม่มีผู้พิมพ์ (ต้องฝึกฝนผู้ที่ต้องการพิมพ์ อ่านได้) ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์ ได้มอบหมายให้อ.ยุพา รัตนมุง เป็นผู้หาผู้ที่ต้องการเรียนพิมพ์ จำนวน 2 คน มาฝึกกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิที่จะมาสอนให้

2. มอบให้ อ.ธงชัย เชิงทวี ไปนำเอาอักษรขอมลาวที่แปลงเป็นภาษาไทยแล้ว Scan ลงไปบันทึกเป็น File ใน Computer เพื่อที่ว่าหากมีผู้สนใจจะได้นำไปศึกษาได้ ประมาณ 4-5 เรื่อง

3. การแปลงอักษรขอมลาวที่ทางคณะวิจัยทำอยู่ ทีมวิจัยจะแปลตามอักษรขอมลาวตรงๆ ซึ่งผู้อ่านก็ยังคงอ่านได้แต่ไม่เข้าใจว่าคืออะไร จะต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยที่อ่านเข้าใจได้อีก ดร.มยุรี ตกลงกับทีมวิจัยว่าให้แปลในลักษณะนี้

อักษรขอมลาว	แปลงอักษรลาวออกเป็นภาษา ลาวเวียง	แปลภาษาลาวเวียงเป็น ภาษาไทย-ไทย
(อักษรขอมลาว)	(อักษรขอมลาว) สบายดี	(อักษรขอมลาว) สบายดี สวัสดิ์

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบว่า ขณะนี้การวิจัยขอมลาวของทีมวิจัยใกล้บรรลุตามประสงค์แล้ว ยังขาดแต่การพิมพ์เท่านั้น ซึ่งต้องหาคนพิมพ์ แต่หากไม่สามารถพิมพ์ก็จะนำไปลงแผ่น ซึ่ง อ.ธงชัย เชิงทวี รับผิดชอบ

ปัญหาและอุปสรรค

ขณะนี้ การทำวิจัยขอมลาวได้กระทำมาจะครบกำหนดในเดือน มี.ค. นี้ ปัญหาคือเรื่องอักษรขอมลาวเท่านั้น แต่เราก็แก้ไขโดยการเขียนแทน อย่างไรก็ตามก็จะนำผู้ที่เขียนแล้วแปลแล้วไปถ่ายเอกสารและเย็บเล่มแทน

3.2.22 กิจกรรม การประชุมติดตามผลงานของทีมวิจัยและการประชุมปิดโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลงานของทีมวิจัยอักษรขอมลาวบ้านสิงห์
2. เพื่อความพร้อมในการปิดโครงการในปลายเดือนมีนาคม 2556 นี้ ตามสัญญาที่ทำไว้กับสกว. คือ

- 2.1 อ่าน แปลอักษรขอมลาว จากคัมภีร์ใบลานอย่างน้อย 10 เรื่อง
- 2.2 มีผู้อ่านอักษรขอมลาวได้อย่างน้อย 10 คน
- 2.3 คำศัพท์ลาวโบราณจากคัมภีร์ ที่แปลเป็นไทยไว้ 200 คำ

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556 ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

วิทยากร 2 ท่าน คือ

1. นายธนากร รักษ์วงศ์
 2. นางสาวกুমารี ลาภอาภรณ์
- ทีมวิจัย**

1. พระชนาวุฒิ อภินันโท
2. พระจักรพันธ์ อมโท
3. จสอ.เมธิ จรรยา
4. นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์
5. นายสว่น ชุณนรงค์
6. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์
7. นายธงชัย เชิงทวี
8. นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง
9. นายเจียร จันท์เพ็ญ
10. นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์
11. น.ส.ยุพา รัตนมุง
12. นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์
13. นายชูชีพ เกสร
14. ผอ.โรงเรียนอนุบาลโพธาราม

กระบวนการทำงาน

เริ่มประชุมเวลา 10.20 น.

ประธานทีมวิจัย นายชูชีพ เกสร กล่าวเปิดประชุม และกล่าวขอบคุณคณะวิทยากรและผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนอนุบาลโพธารามแล้วยกให้วิทยากรสองท่าน เริ่มประชุม

วิทยากร น.ส.กুমารี เป็นผู้ดำเนินการประชุม นายธนากร เป็นผู้บันทึกต่างๆบนกระดาน เริ่มจากการถามที่ประชุมว่า สามารถอ่านแปลคำภีร์ไบเบิลได้กี่เรื่องแล้ว นายอภินิษฐ์ โพธิ์ทอง ตอบว่าได้ประมาณ 16 เรื่อง เพราะในไบเบิลมีอยู่เท่านั้น พร้อมแสดงคำภีร์ไบเบิลที่แปลแล้วและเขียนลงบนกระดาษเอ 4 จำนวนหอบใหญ่ๆ ต่อที่ประชุม พร้อมกล่าวว่ายังมีผู้นำมามอบให้เรื่อยๆ จะพยายามแปลต่อไป

ต่อมาวิทยากรถามว่า คำศัพท์ลาวโบราณจากคำภีร์ไบเบิลเป็นอย่างไร

นายอภินิษฐ์ อธิบายว่า คำศัพท์ลาวโบราณจากคำภีร์ไบเบิลนั้น ครบ 200 คำแล้ว ไม่ได้ไปลอกหรือคัดมาจากที่ใด เพราะคำศัพท์แต่ละคำจะระบุมาจากคำภีร์ไบเบิลเรื่องอะไร หน้าที่เท่าใด ประโยคใด ว่าเป็นอย่างไร ลักษณะเช่นนี้หากไม่แปลคำภีร์ไบเบิลก่อน จะทำไม่ได้ ซึ่งขณะนี้กำลังพิมพ์อยู่ และอยู่ในขั้นแก้ไขไม่มีผู้ใดใส่ใจ วิทยากรจึงถามต่อไปว่า จำนวนผู้อ่านเป็นอย่างไร นายชูชีพ กล่าวตอบว่าขณะนี้ผู้อ่านที่อ่านได้ดีมี 3 ท่าน พระภิกษุพออ่านได้ 3 รูป เด็กนักเรียน 3 คน คาดว่าเมื่อถึงกำหนดปิดโครงการนี้จำนวนผู้อ่านคำภีร์ไบเบิลได้คงมีครบ เพราะขณะนี้ได้ทำการสอนนักเรียน ร.ร.อนุบาลโพธาราม ด้วย

ต่อไปเป็นการชี้แจงเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมงาน “วันภาษาแม่สากล” ณ ม.มหิดล ศาลายา ในวันที่ 21 ก.พ. 2556 ทางวิทยากรแจ้งว่าจะมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 300 คน ประมาณ 30 กลุ่ม ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจะจัดบอร์ดกิจกรรมกลุ่มละ 1 บอร์ด ขนาด 1x2 เมตร ให้เสร็จในวันที่ 20 ก.พ. 56 การแสดงบนเวที ทางกลุ่มผู้วิจัยขอปรึกษากันก่อน เพราะการแสดงต้องเป็นการแสดงที่ออกเสียงใน ภาษาแม่ของกลุ่มนั้นๆ ของลาวเวียงคงจะมี หมอลำ เท่านั้นที่ออกเสียงเป็นภาษาลาว แจ้งประธานกลุ่ม ผู้วิจัยอักษรขอมลาว กล่าวในที่ประชุมว่า มีใครจะพูดเรื่องอะไรหรือไม่ ไม่มีผู้พูดประธานกล่าวขอบคุณ ทุกๆคน ผอ.โรงเรียน วิทยากร แล้วปิดประชุมเมื่อ 12.20 น.

3.2.23 การนำเสนอผลงานวันภาษาแม่สากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาท้องถิ่นกับผู้เข้าร่วมประชุม
2. เพื่อนำเสนอการทำงานของทีมวิจัยในเวทีเสวนา

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย
2. ชาวลาวเวียงในชุมชน
3. กลุ่มผู้สนใจอื่น ๆ

กระบวนการทำงาน

ทางทีมวิจัยอักษรขอมลาวได้ร่วมแสดงนิทรรศการเต็มรูปแบบและส่งการแสดงเข้าร่วมงาน 2 ชุด ซึ่งมากกว่ากลุ่มใดๆ ที่เข้าร่วมงาน จากการประเมินเบื้องต้นแล้วพบว่า ทีมลาวเวียงได้รับความสนใจมาก มีการตรากวักแ้วผู้แสดงหมอลำ ส่วนการรำประกอบเพลงของผู้สูงอายุก็แสดงได้ดีพอสมควร คณะทีมวิจัยได้เข้าร่วมงานแต่ช่วงเช้าและกลับเมื่อประมาณ 20.00 น. เศษ จากนั้นประธานในที่ประชุมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นและสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมงาน อาทิเช่น พ.ต.อาจหาญ ศรีผิว, อ.วิรัตน์ รัตนพิทักษ์, จสอ.สุเชษฐ์ เขิงทวี เป็นต้น

สรุปได้ว่า มีผลดีกับทีมวิจัยที่มีโอกาสได้นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน ได้พบเห็นชนเผ่าที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนหลายเผ่าพันธุ์ ได้พบเห็นบางเผ่าพันธุ์ที่ไม่มีตัวอักษรใช้ คิดอักษรขึ้นมาใช้แทนคำพูดในภาษาของตน

การร่วมงานวันภาษาแม่สากล 2556

ผลการทำงาน

ทีมวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยและร่วมแลกเปลี่ยนการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษา กับหลายกลุ่มชาติพันธุ์

3.24 กิจกรรมการประชุมประจำเดือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลงานของการประชุมครั้งก่อนๆ
2. เพื่อชี้แจงสาเหตุ เหตุผลที่ต้องเลื่อนการปิดโครงการวิจัยจากอาทิตย์สุดท้ายของเดือนมีนาคมออกไป
3. เพื่อชี้แจงพิธีการจัดงานปิดโครงการคร่าวๆต่อที่ประชุม ขอความร่วมมือที่ประชุมช่วยกันทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป

วัน เวลา สถานที่

ณ ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ร.ร.อนุบาลโพธาราม ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
วันที่ 25 มีนาคม 2556

กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ร่วมกิจกรรม

1. นายชูชีพ เกสร
2. พ.ต.อาจหาญ ศรีผิว
3. จสอ.สุเชษฐ์ เชียงทวี
4. นายเจียร จันท์เพ็ญ
5. นายจันท์ สายคำ
6. นายเฉลิม สิงห์พิทักษ์
7. นายสมบูรณ์ พฤทธิโชติ
8. นายออกนิษฐ์ โพธิ์ทอง
9. นายสวัน ขุนณรงค์
10. จสอ.ชาญชัย มีสิงห์

11. นายวิรัตน์ รัตนพิทักษ์

กระบวนการทำงาน

อ.ชูชีพ เกสร ประธานในที่ประชุม อ่านบันทึกการประชุมครั้งที่แล้วให้ที่ประชุมฟัง และชี้แจงข้อ
สัญญาผูกพันที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มี 3 ข้อคือ

ข้อที่ 1 การแปลอักษรขอมลาวจากคัมภีร์โบราณอย่างน้อย 10 เรื่อง อันนี้ได้ชี้แจงกับที่ประชุม
ครั้งที่แล้วทราบไปแล้วว่า ทางทีมวิจัยโดยการนำของ อ.เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ได้อ่านแปลไปแล้ว 16 เรื่อง
และ อ.ชูชีพ เกสร ได้แปลจากอักษรไทยโบราณอีก 3 เรื่อง ครบสมบูรณ์แล้ว ขาดแต่ยังไม่ได้พิมพ์
เท่านั้น

ข้อที่ 2 คำศัพท์ภาษาลาวโบราณจากคัมภีร์โบราณอย่างน้อย 200 คำ ซึ่งพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว
แล้ว แต่จากมติที่ประชุมครั้งก่อนๆว่า ให้รวมเล่มกับคำศัพท์ลาวโบราณที่มีอยู่ในมือทีมวิจัย 500 คำ และ
คำศัพท์ภาษาลาวที่ผู้วิจัยทำไว้ประมาณ 5,500 คำ รวมเข้าไปด้วย ซึ่งเกือบจะครอบคลุมภาษาลาวเกือบ
ทั้งหมด ขณะนี้พิมพ์เสร็จหมดแล้วกำลังตรวจทานเพิ่มเติม ทำสารบัญ และเขียนคำนำ เมื่อเข้าเล่มต่อไป

ข้อที่ 3 มีผู้อ่านอักษรขอมลาวได้อย่างน้อย 10 คน ขณะนี้มีผู้อ่านได้ ผู้ใหญ่ 3 คน พระภิกษุและ
สามเณร 3 รูป เด็กๆพออ่านได้ 4 คน แต่ขณะนี้ได้มีการนำเข้าสู่ระบบการเรียนในโรงเรียน คาดว่าจะมี
ผู้อ่านได้พอสมควร

ประธานชี้แจงให้ที่ประชุมทราบเรื่องระยะเวลาการปิดโครงการ คือกำหนดเดิมของอาทิตย์
สุดท้ายของเดือน มีนาคม 2556 ออกไปเป็นเดือน มิถุนายน 2556 เนื่องจากทีมวิจัยหลายคนมองว่าเป็น
ช่วงปิดเทอม ทีมวิจัยมีความต้องการให้ น.ร. โรงเรียนอนุบาลโพธาราม และโรงเรียนในชุมชนใกล้เคียง
ได้เห็นนิทรรศการด้วย ไม่ใช่แต่ผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมประชุม 100 คนเศษๆเท่านั้น ไม่คุ้มค่ากับการทำงาน จึง
ขอเลื่อนไปช่วงเวลาเปิดเทอม ได้แจ้งเรื่องนี้ไปทาง ม.มหิดล แล้วซึ่งเห็นด้วย แต่ต้องทำรายงานฉบับ
สมบูรณ์ส่ง สกว. ให้เรียบร้อยตามกำหนด ที่ประชุมรับทราบ ทุกคนเห็นด้วย

จสอ.สุเชษฐ์ เชิงทวี เสนอแผนการจัดงานปิดโครงการคร่าวๆต่อที่ประชุม และเน้นว่าทุกคนต้อง
มาช่วยกันอีกครั้งหนึ่ง งานก็จะสำเร็จเรียบร้อย โดยเสนอว่า

1. ชื่อผลงานจะชื่อว่าอะไร ให้ไปคิดมาเสนอในการประชุมครั้งต่อไป
2. พิธีการต่างๆ ประธาน ผู้กล่าวรายงาน เวลาของงาน ร.ร.อนุบาลโพธาราม รับผิดชอบ
3. ที่แสดงเป็นบอร์ด 2 แผ่นใหญ่ แบ่งงานเป็น 4 ส่วน ด้านหน้าบอร์ดมีโต๊ะ ส่วนที่ 1 ส่วนแสดง
ขอมลาว ส่วนที่ 2 แสดงอักษรไทยโบราณ ส่วนที่ 3 แสดงอักษรไทยน้อย ส่วนที่ 4 แสดงอักษรขอม

ในการประชุมครั้งต่อไปก่อนจัดงานปิดโครงการวิจัยขอมลาวในเดือนมิถุนายน 2556 ผู้ร่วมทีม
วิจัยท่านใดมีความคิดว่าจะอย่างไรจะดีค่อยตกลงพูดคุยกันอีกครั้งหนึ่ง

ไม่มีผู้เสนอเรื่องอื่นได้อีก ประธานขอจบ ขอบขอบคุณเพื่อนร่วมงาน ปิดการประชุมเวลา 10.12 น.

3.25 เวทีคืนความรู้สู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้ รับทราบ
2. เพื่อขยายผลงานวิจัยให้แก่ลูกหลานชาวลาวเวียงซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมในอนาคต

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ณ ศาลาเอนกประสงค์วัดบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัย
2. นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์
3. ลูกหลานชาวลาวเวียงบ้านสิงห์
4. ผู้สนใจอื่น ๆ
5. นักวิชาการ

กระบวนการทำงาน

หลังจากที่ประชุมวางแผนการทำงานในเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนแล้ว ทีมวิจัยก็ได้เริ่มเข้ามาเตรียมงานตั้งแต่ช่วงบ่ายวันที่ 4 กรกฎาคม 2556 เพื่อจัดเตรียมสถานที่ จัดตั้งนิทรรศการ ชักซ้อมกำหนดการ และเตรียมความพร้อมสู่พิธีการจริงในวันรุ่งขึ้น

วันที่ 5 กรกฎาคม 2556 ก่อนงานเริ่มทีมวิจัยได้เชิญให้กลุ่มแม่บ้านมาสาธิตการทำอาหารลาวเวียงภายในงาน ควบคู่กับการจัดแสดงนิทรรศการวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ เอกสารโบราณลาวเวียงบ้านสิงห์ และ ผลการวิจัยในโครงการ

เมื่อผู้เข้าร่วมงานมาพร้อมกันแล้ว จึงเริ่มเปิดงานโดยการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย การกล่าวเปิดงานโดยประธานในพิธี ต่อจากนั้นจึงเป็นการชี้แจงกติกาการชิงรางวัลจากการตอบคำถามในใบงานที่ทีมวิจัยทำขึ้นสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมเวที โดย คณะทีมวิจัยครูโรงเรียนอนุบาลโพธาราม ต่อมาเป็นการกล่าวสรุปกระบวนการทำงานตลอดทั้งโครงการโดยหัวหน้าโครงการวิจัย การนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ลาวเวียงจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ และเอกสารโบราณจากอาจารย์ อภินิษฐ์ โพธิ์ทอง ทีมวิจัยในโครงการ

หลังจากนั้น จสอ.สุเชษฐ์ เชิงทวี ได้กล่าวสรุปผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ได้จากโครงการวิจัย โดยเริ่มจากการอธิบายเรื่องตัวอักษรขอมลาว อธิบายเรื่องเอกสารโบราณ และนำเสนอเรื่องราวที่ได้จากการศึกษาเอกสารโบราณทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องราวของกลุ่มเครือญาติ และองค์ความรู้ที่ได้จากเอกสารโบราณ

จากนั้นจึงเข้าสู่การรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ในระหว่างนั้นก็ได้มีการแจกรางวัลให้กับนักเรียนผู้เข้าร่วมงานที่ได้คะแนนรวมจากใบงานที่ทีมวิจัยจัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนบันทึกความรู้ผลที่ได้จากการทำงาน

1. ชุมชนได้ร่วมรับรู้ รับทราบผลการทำวิจัยที่ทีมวิจัยได้ทำตลอดช่วง 2 ปีที่ผ่านมา
2. เยาวชนได้ซึมซับความรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมของชาวลาวเวียงในตำบลบ้านสิงห์ได้เป็นอย่างดี

บทที่ 4 ผลการวิจัย

จากการดำเนินงานในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเรื่อง "ศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของชาวลาวเวียงคำบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" ในตลอดระยะเวลา 1 ปี 7 เดือนที่ผ่านมา ทีมวิจัยได้มีการทำกิจกรรมตามที่วางไว้ในโครงการวิจัย และได้ผลการวิจัยออกมา ตามประเด็นการศึกษาดังนี้

4.1 การศึกษาตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และเอกสารโบราณในชุมชน

4.1.1 การศึกษาตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)

อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) แบ่งพยัญชนะออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) พยัญชนะตัวเต็ม คือ พยัญชนะที่เขียนเต็มรูปตามปกติ มี 37 รูป เขียนไว้บนบรรทัด โดยทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้น¹

อักษรไทยปัจจุบัน	อักษรธรรมอีสาน	อักษรไทยปัจจุบัน	อักษรธรรมอีสาน
ก	๓	น	๕
ข	๑	บ	๖
ฃ	-	ป	๖
ค	๑	ผ	๗
ฅ	-	ฝ	๗
จ	๗	ท	๓
ง	๕	ฟ	๓
จ	๖	ภ	๓
ฉ	๖	ม	๕
ช	๕	ย	๗
ฌ	๕	ร	๖
ญ	๗	ด	๑
ญ	๖	ว	๐
ฎ	๗	ศ	-
ฏ	๗	ษ	-
ฐ	๗	ศ	๖
ค (ท)	๕	ห	๖
ฌ	๖	พ	๓
จ	๓	อ	๕
ค	๓	ฮ	๖
ฅ	๑	อ	๖
จ	๑	อ	๖
จ	๑	อ	๖

¹ สมัย วรรณอุตร, แบบเรียนอักษรธรรมอีสาน, (มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2554) หน้า 4 - 6

2) พยัญชนะตัวเพื่อง หรือ ตัวห้อย คือ พยัญชนะเขียนครึ่งรูป หรือครึ่งตัว หรือเปลี่ยนรูปต่างจากพยัญชนะตัวเต็ม เขียนไว้ใต้บรรทัด โดยทำหน้าที่เป็นพยัญชนะตัวสะกดและพยัญชนะควบกล้ำหรือพยัญชนะตัวตาม²

ก	ฦ	ธ	๕
ข	อ	น	๖
ค	ฦ	บ,ป	๗
ฦ	๗	ผ	๘
ง	๘	พ	๙
จ	๙	ภ	๑๐
ฉ	๑๐	ม	๑๑
ช,ช	๑๑	ย	๑๒
ฦ	๑๒	ร	๑๓
ฦ	๑๓	ล	๑๔,๑๕
ฐ	๑๔	ว	๑๖
ฑ/ด	๑๕	ส	๑๗
ณ	๑๖	ห	๑๘
ด	๑๗	อ	๑๙
ถ	๑๘	ฬ	๒๐
ท	๑๙	อย	๒๑

² เรื่องเดียวกัน, 14 - 15

ในส่วนของสระ อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สระลอย และ สระจม

1) สระลอย คือ สระที่เป็นรูปสำเร็จ สามารถนำไปใช้ได้เลย ใช้แทน อ และ สระนั้น ๆ การเขียนสระลอยจะเขียนอยู่ในระดับเดียวกันกับพยัญชนะตัวเต็มและอยู่ต้นคำหรือต้นพยางค์

สระลอยมี 8 รูป ดังนี้³

2) สระจม คือ สระที่ต้องอาศัยพยัญชนะมาประกอบเท่านั้นจึงจะใช้ได้ โดยเขียนไว้รอบพยัญชนะตัวเต็ม คือ ด้านหน้าเรียกว่า สระหน้า ด้านหลังเรียกว่า สระหลัง ด้านบนเรียกว่า สระบน ด้านล่างเรียกว่า สระล่าง

สระจม มี 27 รูป ดังนี้⁴

xs	xv	o x	u x
อะ	อา	อิ	อี
๑ x	๑ x	x ๑	x ๑
อึ	อื	อุ	อู
๑x	๑x	๑๑x	๑๑x
เอะ	เอ	แอะ	แอ
๑x	๑x	๑xv	x, x ๑
โอะ	โอ	เอาะ	ออ
(๑) ๑	(๑) ๑	๑x3	๑x3
อ้าวะ	อ้าว	เอี้ยะ	เอี้ย
๑๑x	๑๑x	๑๑x	๑๑x
เอือะ	เอือ	เอือะ	เอือ
xv	๑x	๑xv	
อ้า	ไอ	เอา	

4.1.2 ลักษณะเด่นของการเขียนตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)บ้านสิงห์

³ เรื่องเดียวกัน, 18

⁴ เรื่องเดียวกัน, 20

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของคณะที่มิวิจัย ได้มีการสรุปข้อสังเกตลักษณะเฉพาะของอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในชุมชนไว้ดังนี้

- อักษรขอมลาว ที่อยู่ในชุมชนบ้านสิงห์บางตัวอักษรมีวิธีการเขียนที่แตกต่างไปจากอักษรธรรมอีสานที่อยู่ในพื้นที่ภาคอีสาน เช่น ตัวอักษร ท. และตัวอักษร ช.

ภาพเปรียบเทียบความแตกต่างของอักษรขอมลาว (ธรรมอีสาน) บ้านสิงห์ กับ อักษรธรรมอีสาน ในพื้นที่ภาคอีสาน

- อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มีการเขียนที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง คือ การเขียนแยกคำ ถือว่าลักษณะการเขียนที่มีระเบียบสวยงาม กล่าวคือ เน้นการเขียนภายในกรอบสี่เหลี่ยม (ของโบราณ) แม้จะมีการเขียนฉีกคำตรงท้ายบรรทัดอยู่บ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นการเขียนที่ครบถ้วนสมบูรณ์

- อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณไม่กำหนดการเว้นวรรคที่ตายตัว เขียนไปตามสบาย ผู้อ่านสามารถอ่านได้ อ่านรู้เรื่อง อ่านเข้าใจตามประสบการณ์

- ไม่มีการสะกดการันต์แบบไทย

- ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เอก โท ตรี จัตวา

- ผู้อ่านต้องใช้วิจารณญาณสูงยิ่งเวลาอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพราะคำเดียวกันอ่านได้หลายอย่าง หลายความหมาย เช่น "โก" สามารถอ่านว่า "โกล" ก็ได้ อ่านว่า "ไกล" ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบท เนื้อความ ถ้อยคำ ประโยค

- มักเขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ภาษาลาวเวียง ปะปนกันไปกับ อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ภาษาบาลี คือ ยกศัพท์บาลีขึ้นก่อนแล้ว อธิบายด้วยภาษาลาว ดังนั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ภาษาบาลีไปด้วย อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ภาษาลาวไปด้วย

- ผู้รจนาสวนใหญ่เป็นพระภิกษุระดับสมภารเจ้าวัดที่มีความรู้ทางภาษาบาลีและพระไตรปิฎกเป็นอย่างสูง สังเกตได้จากคำศัพท์ หรือ ถ้อยคำที่จารลงในโบราณ

4.1.3 เอกสารโบราณในชุมชน

จากการสำรวจเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้ทราบว่า ในชุมชนลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์ เอกสารโบราณ 3 ประเภท ดังนี้

1) หนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน เป็นเอกสารโบราณที่จารลายลักษณ์อักษรไว้บนใบลาน ในชุมชนพบเอกสารโบราณประเภทนี้มาก มีทั้งที่จารด้วยตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และอักษรขอมไทย (อักษรขอม)

2) สมุดข่อย หรือ สมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่ทำจากเปลือกข่อย พับกลับไปกลับมาเป็นเล่มสมุด เขียนข้อความได้ 2 ด้าน ด้านแรกคือหน้าต้น ด้านหลังคือหน้าปลาย ในพื้นที่บ้านสิงห์พบหนังสือสมุดไทยสีขาว ซึ่งเป็นสัทธิธรรมชาติของกระต่าย

3) เครื่องรางของขลัง แม้จะไม่ได้เป็นเอกสารโบราณโดยตรง แต่เครื่องราง ของขลัง หลาย ๆ ชนิด ก็มีการเขียนบันทึกตัวอักษรโบราณไว้ภายใน ทั้งตะกรุด ผ้ายันต์ และของขลังชนิดอื่น ๆ ในชุมชน

4.2 ศึกษาองค์ความรู้ของชาวลาวเวียงที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ

การศึกษาค้นคว้าความรู้ของบรรพบุรุษชาวลาวเวียงตำบลบ้านสิงห์จากเอกสารโบราณในชุมชน คณะนักวิจัยได้ดำเนินการเพื่อการศึกษาองค์ความรู้เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ได้แก่ 1) การรวบรวมและถ่ายถอดเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน 2) การรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวเวียงโบราณจากเอกสารโบราณ 3) การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเอกสารโบราณของชุมชนเพื่อเป็นกรณีศึกษา

4.2.1 การรวบรวมและถ่ายถอดเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน

คณะนักวิจัย ได้มีการรวบรวมเอกสารโบราณในพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์เอาไว้ ทั้งที่เป็นเอกสารโบราณแบบสมบูรณ์ และการรวบรวมจากเอกสารโบราณที่ชำรุด (ใบลานแตกผุพัง, เอกสารชำรุด) มา รวบรวมและเรียบเรียงใหม่ จากนั้นจึงนำมาถ่ายถอดจากตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มาเป็นตัวอักษรไทย ได้จำนวน 25 เรื่อง ดังนี้

ที่	ชื่อเรื่อง	ตัวอักษร	ประเภทเอกสารโบราณ	ที่มา
1	อานิสงค์ ข้าวพันก้อน	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
2	อานิสงค์ ธงสไบ	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
3	อานิสงค์ ผาสาทผึ่ง	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์

ที่	ชื่อเรื่อง	ตัวอักษร	ประเภทเอกสารโบราณ	ที่มา
4	สัมมาทาน	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
5	วินัยสิกขา	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
6	สังฆอมธาตุ	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
7	พระธาตุกุกา	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
8	อนาคตวงศ์	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
9	ลำพระระสังขยา	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
10	พระยาสุนทรราช	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
11	พระยามิลินทปัญหา	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
12	คัมภีร์สุพรรณาคโพิธัตว์	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
13	พระนิพพาน สูตร 1	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
14	พระนิพพาน สูตร 2	ข อ ม ล าว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์

ที่	ชื่อเรื่อง	ตัวอักษร	ประเภทเอกสารโบราณ	ที่มา
15	โวหารเมตไตรย สูตร 1	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
16	พระปัญญาบารมี	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
17	วิธีแต่งแก้โบราณ	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
18	ทานกัณฑ์	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
19	หิมพานต์กัณฑ์	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
20	พระธรรม 7 คัมภีร์	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	คัมภีร์ใบลาน	วัดบ้านสิงห์
21	ตะกรุดเมตตามหานิยม	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	ตะกรุด / แผ่นโลหะ	28 ม.6 ต.บ้านสิงห์
22	ผ้ายันต์ 1 ชุด	ข อ ม ล า ว (อักษรธรรม อีสาน)	ผ้า	28 ม.6 ต.บ้านสิงห์
23	พิธิบวงสรวง (ภาษาไทย น้อย)	ไทยน้อย	สมุดไทย	วัดบ้านสิงห์
24	ตำรายาแผนโบราณ (ภาษาไทยโบราณ)	ไทยโบราณ	สมุดไทย	หมู่ 4 ตำบลบ้าน สิงห์
25	ตำราโหราศาสตร์	ไทยโบราณ	สมุดไทย	หมู่ 5 ตำบลบ้าน สิงห์

4.2.2 การรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวเวียงโบราณจากเอกสารโบราณ

ในกระบวนการของการรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวเวียงโบราณจากเอกสารโบราณนั้น ได้ดำเนินการควบคู่กับการถ่ายถอดเอกสารโบราณจากอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มาเป็นอักษรไทย ทำให้คณะนักวิจัยได้พบกับคำศัพท์ภาษาลาวเวียงโบราณที่ปรากฏอยู่ในเอกสารโบราณมากมาย จึงได้รวบรวมคำศัพท์จากเอกสารโบราณเหล่านี้อย่างเป็นระบบ จนได้คำศัพท์ภาษาลาวโบราณจำนวน ๒๐๐ คำ และได้รวบรวมคำศัพท์เหล่านี้เป็นเล่มเอกสาร มีการจัดระบบตามตัวอักษร ก - ฮ เพื่อสะดวกต่อการศึกษา (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้ที่ภาคผนวก ก.)

4.2.3 การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเอกสารโบราณของชุมชนเพื่อเป็นกรณีศึกษา

คณะนักวิจัยในโครงการ นำโดย อาจารย์อภิรักษ์ โพธิ์ทอง ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเทศน์มหาชาติ กัณฑ์ทานกัณฑ์ จากเอกสารโบราณบันทึกด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของตำบลบ้านสิงห์ กับ สำนวนอีสานที่บันทึกด้วยตัวอักษรธรรมอีสานเอาไว้ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นของความเป็นมา, เนื้อหา, การเดินเรื่อง, ภาษาบาลีในการจารึก, คำศัพท์, บริบททั่วไปของแต่ละสำนวน และ บันทึกท้ายผูก ซึ่งทีมวิจัยสรุปการวิเคราะห์ว่าทานกัณฑ์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์มีความต่างจากสำนวนอีสานเป็นอย่างมาก ทั้งด้านตัวเขียน เนื้อหา และบริบทอื่น ๆ (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้ที่ภาคผนวก ข.)

4.3 แนวทางการจัดการ เก็บรักษา และอนุรักษ์เอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม

การเก็บรักษาและการอนุรักษ์เอกสารโบราณ คณะนักวิจัยใช้วิธีการที่ได้รับการอบรมจากนักภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร โดยมีวิธีการดังนี้

เอกสารโบราณประเภทใบลาน ทำความสะอาดโดยใช้เอทิลแอลกอฮอล์ ผสมน้ำ 50 = 50 ใช้สำลีชุบ บีบพอหมาด ๆ เช็ดไปทางเดียวเสมอ ผึ่งให้แห้ง ห่อด้วยผ้าและมัดเป็นเปลาะเพื่อป้องกันฝุ่นละออง แมลง และการเสื่อมสภาพจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น ความชื้นในอากาศ อุณหภูมิ

เอกสารโบราณประเภทสมุดไทย ทำความสะอาดโดยใช้แปรงขนกระต่ายปัดฝุ่นละอองออก จัดเรียงหน้าให้เรียบร้อย จากนั้นก็นำผ้ามาห่อเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพของเอกสาร

เอกสารโบราณทั้งหมดที่คณะนักวิจัยได้ทำการรวบรวม รวมทั้งเอกสารที่ชุมชนนำมาให้คณะนักวิจัย จะมีการดำเนินการอนุรักษ์ตามแนวทางดังกล่าวทุกฉบับ และเมื่อได้ทำการถ่ายถอดข้อความเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เอกสารโบราณเหล่านี้จะเก็บรักษาไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียง ในโรงเรียนอนุบาลโพธารามต่อไป เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าถึงเอกสารโบราณ การเป็นศูนย์กลางรวบรวมเอกสารโบราณในชุมชน และเป็นแหล่งศึกษาเอกสารโบราณของชุมชนตำบลบ้านสิงห์ต่อไป

4.4 แนวทางการเผยแพร่องค์ความรู้และเรื่องราวที่ได้จากเอกสารโบราณ

4.4.1 การเพิ่มจำนวนผู้อ่านเอกสารโบราณ

การเผยแพร่องค์ความรู้และเรื่องราวที่ได้จากการศึกษาเอกสารโบราณที่เขียนด้วยตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนผู้อ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ให้ได้เสียก่อน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้สรุปแนวทางการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพื่อการอ่านเอกสารโบราณไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) โดยพยายามเชื่อมโยงตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ที่เหมือนภาษาไทย

ในเบื้องต้น ผู้เรียนควรได้เห็นตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณเสียก่อน แม้จะยังไม่ได้อ่าน แต่ก็จะต้องพยายามมองตัวอักษรโบราณเหล่านี้ให้คุ้นตา และพยายามเชื่อมโยงความคล้าย ความต่างของตัวอักษรที่เห็นเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่ตัวอักษรไทยที่รู้อยู่ก่อนแล้ว

2. เรียนรู้อักขระวิธี รู้จำ ตัวอักษรและตัวเพื่อง ในอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)

หลังจากที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) แล้ว จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนของการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) อย่างเป็นระบบ โดยให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวพยัญชนะต้น ตัวเพื่อง (พยัญชนะสะกด) สระ และ อักขระวิธีในการเขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) จากตำราเรียนอักษรธรรมอีสาน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของบ้านสิงห์

3. ศึกษาเปรียบเทียบอักษรธรรมอีสานจากตำราเรียน กับเอกสารโบราณบ้านสิงห์ จนออกมาเป็นระบบการเขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) บ้านสิงห์

ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะต้องนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาอักษรธรรมอีสาน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) บ้านสิงห์มาศึกษาเปรียบเทียบกับตัวอักษรที่จารอยู่ในเอกสารโบราณของชุมชน เพื่อจะได้เห็นความเหมือน ความต่างของวิธีการเขียนตัวอักษร

4. เพิ่มความชำนาญโดยการอ่านเอกสารโบราณจนเกิดทักษะ

เมื่อผู้เรียนสามารถอ่านเอกสารโบราณในชุมชนที่จารด้วยตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ได้แล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องฝึกทักษะความชำนาญในการอ่านโดยการหมั่นอ่านเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งการทุ่มเทใช้เวลากับการอ่านเอกสารโบราณจะช่วยเพิ่มทักษะในการอ่านเอกสารโบราณได้มากขึ้นทวีคูณ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เรียนจะได้เห็นลายมือของผู้จารที่มีหลายรูปแบบ ยิ่งจะช่วยเพิ่มทักษะและความชำนาญได้เป็นอย่างดี

5. ถ่ายทอดวิธีการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) สู่ผู้สนใจอื่น ๆ

กระบวนการถ่ายทอดวิธีการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) สู่ผู้สนใจอื่น ๆ นั้น นอกจากจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้อ่านได้ให้มากยิ่งขึ้นแล้ว ตัวผู้สอนเองก็จะมี ความชำนาญในการอ่านและเขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มากขึ้นจากการถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

⁵ ตำราเรียนอักษรธรรมอีสานที่คณะนักวิจัยใช้ในการศึกษามีหลายฉบับ ทั้ง ตำราเรียนอักษรธรรมจากเวียงจันทร์ สปป.ลาว, แบบเรียนอักษรธรรมอีสานของ โครงการอนุรักษ์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลโพธาราม ได้เปิดให้มีการสอนอ่านการแปลอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในกิจกรรมชุมนุม เพราะนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยคุณครูที่รับผิดชอบชุมนุมนี้ได้แก่ นางยุพิน รุ่งโรจน์ทวีรัตน์ และนางสาวยุพา รัตนมุง และมีวิทยากรภายนอกมาสอนได้แก่ อ.ชูชีพ เกสร, อ.เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง, จสอ.สุเชษฐ์ เชิงทวี

กิจกรรมชุมนุมภาษาลาวเวียง จะมีในวันศุกร์ที่ 1 และ 3 ของเดือน และเริ่มการสอนในปีการศึกษา 2556

4.4.2 การเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณ

เนื่องจากอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เป็นอักษรที่ใช้บันทึกเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เสียเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาที่บันทึกจึงมักจะเป็นเรื่องของคำสอน จริยธรรม ศาสนพิธี ซาก บทสวด ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ซึ่งนอกจากจะต้องมีความรู้ในเรื่องทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นแล้ว ในการค้นหาที่มาของเอกสารโบราณ โดยการดูจากชื่อของผู้จาร และ ปี พ.ศ. ที่สร้าง ก็ยังทำให้ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ชุมชนแห่งนี้ ซึ่งคณะวิจัยได้เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า **"การอ่านโบราณเป็นการเปิดประตูสู่อดีตของชาวบ้านสิงห์"**

ข้อค้นพบต่าง ๆ เหล่านี้ คณะนักวิจัยได้ดำเนินการถ่ายทอดข้อความจากเอกสารโบราณออกมาเป็นภาษาไทย รวมทั้ง สรุปสิ่งที่ได้ค้นพบจากเอกสารโบราณ รวบรวมไว้เป็นเอกสาร เก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมลาวเวียงเพื่อการเผยแพร่ ซึ่งความรู้ที่คณะนักวิจัยได้จากการทำงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

- ประวัติศาสตร์ชุมชนจากพระภิกษุผู้จารึกคัมภีร์โบราณ

เป็นสิ่งที่คณะนักวิจัยภาคภูมิใจในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และได้เผยแพร่ความรู้นี้ออกไปสู่ชุมชน กล่าวคือ การศึกษาเอกสารโบราณ ทำให้ได้รู้เรื่องราวของบ้านสิงห์ในอดีต ทั้งเรื่องราวของหลวงพ่อพรหม วัดบ้านสิงห์, หลวงพ่อจันทโชติ และหลวงพ่อสอร ที่มีอายุอยู่ในช่วง พ.ศ. 2385 ตลอดจนหลวงพ่อพา (พ.ศ.2380)

- การเรียนรู้วัตร ปฏิบัติของพระสงฆ์ในอดีตจากโบราณ "วินัยสิกขา" ซึ่งกล่าวถึงวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์

- การได้รู้จักประเพณี พิธีกรรมดั้งเดิมจากเอกสารโบราณ เช่น การเทศน์มหาชาติ, การแห่ปราสาทผึ้ง (จากเอกสารเรื่อง อานิสงค์ ผาสาทผึ้ง), การถวายผ้าสไบ (จากเอกสารเรื่อง อานิสงค์ ธงสไบ), ประเพณีข้าวพันก้อน (จากเอกสาร อานิสงค์ ข้าวพันก้อน)

4.5 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารโบราณ

4.5.1 จำนวนเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารโบราณประเภทโบราณ เป็นเอกสารโบราณที่มีความเก่าแก่ เห็นได้จากโบราณถูกใช้บันทึกภาษาโบราณไม่ว่าจะเป็นอักษรขอม หรือ อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เสียเป็นส่วนใหญ่ และเนื่องด้วยความเก่าแก่ของเอกสารโบราณ เมื่อผ่านยุคสมัยมาหลายปีก็

ทำให้เอกสารเหล่านี้ดกหล่น สูญหายไปบ้าง หรือบางส่วนก็ถูกทำลายไปอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น นำไปเผาทำลาย, นำไปทำเป็นพระเครื่อง ทำให้เอกสารโบราณในชุมชนมีจำนวนน้อย หรือที่มีอยู่ก็ไม่สมบูรณ์มากนัก

นอกจากนี้แล้ว จากการทำงานวิจัย ทำให้พบว่า ในชุมชนมีเอกสารโบราณเก็บไว้ตามบ้านอยู่จำนวนไม่น้อย ซึ่งก่อนที่จะมีการทำโครงการ แต่ละบ้านก็เก็บเอกสารโบราณประเภทใบลานเหล่านี้เอาไว้โดยไม่ใช้ประโยชน์ เมื่อเห็นว่ามีในการทำโครงการวิจัยเอกสารโบราณขึ้นในชุมชน ก็ได้มีการนำเอกสารเหล่านี้มาให้แก่คณะวิจัยเพื่อทำงานเป็นประโยชน์ต่อไป

จึงกล่าวได้ว่า จำนวนของเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน เป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญมากในด้านการศึกษาเอกสารโบราณและการนำเอาความรู้จากเอกสารโบราณมาใช้ ซึ่งถ้าชุมชนมีความตระหนัก มีสำนึกรัก และเห็นความสำคัญของเอกสารโบราณที่มีอยู่ ไม่ทำลายทิ้งเสีย ก็จะทำให้มีเอกสารโบราณในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหาความรู้ได้ต่อไป

4.5.2 ความสมบูรณ์ของเอกสารโบราณ

ความสมบูรณ์ของเอกสารโบราณเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา ทั้งนี้แม้ว่าใบลานจะมีความแข็งแรง การเขียนใบลานใช้วิธีการจาร หรือ จารึกลงไปในเนื้อใบลาน ซึ่งเป็นการเขียนที่คงทนไม่ลบเลือน แต่ใบลานก็เป็นอินทรีย์วัตถุทางธรรมชาติที่เสี่ยงต่อการเสื่อมสลายจากปัจจัยต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น ฝุ่นละออง ความร้อน ความชื้น แมลง ที่จะทำลายเอกสารโบราณประเภทใบลานทำให้เอกสารไม่สมบูรณ์ไม่สามารถอ่านได้ครบถ้วนกระบวนการความได้

นอกจากนี้ บางครั้งยังพบว่าเอกสารโบราณประเภทใบลานที่มีอยู่ในชุมชนนั้นไม่ได้อยู่รวมกันเป็นเล่มอย่างสมบูรณ์ หรือที่เรียกว่า แดกผูก ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยต้องอ่านใบลานทุกใบและเรียงลำดับใบลานเหล่านี้ขึ้นใหม่จึงจะอ่านได้อย่างสมบูรณ์ แต่ก็ต้องเสียเวลาในการอ่านและการจัดเรียงไปมาก

4.5.3. ผู้อ่านเอกสารโบราณ

ผู้อ่านเอกสารโบราณถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเอกสารโบราณ การเพิ่มจำนวนผู้อ่านเอกสารโบราณ ที่เขียนด้วยตัวอักษรโบราณได้ จะเป็นการขยายการเรียนรู้เรื่องราวจากเอกสารโบราณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน คณะนักวิจัยได้มีความพยายามเพิ่มจำนวนผู้อ่านเอกสารโบราณ ทั้งด้วยจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้สนใจ และการเข้าไปสอนการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในโรงเรียนอนุบาลโพธารามในลักษณะของชุมชน

4.5.4. การเผยแพร่เอกสารโบราณ

เอกสารเผยแพร่ผลการวิจัยในโครงการนี้ ได้ใช้วิธีการถ่ายทอดเอกสารโบราณจากตัวขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ออกมาเป็นตัวอักษรไทย และนำอักษรทั้ง 2 ชนิดนี้มารวมกันเป็นเล่ม โดยใช้วิธีการ Scan ตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ลงไปในเอกสาร และพิมพ์ตัวอักษรไทยกำกับ และรวบรวมไว้เป็นเล่มตามจำนวนของเอกสารโบราณที่ได้มีการศึกษา

อย่างไรก็ตาม การที่จะผลิตเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณในชุมชนให้มีความสมบูรณ์ เรียบร้อย สวยงาม มากขึ้นนั้น จำเป็นจะต้องมีการประดิษฐ์แบบอักษร (Font) ตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)บ้านสิงห์ เพื่อใช้สำหรับพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ให้เป็นมาตรฐาน และสามารถนำไปผลิตสื่อการเรียนการสอน และการต่อยอดในการทำงานด้านอื่น ๆ ได้อีกต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัย “ศึกษาอักษรขอมลาวของชาวลาวเวียงคำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” มีวัตถุประสงค์เชิงวิจัย 3 ข้อได้แก่ 1) เพื่อศึกษาภาษาขอมลาว 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการศึกษาภาษาขอมลาว นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงค์เชิงพัฒนา อีก 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพื่อสร้างความตระหนักให้ชาวเวียงเกิดจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาภาษาขอมลาว 3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน โจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานล้วนแล้วแต่เป็นการทำงานโดยชุมชนทั้งสิ้นโดยมีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นการฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤตเป็นพี่เลี้ยงในการทำงานวิจัย

ทีมวิจัยได้เริ่มต้นการทำงานตั้งแต่เดือนธันวาคม 2554 และได้มีการดำเนินงานตามกิจกรรมที่ตั้งเอาไว้ในโครงการวิจัย จนกระทั่งเสร็จสิ้นกิจกรรมในเดือน กรกฎาคม ปี 2556 ระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้นตลอดทั้งโครงการใช้เวลากว่า 1 ปี 7 เดือน ซึ่งตลอดการทำงานวิจัย ได้มีการดำเนินงานและผลการทำงานดังนี้

5.1 สรุปกระบวนการวิจัย

ก่อนโครงการวิจัยจะเกิดขึ้น ชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ได้เดินทางมายังศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อติดต่อขอทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาลาวเวียง และได้มีการติดต่อพูดคุยกันมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี จนกระทั่งได้โครงการวิจัยในปี พ.ศ. 2554

หลังจากที่โครงการวิจัยได้รับการอนุมัติแล้ว กิจกรรมแรกของโครงการคือการเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยให้ชุมชนได้รับรู้ ซึ่งได้เชิญหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง นักเรียน และคณะครูโรงเรียนอนุบาลโพธารามมาเข้าเวทีร่วมกัน มีการชี้แจงเรื่องประวัติความเป็นมาของชาวลาวเวียง เรื่องราวของเอกสารโบราณ ความสำคัญของการทำงานวิจัย กระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้น และการนำเสนอทัศนะเรื่องการทำงานฟื้นฟูภาษาจากนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล และ หอสมุดแห่งชาติ

กิจกรรมหลังจากนั้นก็จะเป็นการสำรวจ รวบรวมเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งคณะนักวิจัยได้รวบรวมเอกสารโบราณจากวัดบ้านสิงห์ วัดกำแพงเหนือ และในชุมชนเพื่อหาว่าในชุมชนมีเอกสารโบราณจำนวนเท่าไรและมีประเภทใดบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่กิจกรรมการเติมความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ทีมวิจัยเรื่อง ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ให้ความรู้โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์, ลาวในประเทศไทย - เอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ , การอ่าน การจัดการ และการ

อนุรักษ์เอกสารโบราณประเภทสมุดไทย โดย คุณแอมอร์ เซาว์นสวน นักภาษาโบราณชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, การอ่าน การจัดการและการอนุรักษ์เอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ ไปหลาน โดย อาจารย์เกษียร มะปะโม นักอักษรศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภาษาโบราณ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

เมื่อทีมวิจัยได้รับความรู้เรื่องการจัดการเอกสารโบราณจากวิทยากรแล้ว กระบวนการทำงานต่อไปของทีมวิจัยคือการฝึกอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในคัมภีร์ไปหลานไปพร้อม ๆ กับการสอนอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ให้กับทีมวิจัยและผู้สนใจอื่น ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้อ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และฝึกทักษะการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในไปหลานให้มีความชำนาญมากขึ้น พร้อมกันนี้ ทีมวิจัยที่สามารถอ่านเอกสารโบราณได้ในระดับดี ก็เริ่มถ่ายทอดข้อความจากเอกสารโบราณอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ออกมาเป็นภาษาไทยไปพร้อมกันด้วย

การเดินทางไปศึกษาดูงานที่โครงการอนุรักษ์ไปหลานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงกลางของโครงการ เพื่อให้ทีมวิจัยได้เห็นการทำงานเกี่ยวกับการรวบรวม การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณที่มีประสบการณ์ทำงาน และเพื่อให้ทีมวิจัยได้พูดคุยซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนสร้างกำลังใจในการทำงานให้กับคณะนักวิจัยด้วย

หลังจากกลับจากการศึกษาดูงานแล้ว คณะนักวิจัยได้เริ่มต้นการถ่ายถอดเอกสารโบราณในชุมชนอย่างจริงจัง ไปพร้อม ๆ กับการสอนการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ให้แก่ผู้สนใจในชุมชนเพื่อเพิ่มจำนวนผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ได้ ซึ่งเมื่อคณะนักวิจัยได้ทำการถ่ายถอดเอกสารโบราณ ตลอดจนรวบรวมคำศัพท์ภาษาลาวโบราณจนครบถ้วนแล้ว ในระยะแรก คณะนักวิจัยตั้งใจจะพิมพ์องค์ความรู้ที่ได้จากการถ่ายถอดเอกสารโบราณเพื่อเผยแพร่ แต่ติดขัดในเรื่องการพิมพ์ตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในคอมพิวเตอร์ ซึ่งยังไม่มี Font อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ทีมวิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการ Scan ตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และพิมพ์ภาษาไทยกำกับ จากนั้นจึงผลิตเป็นสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

กิจกรรมสุดท้ายของโครงการคือ กิจกรรมการคืนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งทีมวิจัยได้เชิญชาวลาวเวียงในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สนใจ และเน้นการคืนความรู้ในกลุ่มของนักเรียนเชื้อสายลาวเวียงในพื้นที่ กิจกรรมในเวทินอกจากจะเป็นการนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยนำเสนอต่อชุมชนแล้ว ทีมวิจัยก็ยังได้ให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้เล่นเกมสลับคำถามชิงรางวัลเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจเพิ่มขึ้นอีกด้วย

5.3 สรุปผลที่ได้จากการวิจัย

5.3.1 ผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณ

จากกระบวนการทำงานวิจัย ที่มวิจัยได้มีการฝึกฝนการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพื่อเพิ่มความชำนาญให้ตัวเอง รวมทั้งการสอนผู้สนใจให้สามารถอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถสรุปจำนวนของผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณได้โดยแบ่งเป็นระดับความสามารถในการอ่าน ดังนี้

ผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ได้อย่างดีเยี่ยม

มีจำนวน 1 คน ได้แก่

1. อาจารย์เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง

ผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ได้อย่างดี

มีจำนวน 2 คน ได้แก่

1. นายชูชีพ เกสร
2. จำสับเอกสุรเชษฐ์ เชิงทวี

ผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในระดับพอใช้

มีจำนวน 5 รูป และ 4 คน ได้แก่

1. พระธนาวุฒิ อภินันท์โท
2. พระจักรพันธ์ อมโร
3. สามเณร สายธาร เต็มเปี่ยม
4. สามเณร บวร ประทุมทอง
5. สามเณร เอกชัย ยาхла
6. ด.ช. ธีรยุทธ ชาญประไพ
7. ด.ญ.หทัยรัตน์ รอดอ้าว
8. ด.ช. พันธะพันธ์ บุญทา
9. ด.ช. นพวรรณ อ่อนละมัย

ผู้อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในระดับอ่านได้

มีจำนวน 13 คน ได้แก่

1. นาย วิเชียร ขุนณรงค์
2. นาย สวัน ขุนณรงค์
3. จ.ส.อ. เมธี จรรยา
4. ด.ญ.สุพร ภูเต้า
5. ด.ญ.รัชชยากร กระบิลสิงห์
6. ด.ญ.นนทิพร สังเย็น
7. ด.ญ.พัชรภรณ์ ชูเลิศ
8. ด.ญ.ปณิชา บุญณรงค์

9. ด.ญ.อริสา สามเกลียว
10. ด.ญ.สิริยากร กระบิลสิงห์
11. ด.ญ.ภริตา สว่างศิลป์
12. ด.ญ.อารยา กงจ้อย
13. ด.ญ.ภิญญาพัชญ์ บุญกลิ่น

สรุปจำนวนของผู้ที่อ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) จากเอกสารโบราณในชุมชนได้ (รวมทุกระดับ) มีจำนวนทั้งสิ้น ๕ รูป กับ ๒๐ คน

5.3.2 การถ่ายทอดเอกสารโบราณและการเผยแพร่องค์ความรู้จากเอกสารโบราณ

คณะนักวิจัย ได้ทำการถ่ายทอดข้อความจากเอกสารโบราณที่เขียนด้วยตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มาเป็นตัวอักษรไทย ได้จำนวน 25 เรื่อง ดังนี้

1. อานิสงค์ ข้าวพันก้อน
2. อานิสงค์ ธงสไบ
3. อานิสงค์ ผาสาทเผิง
4. สัมมาทาน
5. วินัยศึกษา
6. สังฆอมธาตุ
7. พระธาตุกุด
8. อนาคตวงศ์
9. ลำพระระสังขยา
10. พระยาสุนนทราช
11. พระยามีลินทปัญหา
12. คัมภีร์สุพรรณนาคโพธิสัตว์
13. พระนิพพาน สูตร 1
14. พระนิพพาน สูตร 2
15. ไวหารเมตไตรย สูตร 1
16. พระปัญญาบารมี
17. วิธีแต่งแก้โบราณ
18. ทานกัณฑ์
19. หิมพานต์กัณฑ์
20. พระธรรม 7 คัมภีร์
21. ตะกรุดเมตตามหานิยม
22. ผ้ายันต์ 1 ชุด
23. พิธีบวงสรวง (ภาษาไทยน้อย)

24. ตำรายาแผนโบราณ (ภาษาไทยโบราณ)

25. ตำราโหราศาสตร์

5.3.3 การรวบรวมคำศัพท์ลาวเวียงโบราณ

คณะนักวิจัยได้รวบรวมคำศัพท์จากเอกสารโบราณที่ทำการศึกษา จนได้คำศัพท์ภาษาลาวโบราณจำนวน ๒๐๐ คำ และได้รวบรวมคำศัพท์เหล่านี้เป็นเล่มเอกสาร มีการจัดระบบตามตัวอักษร ก - ฮ เพื่อสะดวกต่อการศึกษา (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้ที่ภาคผนวก ก.)

5.3 สรุปแนวทางการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลาวเวียง

แนวทางการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เพื่อการอ่านเอกสารโบราณและการสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลาวเวียง มี 5 ขั้นตอนดังนี้ (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้ในบทที่ 4)

1. สร้างความคุ้นเคยกับตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) โดยพยายามเชื่อมโยงตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ที่เหมือนภาษาไทย
2. เรียนรู้อักขระวิธี รู้ จำ ตัวอักษรและตัวเฟื่อง ในอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน)
3. ศึกษาเปรียบเทียบอักษรธรรมอีสานจากตำราเรียน กับเอกสารโบราณบ้านสิงห์ จนออกมาเป็นระบบการเขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) บ้านสิงห์
4. เพิ่มความชำนาญโดยการอ่านเอกสารโบราณจนเกิดทักษะ
5. ถ่ายทอดวิธีการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) สู่ผู้สนใจอื่น ๆ

5.4 บทเรียนที่ได้จากการทำงาน

บทเรียนที่สำคัญที่ได้จากการทำงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้งนี้คือ บทเรียนเรื่อง "การให้ชุมชนมีส่วนร่วม" ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการทำงานโครงการวิจัยโครงการนี้จำเป็นต้องใช้ทั้งทักษะและความรู้ในการอ่านอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ในเอกสารโบราณ ซึ่งต้องผ่านการทบทวน ฝึกฝนมาในระดับหนึ่ง จึงจะสามารถอ่านตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ได้ ทำให้การที่นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจะต้องมาเรียนอ่านเขียนตัวอักษรใหม่ที่ไม่ได้มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในระยะแรกของการทำโครงการนั้น มีเฉพาะแต่นักวิจัยในโครงการที่ทำการรวบรวมเอกสารโบราณตลอดจนอ่านเอกสารโบราณที่ได้มา ทำให้พบปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจจากชุมชนทั้งในเรื่องของการให้ความร่วมมือเรื่องการรวบรวมเอกสารโบราณ การนำเอาตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มาใช้เขียนในชุมชน และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างทีมวิจัยกับชุมชน

ด้วยบทเรียนนี้เอง เป็นเหตุให้คณะนักวิจัยเกิดความตระหนักในเรื่องของการสร้างความเข้าใจกับชุมชนอย่างแท้จริง จึงได้เริ่มหาทางสร้างความเข้าใจกับชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมบ้าง เช่น การ

ประชาคมเรื่องราวของโครงการผ่านงานเทศกาล หรือ วันสำคัญต่าง ๆ . การชักชวนลูกหลานและคนในชุมชนเข้ามาร่วมเรียนอ่าน - เขียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) กับคณะนักวิจัย

ผลที่ได้รับจากความพยายามเชื่อมประสานกับชุมชนก็คือ ชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญของเอกสารและตัวอักษรโบราณ มีหลายครอบครัวที่มีเอกสารโบราณในครอบครองได้นำเอาเอกสารโบราณที่มายุ่งมาให้แก่คณะนักวิจัยเพื่อทำการศึกษาเพิ่มเติมหลังจบโครงการเป็นจำนวนมาก และปัจจุบันชุมชนวัดบ้านสิงห์ใต้ยอมรับให้นำเอาตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) มาเขียนเพิ่มเติมในป้ายที่ติดอยู่ในชุมชน

5.5 แผนการทำงานระยะต่อไป

หลังจากเสร็จสิ้นการวิจัยในเรื่องการศึกษาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของชาวลาวเวียงในโครงการนี้แล้ว คณะนักวิจัยได้มีการวางแผนการทำงานระยะต่อไปในชุมชนไว้ดังนี้

1. จัดทำแบบเรียนอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์สำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนอนุบาลโพธารามให้มีความสมบูรณ์
2. รวบรวมเอกสารโบราณประเภทใบลานที่จารด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ที่เหลือในชุมชน ทั้งที่มีอยู่ในแต่ละครัวเรือน และที่เป็นสมบัติของวัดในชุมชนเพื่อนำมาศึกษาเพิ่มเติม
3. ศึกษาเอกสารโบราณประเภทอื่นในชุมชน ทั้งที่เขียนด้วยตัวอักษรไทยน้อย อักษรไทยโบราณ แล้วรวบรวมไว้ให้เป็นองค์ความรู้ของชุมชน

แม้ว่าโครงการวิจัยจะสิ้นสุดแล้ว แต่ด้วยใจที่มีความรักและความภาคภูมิใจในสมบัติของบรรพบุรุษชาวลาวเวียง คณะนักวิจัยซึ่งเป็นลูกหลานลาวเวียงก็จะดำเนินการศึกษาองค์ความรู้ของบรรพบุรุษที่ให้ไว้แก่ชนรุ่นหลังต่อไป

ในท้ายที่สุด คณะนักวิจัยทั้งหมดต้องขอกราบขอบพระคุณบรรพบุรุษทุกรุ่น ทุกท่าน ซึ่งแค่เพียงคำ"ขอบพระคุณ" เท่านั้นอาจยังไม่พอ คณะนักวิจัยจึงขอทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านเพิ่มเติมอีกทุกครั้งที่ในการทำงานวิจัย เพื่อทดแทนคุณที่ท่านได้มอบร่างกายและจิตใจให้แก่พวกเราชนเผ่าชาติพันธุ์ลาวเวียง และท่านได้ทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้ซึ่งก็คือเอกสารโบราณเหล่านี้ ทำให้คนรุ่นหลังได้ภูมิใจในชาติพันธุ์ลาวเวียงของตัวเอง เพราะวัฒนธรรมอันล้ำค่านี้เป็นเครื่องชี้บอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติพันธุ์หรือ "ชาติพันธุ์วัดกันที่วัฒนธรรม"

ขอขอบพระคุณบรรพบุรุษของโลก ผู้เป็นเจ้าของตัวอักษรที่นำมาแทนคำพูดหรือภาษาที่พูดเปล่งเสียงออกมาจากปากคน บรรพชนของโลกที่คิดค้นวิวัฒนาการจนเป็นอักษรในภาษาต่าง ๆ ของโลก อันมีภาษาพราหมณี, เทวนาครี, ปัลลวะ, ขอมโบราณ, มอญโบราณ, ธรรมล้านนา, ธรรมอีสาน, ไทยน้อย โดยเฉพาะ ภาษาปัลลวะ ซึ่งเป็นต้นแบบตัวอักษรทำให้คลี่คลายมาเป็นภาษา "ขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) " ที่วัดบ้านสิงห์ ใช้นับที่องค์ความรู้ในแต่ละยุคสมัยทำให้ดำรงคงอยู่จนถึงปัจจุบัน (ในปี พ.ศ.2556) ทำให้คณะผู้วิจัยได้มีคำศัพท์โบราณที่สูญหายไปจากปากคนยุคปัจจุบัน ได้รู้จักอดีตของชุมชน ได้รู้ถึงองค์ความรู้ที่มีคุณค่าของบรรพบุรุษ และได้นำมารื้อฟื้นไว้ชื่นชมต่อไปอีกราวหนึ่งด้วยความภาคภูมิใจ

หนังสืออ้างอิง

กรมศิลปากร.แบบเรียนหนังสือภาษาโบราณ.กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
2553

สมัย วรรณอุตร.แบบเรียนอักษรธรรมอีสาน.มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2554
สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ.แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2544

ภาคผนวก ก

คำศัพท์ภาษาลาวเวียงจากคัมภีร์ใบลานบ้านสิงห์

คำศัพท์

คำแปล

ก

- แก่ ลาก, ดึง, ยึด, ใหญ่, มีอำนาจ, แข็งกล้า, จัด, เฒ่า, เก่า, น่าน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปฺณณาคโฑธิสัถ์ว แผ่นที่ 7 หน้าที่ 2, เช่น สำนวนคำว่า “พญานาคเจ้าก็ จักให้นาคทั้งหลายมาเพิงแก่เสียยังบ้านเมือง”/
- กิปฝ่า ขี้ฝ่า, เมฆ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง โวทานเมตตยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ เก หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ประคุดังอาทิตมาอยู่ในกิปฝ่าเมฆนั่นเอง”
- เกี้ย ใช้ผ้าสะพายสิ่งของไว้ หรือคนไว้บนหลัง หรือให้คนขี่หลัง เอามือกอดคอ หรือ เกาะไหล่ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เจ้าก็ไปเกี้ยเอาปลาตัวนั้นมาใส่หม้อ”

ข

- ขวง(ข่วง, ค่วง) ควง, บริเวณ, สนาม, ยกพื้นที่ปลูกบริเวณลานบ้านเพื่อให้สาว ๆ นั่งปั่นไหม หรือฝ้ายในเวลากลางคืน ที่เรียกว่า ลงข่วง หรืออยู่ข่วง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เมตตยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ กิ หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็ ไปสู่ขวงไม้ไผ่โครธอารามพระมหาวิหาร”
- ข่วง บริเวณ, สนาม, เครื่องดักสัตว์ประเภทหนึ่ง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ หน้าที่ เช่น สำนวนคำว่า “ในข่วง สิมหา โทด”
- ข้อย ข้ำ, บ่าว, จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณท์ ทานกัณท์ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “ทั้งข้อยข้ำ ชายม้าพร้อมจัวควาย”
- เข้าพันก้อร ข้าวพันก้อน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ข้าวพันก้อน สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ (อธิบาย ข้าวสำหรับบูชา พระคาถาในเทศน์มหาชาติ เรื่อง พระเวสสันดร จำนวน 1 พัน พระคาถา พระคาถารวม 13 กัณท์ ใช้บูชาในประเพณีเทศน์ มหาชาติ ถือว่า ได้อานิสงส์มาก)
- เข้าแลง ข้ามือเย็น ก้อนคำ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ยังเหล่าและเข้าแลง”

คำศัพท์

คำแปล

ข

- ข้า บ่าว, ข้าพเจ้า, ผู้ข้า จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ทานกัณฑ์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “ทั้ง ข้อย ข้า ชายพร้อมวัวควาย”
- ข้าเชือก โทหลาหล, วุ่นวาย, กำเริบ, เดือดร้อน จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์
กัณฑ์หิมพานต์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1
- ชินใจ เชื้อใจ, ความยาก, ความลำบาก, ลางร้าย, ยากจน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ข้า
พังก่อน สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่า
เป็นคนกำพร้า ก็ลวด ชินใจ อย่าได้มีแก่ผู้ข้า”
- ขี้ค้ำน ขี้เกียจ, ไม่ขยัน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆมณฑล สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นคนขี้ค้ำน ย่นกาน”
- ขุม หลุม จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง โวทานเมตตยยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่น เก หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันเป็นดัง อู่ขุมคำ”
- เชิงเคียด ชิงเคียด, โกรธเคือง จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์หิมพานต์ สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1
- ไข พุด, กล่าว, บอก, เปิดออก จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์
หิมพานต์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น คำว่า ไขข้าว, เปิด
ข้าว, บอกข้าว, แจ้งข้าว, ไขบุญแจ

ค

- คมรบ(คมรพ) เคารพ, แสดงความเคารพ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียง
บ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็จงให้คมรบ ยำแยงใน
อาตญา”
- คนิง คนิง, คิดถึง, ทบทวน, ต่รักตรอง จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์
ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า
“นางคคนิงสนันนี้แล้ว”

คำศัพท์

คำแปล

ค

คอง(คลอง,ครรลอง) แบบแผน ธรรมเนียม ประเพณี การดำเนินชีวิต จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง
สุปฺณนาคโพธิสัตว์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “บ่ออุ้ง บ่ออุ้ง”
“ไม่รู้จารีต ธรรมเนียมประเพณี”

คา ค้างอยู่ ติดอยู่ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันระลาย ไปด้วย คาน้ำ แลลม”

คิง ร่างกาย, ตัวตน (คิงก็ได้) จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทาน
กัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “พระ
เวสสันดรมีเนื้อคิง หมายความว่า พระเวสสันดรมีเนื้อกาย”

เคียด โกรธ, เคือง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “สรวว่าพานเนื้อก็เคียดมากนัก”

เคียน พัน, คาด, ย้าย จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “มีสายกะพัดอัด
คาคเคียนเวียนหมุนคอ”

แควว(แคววน) ขัดสน, อัดคัด, คูถูก, คูหมิ่นว่ายากจน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 33 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อย่าได้
ประมาทระแควว จักได้กินแพง”

ง

งว(ง่วน) ต้นไม้ชนิดหนึ่งยางมีพิษ, ยาพิษ (ซึ่ง่วน ก็เรียก) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระยา
มิลินทปัญหา แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “บุคคลที่ประกอบไปด้วย
เมตตา นั้นไฟก็ดี งว พืชหอกดาบก็ดี ก็ฆ่าได้”

งง โง้ง, งอน, แอน (ส่วนใหญ่พูดว่าโง้งมากกว่า) จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ
กัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 กัณฑ์
ทิมพานต์ เช่น สำนวนคำว่า “ให้ยังช้างसानเผือกาง ง ะรง คร เมืองสิริราช”

คำศัพท์

คำแปล

ง

- ง่า กิ่งไม้ที่แตกออกไป, แขนง, คบไม้ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณาคโผติสัตว์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 7 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ยังมีต้นไม้ต้น
หนึ่งหากิ่งง่าสาขาได้”
- งัว, โค (บางถิ่นเรียกมอ) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียง
บ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “งัวอันเทียมเกวียนหันแล”
- งัด ทิ้ง, อัจฉรย์, ประหลาดใจ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระยาสุนทรราช สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ผู้ขำงัดง้อสสจันมาก
นักแท้แล”

จ

- จ่ม บ่น, ท่องบ่น, ร่าย, ทบทวน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณาคโผติสัตว์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “พ่อแม่ก็จ่มคำว่า กลางคืนกูจะ
หลับนอน”
- จรรจา(ด้านจรรจา) เจรรจา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระสังฆะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 7 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มันก็เข้าไปด้านจรรจา กับดอมเจ้ารัสสี”
- จิกจอก หมาจิ้งจอก จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่น
ที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นต้นว่าเสือโคร่งและหมาจิกจอก”
- จิ้ม ไกล จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 11
หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “อย่าอยู่แลอันหนึ่ง จิ้มไถ้นัศคราษธานี”
- เจียรกระกาน(เจียรกระกาน) เจียร เบนินาน, ข้าง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นอันเจียรกระกานนาน
นัก”

คำศัพท์

คำแปล

จ

- เจี้ย กระดาษ, เยื่อ (เจี้ยหู=เยื่อหู, เจี้ยไม้ไผ่=เยื่อไม้ไผ่) จากคัมภีร์โบลาน เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 2
- จื่อ จดจำ, กำหนดไว้ในใจ จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อย่าเป็นคนใช้หนังสือจื่อคำ”
- ใจใส ใจบริสุทธิ์, ใจศรัทธา, ใจที่เต็มไปด้วยความเลื่อมใส จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันมาแจกแบ่งปันกันด้วยคำใจใส”
- ใจ๋ๆ ซ้ำๆ ซากๆ (จ๋าๆ), ร่ำไร จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ตายไปใจ๋ๆหลายชาติ”
- จิบหาย ถิบหาย (หายไป) จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็เป็นอันว่าจิบหายเสีย”

ช

- ชะใบ สไบ จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง อานิสงส์ หุงชะใบ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “มันก็เลิกออก ยังผ้าชะใบแห่งมัน มันก็ตัดเป็นหุงบูชารูปพระเจ้า”

ช

- ช้วนี่-ช้วน้า ในปัจจุบันและในอนาคต จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 10 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มีภัยแก่ตนในช้วนี่ช้วน้า”
- ชำพาย เอาของห้อยบ่า, สะพาย, เครื่องมือใช้หุ้ยนํ้าให้เรือเดิน จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ให้โกนหัวเสียแล้วบวชเป็นนุ่งผ้าชำพายบาด”

คำศัพท์

คำแปล

ช

- ชาว ยี่สิบ, ไชวคว่า, ความหา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยศึกษา สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ผิว่าบ่พอชาวให้สึกเสีย”
- ชู ทุก, ทุกๆ, ครบ, ทัวถึง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 12 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “แลเทวบุตรเทวดาให้แจ้งชูตนชูคนก็มีแล

ด

- ดอม เอื้อเฟื้อ, อาทรร, กับ, ด้วย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง คัมภีร์ พระสังฆะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 7 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “คั้นว่ามันไปพบเจ้ารัสสีแล้ว ดังนั้น มันก็เข้าไปกะทำปดตีสถานด้านจารจ กับดอมเจ้ารัสสี หั้นแล”
- ดัก วางเครื่องมือให้คนหรือสัตว์เข้ามาติด, ตรงดิ่งลงไป, ถับ, ซ่อนเร้นความรู้สึก จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังฆะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ว่าดังนั้น ลูกยักษ์ทั้งหลาย ก็ดักไปหั้นแล”
- ดีหลี ดิจจริง, แท้จริง, แน่นอน, แน่แท้, อีหลี จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ให้เป็นคุณแก่คนและเทวดา ญาติพี่น้อง มิตรสหายดีหลี ดังริอ”
- แด่ท้อ(แด่ท่อน) รวม, รวมไว้, สุ่มกันไว้, เถอะ, เทิน, เทอญ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยศึกษา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ตัวใดตกให้หย่อ ตัวไม่พอให้ใส่แด่ท้อ”

ด

- ดอด ต่อย, กัด จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง คัมภีร์ พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “สัตว์ตัวน้อยตัวใหญ่มาสับมาดอด ตนตัวนั้น

คำศัพท์

คำแปล

ด

- ดาบ ต่อ เท่า ทรายถึง, ตลอดถึง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง คัมภีร์ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ แผ่นที่ 12 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “สองพี่น้องก็จ่ายเงินค่าให้เป็นทาน ตามคำอันพ่อแม่ หากมาบอกกล่าววันนั้นทุกวัน ดาบต่อเท่า”
- ดาวดิงสา สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สัมมทาน (อานิสงส์ทาน) สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มันก็ได้เมื่อเกิดในดาวดิงสา”
- ดื่ม เพิ่มเติม, แถมให้ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “บ่ควรแล บ่ลิกก็ดื่ม เถยยะสังฆาตมบาปชวัน
- ดื้อ มาตรการวัดเท่ากับ 100 ล้าน, ถ้าเป็นมาตรการซึ่งเท่ากับ 1,000 แสน ประมาณ 2,000 หาบ หรือ หนึ่งหมื่นสองพันกิโล, ทิป, ไมโปรง, ดัน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณนาโคโฬสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “ด้วยอายุคนในเมืองเรามี 3 ดื้อปลาย”
- ดูข้า ข้า, ข้าพเจ้า, ผู้ข้า, ผม, กระผม, ข้อย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ แผ่นที่ 6 หน้าที่ 1 เช่น “ดูข้าทั้งหลาย ก็มีคำกัตติฮักเจ้กันไป”
- ดูบ กระท่อม, กระต้อบ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เรือนดูบ ปูกผามแลเตาราง” (เตาที่ขุดลงไปใต้ดินเป็นราง เป็นร่อง)
- ได ชัน, ถาด, แผ่นดิน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “มีทั้งประทุพ ประทีบไต่ติด”
- โดน กระโดด, กระโดดจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่ากูก็เพิงว่า โดนตกไปในหลิงแลเหวให้ตายไป

คำศัพท์

คำแปล

ถ

- ถง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักขอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5
หน้าที 2 เช่น สำนวนคำว่า “ยังไม้เท้ากับเข้าถง”
- ถินถึ ตระหนี่, หวง, ชี้เหนียว จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาว
เวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที 2 เช่น สำนวนคำว่า “ให้ตัดเสียยัง ความถินถึ
ข้าวของอันจักไปกินหนทางนั้นมาก จึงข้ามด่านป่าอันไกลได้แล้ว”
- ถัม ทั้ง (ถอกถัม) = เททั้ง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักขอมธาตุ สำนวนลาวเวียง
บ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที 1 เช่น สำนวนคำว่า “เขาก็บ่ถัม ชัดใส”
- ถิง ลู, ถิง, ยอด จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักขอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่น
ที่ 4 หน้าที 1 เช่น สำนวนคำว่า “2 พันวัสสาแลมาถิง”
- ถิก ลูก, ต้อง, สัมผัส จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียง
บ้านสิงห์ แผ่นที่ 10 หน้าที 2 เช่น สำนวนคำว่า “คันวาวงนิ้วมือไปถิกวัดอุเอียง
ไต่ก็ดี”

ท

- ทวย หมู, เหล่า จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาว
เวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที 1 เช่น คำว่า “ทวยคำ พ่อคำ ทวยจางทุรงค์
ทหารสี่เหล่า ช้างม้าทหารทางรถ ทหารทางดิน”
- ท้อ เท่ากับ, มีค่าเสมอกัน, เสมอกัน, ขนาดเดียวกัน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักขอม
ธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็ท้อหาแต่
บุคคล”
- ท้าว ล้ม, ล้มทั้งยืน, สยบลง จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “ก็ล้มท้าวไปในผาสาท”
- ท้อใด เท่าไร, เท่าใด จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักขอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 5 หน้าที 1 เช่น สำนวนคำว่า “ยังมีประหมานท้อใดนี้จา”

คำศัพท์

คำแปล

ท

ทวัระไว	ท่องเที่ยว จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง อานิสงส์ข้าวพันก้อน สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนักนวนคำว่า “แต่นานอันทวัระไวไปมา”
ทวัระมาน	ทรมาน, ทำให้ลำบาก, ทำให้เสื่อมลง, ยังทรงพระชนม์อยู่ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ พระนิพพานสุด สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนักนวนคำว่า “แม้สัพพัญญูเจ้า เมื่อยัง <u>ทวัระมาน</u> เทศนาสั่งสอน”
ทวัระเทียว	เวียนว่ายตายเกิด, ไปๆมาๆ, เวียนไปเวียนมา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง นิพพานสุด สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 2 เช่น สำนักนวนคำว่า “นางกุมารีผู้พี่ก็ <u>ทวัระเทียว</u> ไปมาในวัดตสงสาน”
เทียรยอม	ตามธรรมดาที่เป็นมา จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ เรื่อง นิพพานสุด สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนักนวนคำว่า “อันว่าความตายนี้ <u>เทียรยอม</u> ไป”
ทุกไ้	ขัดสน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง อานิสงส์ ทุงชะไบ(ธงที่ทำจากผ้าสไบ) สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนักนวนคำว่า “ยังมีชาย <u>ทุกไ้</u> เชิญใจผู้หนึ่ง”
ทุง	ธง, ผืนผ้า หรือกระดาษที่ทำเป็นเครื่องหมายต่างๆ (ทุงชัย=ธงชัย) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 2 เช่น สำนักนวนคำว่า “อิศวรชวนกันมาเดียรดาช ถือ <u>ทุง</u> ชาดและ <u>ทุง</u> ชัย”
ทอไ้	เท่าใด, เท่าไร จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง อานิสงส์เข้าพันก้อน สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนักนวนคำว่า “โตบ่ดิงาม <u>ทอไ้</u> ”
ทำนวย	ทำนายน, ทำนอง เทศน์มหาชาติ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง โวหานเมตตยยะสุด สำนักนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่น ไก หน้าที่ 2 เช่น สำนักนวนคำว่า “ได้ <u>ทำนวย</u> ว่าจักได้เป็นสัพพัญญู”

คำศัพท์

คำแปล

น

นอญ, น้อย, ระอา, หมางใจ จากคัมภีร์ใบลาน เทศน์มหาชาติกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า ไม่นอญใจ ไม่นอญใจ ไม่นอญใจ ในโทสะ

บ

บ่อ, ไม่สามารถ, ไม่อาจ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แลหมาจิกจอก ก็**บ่อ**ห่อรมากินขึ้นราชสีห์ได้สักที”

บ่อนหนึ่ง ที่แห่งหนึ่ง จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง สังฆมณฑล สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “หากได้กระทำนวยทนายใน**บ่อนหนึ่ง**”

บอ, บอ, เต็ม, ถ้วน, ครบ, สมบูรณ์, บริบูรณ์ จากคัมภีร์ใบลาน เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 20 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็สะเด็ด**บอ**บอ ควรเท่านั้นแล”

บัว, บัว, ประณีต, เฝ้ารักษา, ดูแล จากคัมภีร์ใบลาน เทศน์มหาชาติกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เฝ้า**บัว**บัวบัวบัวบัว”

บัว, ตอน จากคัมภีร์ใบลาน เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แล้ว**บัว**นางฟ้าราชมัทรี อันเป็นปาริชาต ดั่งลือ และจักไปอดทุกข์ยากในป่าหิมวันต์นี้จา”

บางพอง(พอง)บ้าง, บางสิ่ง, บางคน, บางพอง จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง สังฆมณฑล สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “บางพองนั้นแมนว่าได้แล้วล้มเสีย”

บาคว่า(บาคว่า) . ครั้น, เมื่อ, คราว, ยาม, ถือว่า, ลงความเห็น, ถือเอาว่า จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “หากภาเซ็นเป็นบาป บาคว่าบริสุทธิ์”

คำศัพท์

คำแปล

บ

- เบ็ง ดู, มอง, เหลียวดู จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปฺณณาคโฬิสฺสํว สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 6 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ยังมีผู้เฒ่าผู้หนึ่งจักไปเบ็งเผ่น”
- บอร(บ้อน) ปลาผุดขึ้นพ้นน้ำเพื่อหายใจ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 11 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า (บ้อนก็ว่า) “เป็นดังปลากินเปิด อันพานเปิด เสียบเหยื่อ บอร(บ้อน) ลงด้วยใส่ใจว่าเป็นเหยื่อ สิ่งเดียว”

ป

- ประทัด กำหนด, จำนวน จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณห์ กัณห์ ทานกัณห์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เวสสันดรมหา สัต หากประทัดให้เป็นทานในกาลยามใด”
- ประสุม ประชุม, ชุมนุม จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาดู สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “สะเด็ดมาประสุม ชุมนุมกันแล้ว”
- ประหนิด ประณีต จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เมตตยยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 11 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “แล้วก็หื้อกินเข้าน้ำโภชนาอาหารอันประหนิด”
- ประหมาน ประมาณ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาดู สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันมีประหมาน 6 อันแล”
- ปิกตู ประตุ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณห์ กัณห์ ทานกัณห์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็ยืนอยู่ที่ปิกตูห้องทอง”
- ปาก พุด, กล่าววาจา, เจรจา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา แผ่นที่ 17 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “คำอันไม่ควรแก่นักบวชปากก็ปากจา”
- ปากกิก เป็นไข้ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปฺณณาคโฬิสฺสํว สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นคนปากกิก ปากบ่ถึกอักขระ”

คำศัพท์

คำแปล

ป

- ปาย(2พันปาย) กว๊าก จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สักฮอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “2 พันปาย”
- เปี้ย ต่ำ, เตี้ย, ง่อย(เปลี้ย) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุพรรณนาคโพธิสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น “มีหมีดำก็บ่บอสุดอยู่เป็นเปี้ยคนค่อม”
- แปง(แปลง) จัดสร้างประดับ, จัดให้งาม, จำแลง, ตกแต่ง, กลับกลาย, เปลี่ยนรูป จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยศึกษา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ควรแต่งแปงเสียก็จึงควรเสนาสนะ”
- แปว ช่องไฟ, รู, ช่อง, ป่องไฟ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระยามิรินทร์ปัญหา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เข้าไปในถ้ำอันใหญ่อันมีแปว”

ผ

- ผญา(ประญา) ปัญญา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพนพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ผู้ที่มีผญา”
- ผากด ผากฎ ปรากฏ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่านางผุสสดี ดนผากดด้วยยศศักดิ์ บรืวาน”
- ผارب ปรารภ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 7 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เมื่อนั้นช่างทั้งหลายผุ้ผั้นก็มาผاربแข่งโพธิ์สัจเจ้า”
- ผางฮ้าย ไม่สวย, น่าเกลียด, น่าอัปอาย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพนพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่าบุคคลละผู้ใดท่านได้ให้ทานแล้วพลอยบ่รักษาศีล ดังนั้นเกิดมามีข้าวของมาก เท่ามีรูปผางฮ้าย”

คำศัพท์

คำแปล

ผ

- ผายไผด โปรดปราน จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 12 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เจ้าขอให้กุณาผายไผด ให้ได้พ้นจากโทษ อันเป็นบาปนี้”
- ผิว่า ถ้า, หาก, แม้นว่า (ผิ) จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ผิว่าบ่พอชาว ให้สีกเสีย”
- ผด(ผด) ผี, ผีเปรต จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 11 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “คั้นว่าผัวเมียตายไปก็ได้เป็นผดตะวิไล ในป่าช้าที่นั่น”
- ผด โปรด, ปุดโปน, ผดผาย จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง โวทาน เมตตยยะสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “อันนี้ผดเอาสัตว์ทั้งหลายว่า”

พ

- พ่อง บ้าง, บางสิ่ง, บางคน (บางพ่อง) จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 10 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่าความ เชิงเขียดนี้ “จิตตปิกโกเน” ก็เหียนยอมมาบอกเอาตนตัวบางพ่อง อ้ายมี เกยยะ แก่ตนในชั่วนี้ ชั่วหน้า แก่ผู้มักเขียดนั้น”
- พายลूर ที่หลัง, ภายหลัง จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 6 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ท่านทั้งหลายจงล่วงสิกขาบท อันตถาคค ได้ไว้นั้นแลพายลूरะ”
- พำเพ็ง บำเพ็ญ, ทำให้เต็ม, ทำให้สมบูรณ์ จากคัมภีร์โบลาน เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1
- พิดาน เพดาน, ฝ้าเรือน จากคัมภีร์โบลาน เรื่อง โวทาน เมตตยยะสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ เกา หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็เอาผ้าผืนอันตนหาได้รับเอานั้นมากะทำเป็นพิดาน”

คำศัพท์

คำแปล

พ

เพ็น	ท่าน, เธอ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระสังฆะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ดูรา <u>เพ็น</u> ทั้งหลายเมื่อหน้า”
เพ็งมี	พ่อ, พี่ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็บ่มี <u>มั่ง</u> กว่าหาก <u>เพ็งมี</u> แล”
เพ็งใจ	พี่, พ่อ, พี่พอใจ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง อานิสงส์ เข้าพันก้อน สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นที่รักที่ลึกเนื้อ <u>เพ็งใจ</u> ”
พัวร์(พูน)	โน้น จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังฆะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 18 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เราจักเอาลูกแห่งเราไปอยู่เมืองกุสุมนคร <u>พัวร์</u> (พูน)”
แพ้	ชนะ, หรือสู้ได้ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็บ่ <u>แพ้</u> พระยามัจจุราชได้” ความหมาย ก็ไม่สามารถเอาชนะพระยามัจจุราชไปได้

ม

มัม	พัน, รอดพัน จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติกัณฑ์ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1
มัก	รัก, ชอบ, พอใจ, พี่ใจ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แก่ผู้ <u>มัก</u> เขียนั้นประกาน ๑”
มั่งกว่า	คือว่า, มากกว่า จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็บ่มี <u>มั่งกว่า</u> หาก <u>เพ็งมี</u> แล”
ม่างๆ	ล้าง, ทำลาย, รื้อ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “น้ำสมุดเล็กแลกว้าง <u>ม่าง</u> ตีฟองนองระลอก”

คำศัพท์

คำแปล

ม

มูร	ละเอียด, แหลก, ไม่เป็นระเบียบ จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง สุพรรณนาคโพธิสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มีกระดูกอัน หักมูรไปแล้ว”
เมื่อ	กลับไป, ไป จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง เข้าพันก้อน สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่น ที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ชายผู้นั้นก็ได้ <u>เมื่อ</u> เกิดในสวรรค์”
แมบ	อาการฟ้าแลบ, มีแสงกระพริบ จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ พระนิพพาน สุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อุปมาเป็น ดั่งฟ้า <u>แมบ</u> นั่นก็มีแล”
แมงเงา	แมงป่องข้าง จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง พระยามิสินทปัญหา สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เห็นมาเป็นแมงบัง <u>แมงเงา</u> อัน ตายนั้นก็มีแล”
แมนว่า	หากว่า, แม้ว่า, แม้ ว่า จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง สังฆมธาคู สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ <u>แมนว่า</u> ได้แล้วก็ลืมเสีย”

ย

ย่องยอ	ยกย่อง, สรรเสริญ, ยอ จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 1 เช่น คำว่า “พระเจ้าวัฒนา <u>ย่องยอ</u> ”
ย่อนคร	เพราะ, เหตุ, เนื่องจาก จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น คำว่า “อาละสิภิกขุภาวะทั้งหลายได้บอร์โคค ปุจฉัยทั้ง 4 <u>ย่อนคร</u> พระพุทธเจ้า”
ย้วยยาน	ยวดยาน, เครื่องขับเคลื่อน, ยานพาหนะ จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ขึ้น <u>ย้วยยาน</u> อันประดับกั้งบังดินัก”
ย่าน	กลัว คำแปลกลัว จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ทิมพานต์ สำนวน ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ ๕ หน้าที่ 1 เช่น คำว่า <u>ย่าน</u> ผี <u>ย่าน</u> หมา

คำศัพท์

คำแปล

ย

- ยาย เรียงราย, เรียงแถว จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 2 เช่น คำว่า ยายข้าว
- ย่าแยง เกรง, เคารพ, ไม่ดูหมิ่น จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แลคมรบ ย่าแยงผู้เฒ่าผู้แก่ กุลลงสา”
- ยั้งยี้ แวววาม, แวววับ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ยั้งยี้ดั่งปีกแมงคืบเหลือม ยั้งยี้ง”
- ยี้ยับ งามสดใส, ขจี, วามวับ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ยี้ยับที่เขียวก็เขียวดี ยี้ยับง”
- ยียองๆ นวลงาม, ผุดผ่อง, ร่อนไป, ปลิวไป จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ยียองที่แดงก็แดงงาม ยียองง”
- เยิก การส่งเสียงของผีพาย จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เยิกตึฟองทั่วอากาศ”

ร

- รัสสี ซีไพร, นักบวชผู้อยู่ในป่า, ฤาษี จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ว่าจักหนีไปสู่ป่าเป็นรัสสี”

ล

- ลวด เลย, ตลอด, ทั้งหมด, กระทั่ง จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ดีให้มันลวดไปเลย”

คำศัพท์

คำแปล

ถ

- ถำลิ่ง แลดู, มองดู, พบ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังชะยา สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 11 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เมื่อนั้น พระยาอินทมีทิพเนส ถำลิ่ง ทุกคนทั้งหลาย”
- ถักอ้าย ละอ้าย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นอันหาคำถักอ้ายแก้บาปได้”
- ถี่ ช่อน, หลบหนี, ชุกซ่อน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุพรรณนาคโพธิสัตว์ สำนวน ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มันก็ลงหนีไปจากเขื่อน ที่นั่นไปลืออยู่ป่าหญ้าคา”
- ถูร(ลุน) ภายหลัง จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังชะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 19 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ผู้ใดไปเอาถูร ก็ได้อันหอมชื่น”
- ถ่ง ตอนเย็น, เย็น, ตอนค่ำ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง นิพพานสูตร สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 7 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “จักรรักษาสิ้น 5 สิ้น 8 ก็ลำบาก ด้วยอดเข้าถ่ง”
- ถ่นนำ ตามไปด้วย จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 19 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “พราหมณ์ทั้ง 4 คนว่าแล้ว ถ่นนำมาก็ขอเอาม้าแก้วสินธุรา”

ว

- เว้าว่า พุด, คุย, กล่าว จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “บ่สูงขึ้นถ้อยคำอันเว้าว่า”
- แวก เหล็กมีคมรูปโค้งคล้ายเคียว มีด้ามต่อยาว ใช้ดายหญ้า จากคัมภีร์ไบเบิล

คำศัพท์

คำแปล

ส

- สลาต จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ เรื่อง อานิสงส์ หุงสไบ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ก็จักได้นักปาด อันสลาตด้วยปัญญา ก็มีแล”
- สอรลอร(สอนหล่อน) สลอน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆมธาคู สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มีวรรณะเป็นเพียงส่วนสังฆาร ยมมะ ยมมา ยายอยู่ สอรลอร”
- สมพาน บุญ, กุศล, บารมี, ผู้สร้างบุญกุศลมาแต่ก่อน จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เกิดมาด้วยบุญ สมพานอันชะแล”
- สะเหล็ก-สะน้อย เล็กน้อย, เล็กๆน้อยๆ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณท์ ทานกัณท์ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 18 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เอาข้าวของไปสะเหล็ก-สะน้อยบ่จา”
- สักเทือ สักที, สักครั้ง, สักหน จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็บ่มีอาดจักห้ามได้สักเทือ”
- สัง อะไร, ทำไม, ไฉน (อิหยัง) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แลแม่อันตายไปนั้นเป็นเผ็ดตะวิไส อยู่ในป่าช้าที่นั่นหาสังจักกิน จักนุ่งก็บ่ได้”
- สังขอม สำรวม, เก็บรวบรวมไว้, ออมไว้ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆมธาคู สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้า 1 แผ่นที่ 11 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “หากอธิฐานตั้งไว้ ตามต่อเท่าหมต 5 พันวัสสา จึงจะได้สังขอมมาเป็นพระเจ้า”
- สาทาน สาธารณะ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณท์ ทานกัณท์ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่าหมากม่วงทั้งหลายอันหล่นตกเหนือแผ่นดิน ก็ย่อมเป็น สาทาน แก่สัตว์ทั้งหลาย”

คำศัพท์

คำแปล

ส

- สร้าง บ่อน้ำ จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ เรื่อง สมมทาน(อานิสงส์)การให้ทาน
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “บุคคลผู้ใดได้
ชุดก็ยังสร้าง ให้เป็นทาน”
- สร้างแปง(สร้างแปรง) จัดสร้าง, ประดับ, จัดให้งาม, จำแลง, ตกแต่ง, เปลี่ยนรูป จากคัมภีร์
ไบลาน เรื่อง สุปุณณาคโคพิสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1
เช่น สำนวนคำว่า “แล้วก็สร้างแปงยังผาสดหลังหนึ่งใหญ่นัก”
- สายกะพัด สายรัดกุบบนหลังช้าง จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์
สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “มีสายกะพัดยึด
คาดเคียนเวียนหมุนคอ”
- สีก สีก, ลาสีกขาบท, พลิก, เลื่อนชั้น จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 14 หน้าที่ 1 เช่น คำว่า “ฉีว่าบ่พอชาวให้สีกเสีย”
- สุขสัมบาย สุขสบาย จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่
5 หน้า 1 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นอันอยู่สุขสัมบาย กินถ่ายแล้วนอนอยู่”
- สู ท่าน, ดี, ประเสริฐ, งาม จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “จึงเปรียบเทียบให้สู
ท่านทั้งหลายได้ฟัง”
- สูร สิ่ง เช่น ผีสูร จากคัมภีร์ไบลาน เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียง
บ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ดูจะดั่งผีปอบรสาตเข้าสู่รคน
นั้น”
- สุดยัด สวดยัด, การบวช จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น คำว่า “เข้าเป็นอาจารย์สุดยัด”
- สุดเรียน(สูตรเรียน) การเล่าเรียนศึกษา, ฟัง จากคัมภีร์ไบลาน เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวน
ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้า 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็บ่ได้สุดเรียน”

คำศัพท์

คำแปล

ส

- เสียง หมด, ล้น, ทั้งหมดทั้งล้น จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพนธ์สุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ เช่น สำนวนคำว่า “ก็ฆ่าให้ตายจากชีวิตไปเสียง”
- สะเด็ด จบ, หมดล้น จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระยาสุนทรทราด แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “สุนทรทราดนี้ นิดถิดก็สะเด็ดบอรรบวรแล้ว”

ท

- ทบแคบ , โดยสังเขป จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 16 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เราจะกล่าวยังปาริสุทธิสิน 4 ประการ ให้รู้ด้วยอันทบแคบ”
- หน่วย เม็ด, ลูก, ผล จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เมตตยยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ หน้าที่ เช่น สำนวนคำว่า “ก็เหลืองามเป็นดังดอกกัณณิกาเป็นหน่วยค่าเหลืองาม”
- หมอมอ หมอดู, หมอหูฮา หรือหุรา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อย่าเป็นหมอมอ”
- หมอหน-หมอทวย หมอดู, ผู้ให้ฤกษ์, (ส่วนมากเรียกหมอหน(โหร, โหรา ก็เรียก) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อย่าเป็นหมอหน หมอทวย ที่ตั้งที่แต่งแก่คนทั้งหลายบัดี้”
- หย่อ ย่น, ทำให้สั้น ย่อ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 12 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ด้วยอันเทวดาหากหย่อหนทางให้สั้น นั่นก็ไปฮอดยามเดียว”

คำศัพท์

คำแปล

ห

- หลอน แอบมา, ไม่บอก, กัณฑ์ที่แห่มาโดยไม่แจ้งล่วงหน้าขณะพระกำลังเทศน์มหาชาติ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1
- หลอรวา(หลอนว่า) คงจะ, หากว่า, เชื่อว่า, อาจจะ, บางที จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง พระนิพพาน สุต สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “บุคคละ หลิงชายทั้งหลายอันจำเร็น เมตตากฎณามุทุตานี้แลหลอรวามีผู้ใจทณาดามว่า”
- หับ ปิด จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 17 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ให้เอาสัตติเป็นดั่งแป้น ปักกะตุ มาหับทบใจยัง”
- หวัที ครั้งแรก จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง พระนิพพานสุต แผ่นที่ 1 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แต่หวัที”
- หลัว ฟินไม้ไผ่แห้งๆ จะเป็นตอไม้ไผ่ก็ใช้ได้ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง ลำพระสังขยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อันว่าช้างทั้งหลายฝูงนั้น ลางตัวก็ไปหาหลัวมาไว้”
- หล้า ภายหลัง, สุดท้าย จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง สุปุณณาคโฬิสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “จึงขอคอมน้องหล้าอันเป็นน้องหล้าแห่งตน”
- หลั่งสือ หนังสือ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เราควรไว้ห่อหลั่งสือ”
- หย้าม เคยได้จะเอาอีกบ่อยๆ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง ลำพระสังขยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 19 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “คันทาได้กินเข้าหมกก็หย้าม”
- หน้าหน่าย น่าเบื่อ, น่าชัง, น่ารำคาญ จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง สุปุณณาคโฬิสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 2
- หมากทัน พุทรา จากคัมภีร์ใบลาน เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 19 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ครั้นว่า พิจารณาว่า บ่พอ ก็ให้นับหมากทันแทน”

คำศัพท์

คำแปล

ห

หยิบ	เย็บ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยศึกษา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เว้นไว้แต่ <u>อันตัดผ้าหยิบ</u> ”
หึก	หนัก, หนา, ทึบ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆมณฑล สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 11 หน้า 1 เช่น สำนวนคำว่า “เป็นอนุสสรณ์อัน <u>หึก</u> นั่นแล”
หื้อ	ให้, ไม่, ไม่เอา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เมตตยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้า 2 เช่น สำนวนคำว่า “ดูราโคตรมี ผ้าผืนนั้นจง <u>หื้อ</u> ทานแก่ภิกษุสงฆ์ เทิน”
แหลว	เหลว, นิ่ม, อ่อน, ไม่แข็ง, นกเหยี่ยวต่างๆ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 13 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “กะทำให้ <u>แหลว</u> เอาไปกองไว้ทั่วหน้าหิน ที่นั่นแล”
หัวเจ้า	พระสงฆ์ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยศึกษา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “เจ้า <u>หัวเจ้า</u> จันทามีใจศรัทธาเขียนวินัยไว้กับศาสนา”
แหวรแคว	แวนแคว้น จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง โวทานเมตตยะสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 6 หน้า 2 เช่น สำนวนคำว่า “ในเมืองราชคฤห์ นะคอร์ อันมี <u>แหวรแคว</u> เมือง”
หมอมตอม	ตรอมใจ, เหงา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็เป็นทุกข์โศก <u>หมอมตอม</u> มาก”

อ

อันตาย	อันตราย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “หากมาขับไปสู่ที่ <u>อันตาย</u> นั้น”
อาเกียน	เกลื่อนกล่น จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง อานิสงส์ ทูงชะโบ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 5 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “อัน <u>อาเกียน</u> เดียรระดาด เต็มไปด้วยนางฟ้าแล” 104

คำศัพท์

คำแปล

อ

อาฮาม	อาราม, ที่บริเวณวัด (มะฮาม ก็เรียก) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง เมตตยะฮูด สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ กี่ หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็ไปสู่ช่วงไม้ นิโครธ <u>อาฮาม</u> มหาวิทยาลัย”
อิดูณา	เอ็นดู, กรุณา, สงสาร จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสุด สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 1 เช่น สำนวน คำว่า “คนหาสินบได้ คือว่าหาค่า <u>อิดูณา</u> ได้”
อิดอยาก	เยอะ, มากมาย, หลวงหลาย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวน ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 1 หน้า 2 เช่น สำนวนคำว่า “ก็เป็นคำอัน <u>อิดอยาก</u> ”
เอ็น	เรียก, เรียกหา, ตะโกนหา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณาคโพิสัตว์ สำนวน ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 4 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “นางก็ร้องให้ <u>เอ็น</u> หาพ่อ แม่”
เอ็นปาว	ตะโกน, บอกกล่าว, การประชาสัมพันธ์ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 8 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “ยังอัน <u>เอ็นปาว</u> ”
เอ้อย	พี่สาว, คนหัวปี จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณาคโพิสัตว์ สำนวนลาวเวียง บ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “ส่วรว่านางผู้ <u>เอ้อย</u> เมียนั้น”
เอ็ง คะ ชูลี(เอ็งชูลี)	พนมมือไหว้, อัญชูลี จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวน ลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 15 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “แล้วก็ยอ <u>เอ็งคะชูลี</u> ไหว้ยังเจ้าสุวัฒนกุมมานันน์ว่ามหาราช”
แอว	เอา, สะเอา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง วินัยสิกขา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่น ที่ 16 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “เอาเคือ ชุง ชะลิงผูก <u>แอว</u> ไว้ไฟไหม้ป่ามาเถิง”

คำศัพท์

คำแปล

ฮ

- ฮอด ถึง จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 3 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “คันว่าเข้าฮอด นบนาทูปพิต”
- ฮำ ทำให้เปียกชุ่ม (ใช้แก้หมอกและฝน) ม้วน, มวน, พัน เช่น ฮำสาต แปลว่า ม้วนเสื่อ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระยามิรินทร์ปัญหา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “บุคคลผู้เข้าไปในถ้ำในเรือนอันตึ๊กน้ำฝนบ่ฮำ”
- ฮำเพิง รำพึง, พินิจ, พิจารณา, ใส่ใจ จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง พระนิพพานสูตร สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวน คำว่า “บุคคลที่ผะหย้า ควร ฮำเพิง ดังนี้”
- ฮืด จารัต, เยี่ยงอย่าง, แบบแผน (จารัต) จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สุปุณณาคโพนีสัตว์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 2 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “บ่อฮื้อฮืดฮื้อคอง”
- ฮีบ ريب, ريبแรง, นำรำคาญ จากคัมภีร์ไบเบิล เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 19 หน้าที่ 2 เช่น สำนวนคำว่า “พราหมณ์ผู้อื่น ก็ฮีบแล่นมาขอเอาราชรถก็มีแล”
- ไฮ่นา ไร่นา จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง สังฆอมธาตุ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 6 หน้า 1 เช่น สำนวนคำว่า “อันกระทำไฮ่นาหวานกล้า”
- เฮียฮวย, เฮียฮวาย เรียราด, เกลื่อนกลาด, กระจาย จากคัมภีร์ไบเบิล เรื่อง ลำพระสังขะยา สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ แผ่นที่ 9 หน้าที่ 1 เช่น สำนวนคำว่า “มันก็เคี้ยวเข้า เฮียฮวยไว้เหนือหิน”

ภาคผนวก 2

การวิเคราะห์เปรียบเทียบเทศน์มหาชาติ "ทานกัณฑ์"
สำนวนที่ได้จากเอกสารโบราณบ้านสิงห์ กับ สำนวนอีสาน

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบทานกัณฑ์ ระหว่างสำนวนจากเอกสารโบราณบ้านสิงห์ กับ สำนวนอีสาน

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คณะนักวิจัยได้พิจารณานำเอาคุณลักษณะ 7 ข้อ มาใช้ในการเปรียบเทียบ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมา
2. เนื้อหา
3. การเดินเรื่อง
4. ภาษาบาลีในสำนวน
5. คำศัพท์
6. บริบททั่วไปของสำนวนแต่ละท้องถิ่น
7. บันทึกท้ายผูก

รายละเอียดการวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละหัวข้อมียละเอียดดังนี้

1. ด้านความเป็นมา

1.1 ความเป็นมาของสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์

ชาวลาวเวียงในตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ถูกกวาดต้อนอพยพมาจากเวียงจันทน์ในสมัยกรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้นำเอาอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) และอักษรไทยน้อยของตนเองมายังประเทศสยามด้วย ซึ่งอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ใช้เขียนหรือจาร เรื่อง พระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนภาษาไทยน้อยนิยมใช้เขียนเรื่องชาวบ้านและวรรณกรรม ประเภทนิยายพื้นบ้านและตำรายาสมุนไพรโบราณของชาวลาวเวียง

ณ วัดบ้านสิงห์ ชาวลาวเวียงส่วนหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานและสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์วัดประจำชุมชนของตนเองขึ้นมาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ ตามความเชื่อความเลื่อมใสศรัทธาของตนเอง และปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนเองที่มีมาก่อนจะอพยพมาอยู่ในประเทศไทย เช่น ฮีตสิบสอง หรือประเพณีที่ปฏิบัติใน 12 เดือน ของแต่ละปี

ในฮีตสิบสอง กล่าวถึงเดือน 4 มีเทศน์มหาชาติ แต่ในปัจจุบันนี้เลื่อนมาเป็นเดือนที่ 11 ของแต่ละปี

ในงานบุญพระเวศ หรือ เทศน์มหาชาติของชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ ก็จะมีการเทศน์มหาชาติเรื่อง เวสสันดรชาดกจำนวน 13 กัณฑ์ และมาลัยหมื่น มาลัยแสน ก่อนหน้า 1 วัน ซึ่งในมหาชาติ 13 กัณฑ์ บางกัณฑ์เช่น กัณฑ์กุมาร กัณฑ์มัทรี เป็นกัณฑ์ที่ติดตามติดใจประชาชนชอบฟังมาก ก็มีการแบ่งเป็น 2 ตอน คือ บัณฑิต และ บัณฑิตพลาย เช่น กุมารบัณฑิต และ กุมารบัณฑิตพลาย

เทศน์มหาชาติ กัณฑ์ทานกัณฑ์ เป็นกัณฑ์ที่ 3 ต่อจากกัณฑ์ทศพรและกัณฑ์หิมพานต์ เทศน์มหาชาติกัณฑ์ที่นำมาวิเคราะห์นี้พบที่วัดบ้านสิงห์ เลขที่ 107 หมู่ 4 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประเทศไทย ซึ่งจะนำมาจากประเทศลาวตั้งแต่ตอนอพยพมาหรือไม่นั้น ยังไม่อาจ

สันนิษฐานได้ สรุปได้เพียงว่า พบที่กุฏิเจ้าอาวาสเดิม ซึ่งมีมาตั้งแต่การตั้งวัดบ้านสิงห์ เป็นห้องที่เก็บคัมภีร์ต่าง ๆ มากมาย

1.2 ความเป็นมาของสำนวนอีสาน

เทศน์มหาชาติ สำนวนอีสาน กัณฑ์ทานกัณฑ์ ได้นำมาจากหนังสือ มหาชาติสำนวนอีสานฉบับหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรจัดพิมพ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในมหามงคลสมัย รัชมิ่งคลาภิเษก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531 โดยนายประภาส สุระเสน เป็นผู้รวบรวมและตรวจชำระ เป็นเอกสารทางวิชาการ ของหอสมุดแห่งชาติ อันดับที่ 3 / 2531 พิมพ์ที่กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531 หน้า 61 - 86

ส่วนว่า ที่มาดั้งเดิม ก่อนที่นำมาแปลนั้น ในขั้นนี้ คณะทีมงานวิจัย ยังไม่มีหลักฐานเอกสารประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบ มีเพียงหนังสือ เทศน์มหาชาติ "สำนวนอีสาน" หรือ เทศน์มหาชาติ "คำอีสาน" เท่านั้น

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นมา

เทศน์มหาชาติสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ พบที่วัดบ้านสิงห์ เลขที่ 107 หมู่ 4 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ส่วนสำนวนอีสานได้มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ไม่มีรายละเอียดแหล่งกำเนิดต้นฉบับคัมภีร์เพราะทางการจัดพิมพ์ไม่ได้ลงรายละเอียดไว้

ข้อเปรียบเทียบคือ ที่มา เป็นคนละแห่งกัน สำนวนจึงแตกต่างกัน ผู้รจนา เป็นคนละคนกัน สำนวนจึงแตกต่างกัน ความแตกต่างของแหล่งกำเนิดและผู้รจนาทั้ง 2 ประการนี้ เป็นข้อแตกต่างที่ชัดเจน แม้จะเป็นทานกัณฑ์เรื่องราวเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน จึงจัดได้ว่าเป็นคนละสำนวน คนละท้องถิ่น มีประวัติความเป็นมาที่ต่างกัน แม้จะจารด้วยตัวอักษรเหมือนกัน คือ อักษรธรรม แต่ชาวลาวเวียงบ้านสิงห์เรียกจารนี้ว่า "ขอมลาว" ส่วนสำนวนอีสานเรียกตัวจารนี้ว่า "อักษรธรรมอีสาน"

ในส่วนของที่มาของตัวอักษร อักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) ชาวลาวเวียงอพยพมาจากประเทศลาวพร้อมกับอักษรไทยน้อย ซึ่งเมื่ออพยพมาแล้วก็ได้ใช้ 2 ตัวอักษรนี้ โดยไม่ใช้อักษรไทยเลย แม้ภาษาพูดก็พูดภาษาลาวโบราณดั้งเดิมของตนในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่วนภาษาไทยนั้นคงเข้ามาภายหลังและกลืนกันไปในที่สุด คือคนลาวต้องมาใช้ภาษาไทยไปโดยปริยาย อย่างน้อยก็ในเวลาติดต่อกับราชการ

ส่วนที่มาของอักษรธรรมอีสาน ใน 17 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยอนุมานเอาคำว่า "อีสาน" หากไม่มีการแบ่งเขตการปกครองโดยมนุษย์ไทยและมนุษย์ลาว ไม่มีแม่น้ำโขงมาขวางกั้น ตามหลักการปกครองของคนรุ่นหลัง ไทยกับลาว คงใช้ภาษาและตัวอักษรที่คล้ายคลึงกัน หรืออาจจะเป็นตัวเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป ตัวอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) บ้านสิงห์, ตัวอักษรธรรมอีสาน และตัวอักษรธรรมในประเทศลาวปัจจุบัน มีความคล้ายคลึงกันมาก แต่สำหรับตัวอักษรในชุมชนบ้านสิงห์กับตัวอักษรธรรมในประเทศลาวมีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมากกว่า เพราะเป็นพวกเดียวกันมาจากแหล่งเดียวกัน แต่ก็มีข้อแตกต่างกันบ้างเรื่องการใช้วรรณยุกต์ โดย การจารอักษรโบราณของบ้านสิงห์ไม่มีการใช้วรรณยุกต์ แต่ตัวอักษรธรรมของประเทศลาวปรากฏวรรณยุกต์เอกและโท ด้วยข้อมูล

ดังกล่าวจึงมีคำตอบที่ชัดเจนว่า ตัวอักษรขอมลาวของบ้านสิงห์มีอายุเกือบ 200 ปี ส่วนอักษรธรรมในประเทศลาวเป็นอักษรที่ใช้กันถึงปัจจุบัน ซึ่งช่วงเวลาที่แตกต่างกันอาจทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงมาตลอดทำให้เกิดความแตกต่างกัน

2. วิเคราะห์ด้านเนื้อหาทานกัณฑ์

ด้านเนื้อหาคงเป็นไปในทำนองเดียวกัน เพราะจากกัณฑ์ทศกร กัณฑ์หิมพานต์ ถึงกัณฑ์ที่ 3 ทานกัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นสำนวนไทยเพชรบุรี สำนวนอีสาน หรือสำนวนลาวบ้านสิงห์ จะเดินเรื่องคล้ายคลึงกันและทำนองเดียวกัน จะแตกต่างกันที่สำนวนและวิธีการยกศัพท์บาลีเท่านั้น ดังนี้

เมื่อพระเวสสันดรได้พระราชทานช้างคู่บารมีปัจจัยนาเคนทร์ให้แก่พราหมณ์ทั้ง 8 จากกาลิงคราฐ ชาวเมืองสีพีไม่พอใจก็ให้ขับพระเวสสันดรจากเมือง พระเจ้าสีสัณชัยพระราชบิดาจำต้องทำตามคำเรียกร้องของชาวสีพี จึงขับพระเวสสันดรหนีไปบวชเป็นฤๅษีอยู่เขาวงกต นางผุสดีพระมารดาของพระเวสสันดรทราบข่าวก็โศกเศร้า มาพบพระเวสสันดรแล้วไปทูลถามพระเจ้าสีสัณชัย เรื่องดำเนินไปพรรณนาถึงความลำบากทุกข์ยากของกษัตริย์ทั้ง 4 คือ พระเวสสันดร มัทรี กัณหา ซาลี จะไปลำบากอันตรายนานาจะกล้ำกราย พรรณนาความเสียหายหากพระเวสสันดรสละราชบัลลังก์หนีไป ก่อนเสด็จไปทรงเทศญาติ ที่เขาวงกต ได้ทำการบริจาคครั้งใหญ่คือ สัตตมหาทาน แลสิ่งของ 700 คือ ช้าง ม้า วัว ควาย ข้าทาส นางสนมกำนัล แล้วพรรณนาความอัศจรรย์ที่เกิดจากผลอันสูงส่งการให้ทาน สรุปแล้วหนีจากพระนครจบไปจำนวน 209 พระคาถา

กัณฑ์ทานกัณฑ์ได้ตรวจสอบแล้ว สำนวนอีสาน สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ และสำนวนไทย (วัดถนน) เนื้อหาทำนองเดียวกัน แตกต่างกันเฉพาะเพียงยกศัพท์บาลีและการเดินเรื่องเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่สังเกตได้ว่า ในสำนวนอีสาน ในเนื้อความเดียวกัน สำนวนอีสานบรรยายความอันมีความยาวกว่าสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์บรรยายสั้นกะทัดรัด จบเร็วกว่า

3. วิเคราะห์เรื่องลักษณะการเดินเรื่อง

3.1 การเดินเรื่องสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์

สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ที่ค้นพบที่วัดบ้านสิงห์ หรือ เดิมชื่อ "วัดสิงห์" การเดินเรื่องนั้นรวมผูกเดียว กล่าวแต่ต้นจนจบ 209 พระคาถาในผูกเดียว

มีการยกศัพท์บาลี มีการยกพระคาถา แล้วเดิมเรื่องบรรยายไปที่ละขั้นตอนจนจบในผูกเดียว ซึ่งสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์กัณฑ์อื่น ๆ เช่น กุมาร มัทรี มี 2 ผูกคือ บัณฑิต กับ บัณฑิตพลาย แต่ทานกัณฑ์นั้นจบในผูกเดียว

ทานกัณฑ์มีการดำเนินเรื่องสั้น กระชับ ไม่บรรยายยืดเยื้อ เมื่อยกศัพท์แล้วบรรยายสั้นเดินเรื่องเร็วกว่าสำนวนอื่นแต่ได้ใจความชัดเจนทุกตอน อาจเป็นไปได้ว่า คำลาวเวียงบ้านสิงห์ 1 คำ ได้รวมความหมายเอาไว้มาก จึงเดินเรื่องได้สั้นและกระชับ

3.2 การเดินเรื่อง ทานกัณฑ์ สำนวนอีสาน

การเดินเรื่องของสำนวนอีสาน แบ่งเป็น 2 ผูก คือ ปฐมทาน และ ทุตยทาน มีบันทัด และ บันปลาย ถ้าเทียบกับสำนวนไทย (วัดถนน) มีเดิน 13 ครั้งแล้วจบในผูกเดียว ซึ่งแม้ว่าสำนวนอีสานจะแบ่งเป็น 2 ผูกแต่เนื้อหาที่เท่ากันเพียงแต่บรรยายละเอียดกว่า ดังนั้นการเดินเรื่องจึงยาวกว่า คือในแต่ละขั้นตอนของการเดินเรื่องจะมีการเขียนที่ยาวกว่าของสำนวนอื่นที่นำมาเปรียบเทียบ

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาบาลีในสำนวนเทศน์มหาชาติ ทานกัณฑ์

4.1 ภาษาบาลีในเทศน์มหาชาติ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์

- 1) มีการยกภาษาบาลีทั้งหมด 209 พระคาถา ครบถ้วนทั้งหมดทั้งผูก และมีการใช้ภาษาบาลี 490 แห่ง ไม่รวมพระคาถา
- 2) มีการแปลโดยยกศัพท์ในขณะที่เดินเรื่อง เช่น
 - 2.1 ปุตุโต ลูกกูเทียบยอมอุปถาก พอแม่เฒ่าแก่แห่งตน
 - 2.2 ผุสสติปิไซเทวี สวรรตราชเทวีผุสดี
 - 2.3 อาหะ ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย
- 3) ภาษาบาลีที่เชื่อมเป็นคำบุพพท สันธาน เพื่อเชื่อมความขณะดำเนินเรื่อง
- 4) จำนวนคำบาลีในสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์มีจำนวนน้อยกว่าสำนวนอีสาน
- 5) การยกศัพท์และประโยค หรือ วลี ในบาลีที่นำมาจารในเทศน์มหาชาติ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์แตกต่างจากสำนวนอีสานและมีเอกลักษณ์ของตัวเองมาก

4.2 ภาษาบาลีในเทศน์มหาชาติ ทานกัณฑ์ สำนวนอีสาน

- 1) มีการยกบาลีครบ 209 พระคาถาดอนต้นทั้งหมด
- 2) มีการยกศัพท์แล้วแปล ไม่แตกต่างจากสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
- 3) แม้แต่ศัพท์บาลีที่ยกมาแต่ละตอนแตกต่างจากสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
- 4) มีเอกลักษณ์ของตัวเองในสำนวนอีสาน ทำให้ต่างจากสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์
- 5) มีการยกศัพท์แต่ละตัวต่างกันบ้างในความเดียวกัน
- 6) ใช้ภาษาบาลี 480 กว่าแห่ง ยังไม่รวมพระคาถา

5. เปรียบเทียบคำศัพท์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์

ในทานกัณฑ์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ มีศัพท์โบราณที่ไม่ได้ใช้แล้วในปัจจุบันจำนวนมาก และใช้กลับไปกลับมาประมาณ 200 กว่าครั้ง โดยรวมคำเดิม ศัพท์โบราณเหล่านี้มีความหมายลึกซึ้งและเป็นภาษาที่ใช้อย่างกว้างขวางแพร่หลายในยุคสมัยนั้น ตัวอย่าง เช่น

- ก็เลิกแขนขึ้น, ก็เลิกขึ้นยังแขน
- ยอเอ็งคซูลี
- อีดูภูณ
- ป่อย่า ชะแล
- แท้ดีหลี
- เทียนยอม
- หมอมตอม
- โตน
- สาโหด
- ดิคนิง
- ด้านจารจา
- อ่าลาคาสัง
- อ่าลาคาคาด
- จ้วนพิษ
- คมรพยำแยง
- สาทาน
- คำส่อ
- ย้วยาน
- หมาจิบจอก
- นกกะออก
- เสี่ยง
- ประหมาน
- ข้อย
- ะรง
- ล้า
- จ้ว
- บอรวร
- ประทัด
- บาด
- ท้าว
- มัก
- ชู
- คำล้าบาก
- เคียน

- ดีหลี่
- สันแซว
- ซะแลม
- ไต
- พะล็ก
- ข่าเช็ก

6. บริบททั่วไปของทานกัณฑ์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์

คณะนักวิจัยได้ทำการวิเคราะห์เฉพาะบริบททั่วไปของทานกัณฑ์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ได้เท่านั้น เนื่องจาก ในส่วนของสำนวนอีสานที่จัดพิมพ์โดยหอสมุดแห่งชาตินั้น คณะนักวิจัยไม่ได้อ่านจากต้นฉบับที่เป็นคัมภีร์ใบลานจึงไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้

บริบททั่วไปของทานกัณฑ์สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ สามารถแบ่งออกได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1) ลักษณะใบลาน ลาวเวียงบ้านสิงห์ มีอายุอยู่ระหว่าง 100 - 200 ปี ตามลำดับ กล่าวคือหลายยุคหลายสมัย ประมาณ 3 หรือ 4 ชั่วอายุคน ซึ่งมีความเก่าแก่ตามอายุของใบลาน

2) ลักษณะใบหลบหน้า พบใบหลบหน้า 1 ผูก จึงทำให้ทราบว่าก่อนจะมีชื่อเรื่อง จะมีใบหลบหน้า (ปกหน้า) ก่อน 1 แผ่น จึงจะมีชื่อเรื่อง ที่ทราบเพราะพบการจารว่า "ใบหลบหน้า"

3) ใบปิดหลัง ส่วนใหญ่มีใบปิดหลังทุกผูกกันชำรุด เพราะใบลานจาร 2 หน้า ทุกหน้ามีตัวอักษร หากไม่มีใบปิดหลัง จะทำให้ตัวอักษรลบเลือนสกปรกเลอะเทอะต่อสิ่งปฏิภาณที่จะมากระทบด้านหลังขณะวางหรือเก็บ

4) ลักษณะอักษรที่จาร

- คล้ายคลึงกับอักษรล้านนา
- มีศัพท์ล้านนา เช่น กาด, หื้อ, ชั่น ฯลฯ
- ตัวเขียนบางตัวจารเหมือนอักษรธรรมล้านนา เช่น "ท" , "ซ"
- เอกสารแต่ละฉบับเขียนต่างยุคสมัยจึงมีความแตกต่างกันเรื่องการจาร ทั้งด้าน

อักษรวิธี ลักษณะตัวอักษร ลายมือ การเดินเรื่อง การกำกับเลขหน้า

5) ความสมบูรณ์ของคัมภีร์ เนื่องจากคัมภีร์สูญหายไปมาก และที่เหลือมีสภาพไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีประมาณ 20 - 30 ผูก จากจำนวน 500 - 800 ผูก ที่มีอยู่บางส่วนถูกปลวกกิน และเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา

6) การกำกับเลขหน้ามี 3 แบบ

- ตัวเลขขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน), ตัวเลขไทย
- ใช้ตัวอักษรกำกับเลขหน้า
- ใช้สระกำกับเลขหน้า

7) ลวดลายที่จารด้วยเหล็กจาร บางผูกมีการจารลวดลายต้นผูก และ ท้ายผูกตอนจบ ตามอารมณ์ของผู้จาร นอกเหนือไปกว่านั้นมีการสลักลวดลายบนไม้ประทับหน้าหลังของผูกใหญ่ 200 แผ่น

เช่นเรื่อง สุริยะวงศ์ พระยาคันคาก นางแดงอ่อน มีไม้ประคบสวयงามเช่นเดียวกับที่เคยพบที่แขวงคำม่วน ประเทศลาว

8) สิ่งแปลกปลอมที่ไม่พึงปรารถนา ปัญหาสำคัญของเอกสารโบราณบ้านสิงห์คือ การไม่ได้รับการดูแลรักษา ตลอดจนความสกปรก ร่องรอยหนูกัด ปัสสาวะหนู อุจจาระแมลงสาบ และคราบฝุ่นเกาะติดแน่น ปัญหาดังกล่าว คณะนักวิจัยได้ใช้สาลิซิบเอทิลแอลกอฮอล์ผสมน้ำเช็ดเพื่อทำความสะอาดและให้อักษรจารเด่นชัดขึ้นมา

9) ที่มา ส่วนใหญ่ได้มาจากวัดบ้านสิงห์ และบางส่วนได้มาจากบ้านราษฎรในตำบลบ้านสิงห์

10) การเก็บรักษา มีทั้งวัดเก็บรักษา และ การเก็บรักษาด้วยเจ้าของคัมภีร์

11) คุณสมบัติผู้จาร พบว่าผู้จารส่วนใหญ่มีความรู้ภาษาบาลี และมีความรู้ด้านพุทธศาสนาสูงมาก ผู้จารต้องเชี่ยวชาญการแปลภาษาบาลีจึงสามารถแปลได้ตลอดผูกให้เป็นเรื่องราวและมีความสัมพันธ์กันได้

7. บันทึกท้ายผูก

เอกสารโบราณโบราณจารด้วยอักษรขอมลาว (อักษรธรรมอีสาน) เรื่อง ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ มีบันทึกท้ายผูกประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) ชื่อผู้จาร
- 2) วัน เวลา แต่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์
- 3) คำอุทิศ
- 4) คำขออภัยในความผิดพลาดขาดตกบกพร่อง
- 5) คำขอความอนุเคราะห์แต่งเติมให้สมบูรณ์
- 6) คำอธิษฐาน

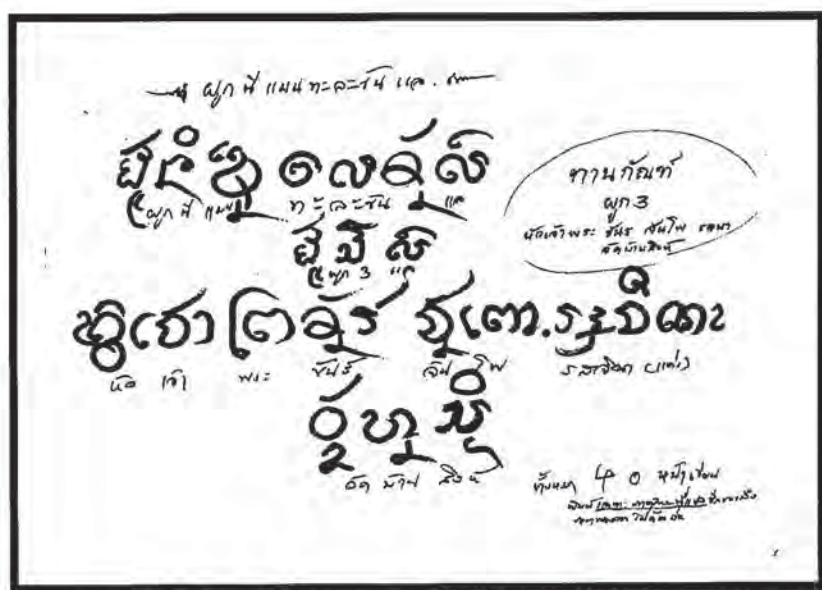
ในท้ายสุด เมื่อคณะนักวิจัยได้พิจารณาวิเคราะห์แล้วก็พบว่า สำนวนอีสานมีความยาวกว่าอธิบายแต่ละเหตุการณ์ได้ละเอียดครอบคลุมเห็นภาพได้ชัดเจนกว่าสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ ซึ่งสั้นและละเอียดน้อยกว่า ดังนั้นจึงคาดว่าสำนวนอีสาน ผู้รจนามีความสามารถสูงถึงขนาด และสันนิษฐานว่าหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรได้ตัดเอาสำนวนที่รับว่ามีความเป็นเลิศทุกด้านมาแปลแล้วพิมพ์เผยแพร่ ส่วนสำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ ซึ่งเป็นสำนวนท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่ง มาจากวัดสิงห์เพียงวัดเดียว ยังไม่ได้รวบรวมจากวัดอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน

จุดที่น่าสนใจคือ ทานกัณฑ์ สำนวนลาวเวียงบ้านสิงห์ สามารถยืนยันได้ว่า มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากสำนวนอีสานอย่างเห็นได้ชัด

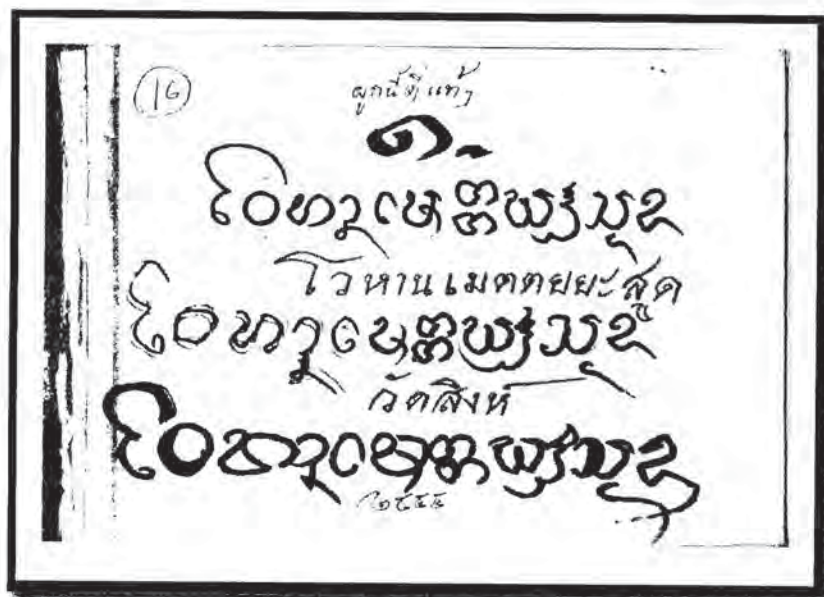
ภาคผนวก ค
เอกสารโบราณในชุมชนที่ทำการถ่ายทอด

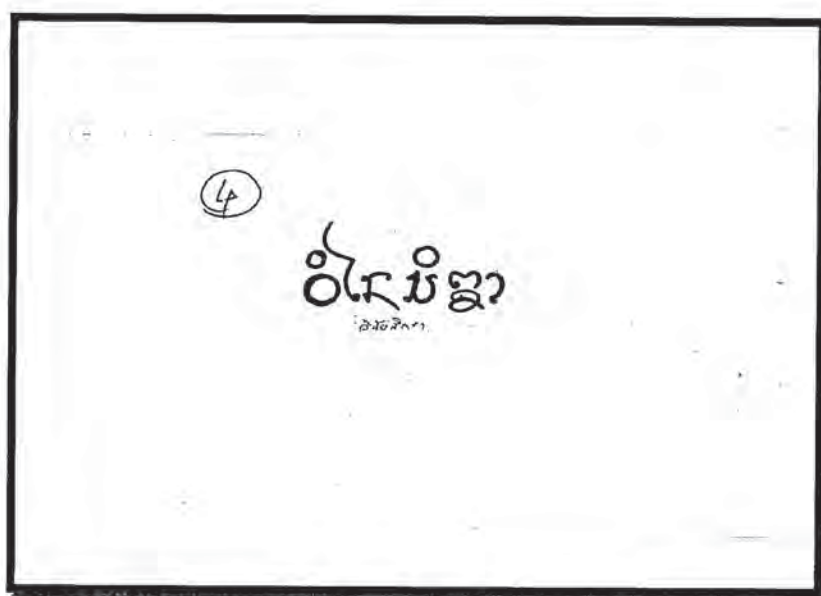
เรื่อง สังฆมณฑล

เรื่อง ทะละขัน (ทานกัณฑ์)

เรื่อง โอบุเชษฐาบุ

เรื่อง โอบุเชษฐา

ທິບູນຕົວລັບຈີນ ປະມານ 100 ປີ ?

ທຸກວິນຍູດ

ເຈົ້າຊື່ວີ: ດຣ ຜູ້ອຸ ນຍູດວິໄນຍູນ

ໂພນນິສຸ.

ຂໍສະບຽນເຂົາເຈົ້າ

ໝູ່ ພິດ ສັມມາທິ ^{1→2} (ມັດຕະຖານ)

ເຈົ້າເຈົ້າຈັນທະໄທ ສິດຈະນາ ສັມມາທິ ກັບສັດສະນາ

ນິທານປັດຈຸບັນໂທ ພ.ດ: 23 85

ເລື່ອງ ສັມມາທິ

ພ.ດ. ໒໓ ໙໕

ທຸກວິນຍູດ ສັມມາທິ ວັດບ້ານສິນ

ທຸກວິນຍູດ ສັມມາທິ ວັດບ້ານສິນ ພິດພັນກັບ
ໝູ່ ພິດ ສັມມາທິ ວັດບ້ານສິນ

ທຸກວິນຍູດ:

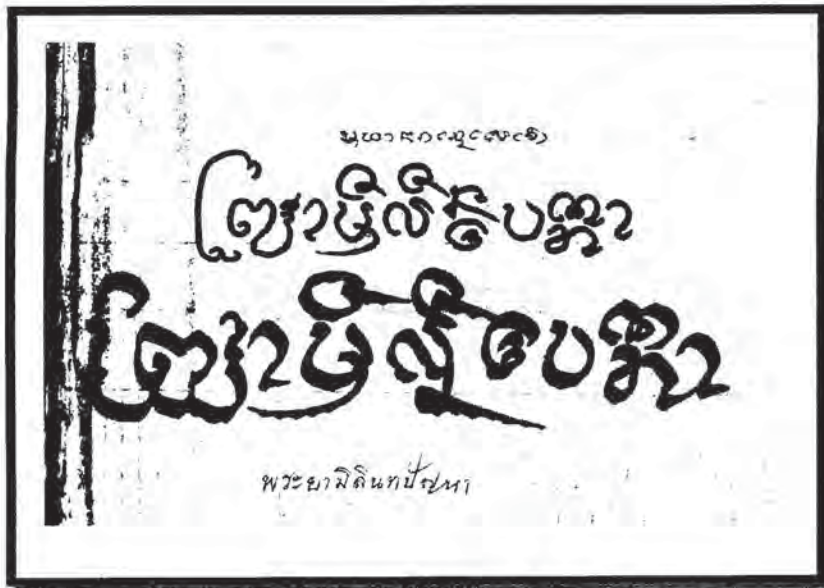
ເຈົ້າຊື່ວີ

ທຸກວິນຍູດ:

ດຣ ຜູ້ອຸ

ໂພນນິສຸ.

ທຸກວິນຍູດ ວັດບ້ານສິນ ພິດພັນກັບ ພິດພັນກັບ

เรื่อง พระยาพิชัยดาบหัก

เรื่อง พระนิพนธ์ไตรภูมิ

சுருதி

๒๒๓๓๑๒๕๔๓๓๓๓
 คัมภีร์ ปณณาคโพนิต

เรื่อง คัมภีร์สุพรรณานาคโพธิสัตว์

10

ကံၤတီၤတၢ်ဒီးသီၣ်ဒီး
တၢ်ဒီးသီၣ်ဒီးသီၣ်ဒီး

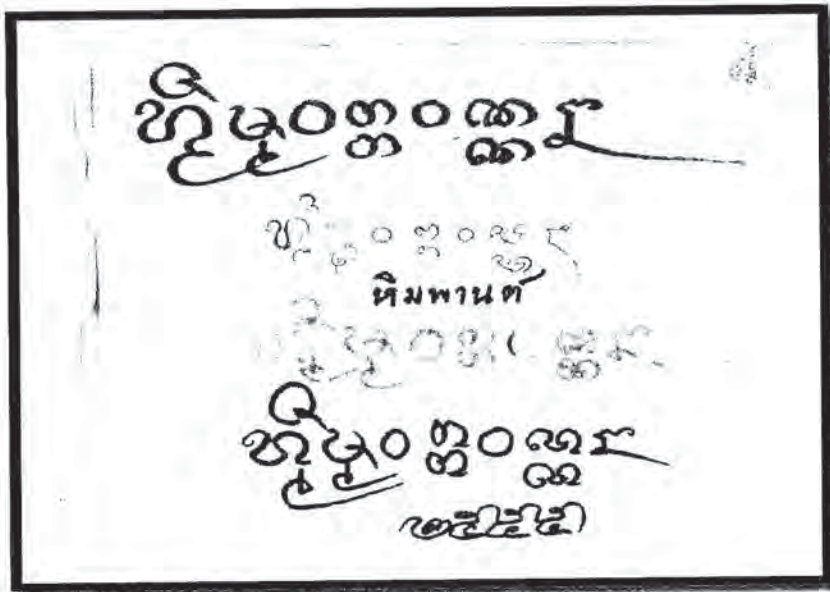
คัมภีร์พระสังฆา
พร: ร: สังฆา

၁၆၆၆ နိလဒု ပုပ္ဖဝိသုဒ္ဓိ

คิดเล็ก เป็นผู้ริเริ่ม

มี ตำนาน ไว้บอก ม.ร.ช.มาน ขาด น้ำคำ แด.
 ๗๗๖๑๑๑ ย่อม มี หัน หัก ๔๔๖๖๖๖ ๖๖๖๖๖๖

เรื่อง คัมภีร์พระสังฆะยา

เรื่อง หิมพานต์

เรื่อง อโนมะตะวง